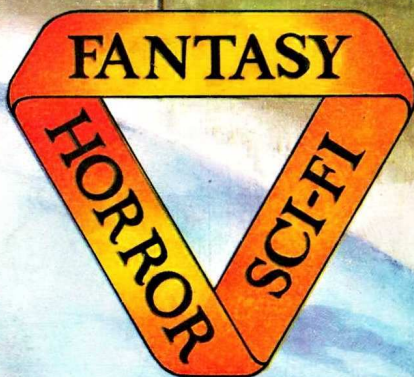

EXALTICON

Číslo 1 Ročník 1992

Cena 14 Kčs

**WYNDHAM
CLARKE
TENN**

Trouble with the Natives by A.C.Clarke
The Lost Machine by J.Wyndham
The Discovery of Morniel Mathaway by W.Tenn
Lot No.249 by sir A.C.Doyle

1992

Cover ©: I. Spasov
Translation ©: 1, 3, 5 POLARIS
2 P. Kotrle
Edition ©: POLARIS

POLARIS spojené vydavatelství
ing. B. Svoboda, ing. M. Kocián
ze sazby TIMES
vytiskl OPTYS Print Opava
index 46 531
registrační značka Sm 130
cena 14 Kčs

• nevyžádané rukopisy nevracíme •

objednávky do 50 ks vyřizuje
zásilková služba
WINSTON SMITH,
Svatoslavova 18, Praha 4

objednávky distributorů vyřizuje redakce
POLARIS
spojené vydavatelství,
post box 28; Frenštát p. R.; 744 01

EXALTICON obsah:

Tento časopis přináší výběr z děl světových i našich autorů science fiction, hororu, fantasy apod.

Trampoty s domorodci..... 5

Artur C. Clarke

Je všeobecně známo, že navazování kontaktů je pro každého cizince velkým problémem. Danstor a Crysteel byli na kontakt dokonale připraveni. Několik měsíců studia rozhlasových a televizních programů jim poskytlo výtečné znalosti o způsobech i o normách lidského chování. Také místo pro kontakt bylo vybráno pečlivě, velmi pečlivě...

Ztracený stroj15

John Wyndham

Doufala, že odejdu – ne, přála si, aby auto naskočilo a odvezlo ji pryč. Uvažovala, jestli jsem zvíře, jestli doopravdy existuji. V jednom propletení emocí se současně mísil její strach se vztekem na sebe za to, že má strach. Konečně jsem pochopil, že stroj je neschopný pohybu. Otočil jsem se a začal hledat závalu...

Objevení Morniela Mathawaye.....31

William Tenn

Kdo by nechtěl být pýchou lidstva, největším současným žijícím umělcem, zosobněním nejvyšších estetických principů? I ten největší antitalent se totiž může stát géniem, zvláště když ví, jak správně využít situace...

Noc čarodějnic44

Petr Vyhlička

Slyšte příběh o poutníkově s loutnou, o čarodějnicích i o lidech, o městě, jež žilo slávou své minulosti, a osudu, kterému nikdo neunikne...

Předmět číslo 249.....53

sir Arthur C. Doyle

Těžká brána se otevírala směrem od něj, ale on ji násilím mrštil proti svému pronásledovateli. Jak běžel zoufale a divoce nocí, slyšel za zády rychlé, suché chřestění, a když vrhl pohled přes rameno, zahlédl, jak se ta hrůza vrhá jako tygr po jeho hrdle, s planoucíma očima a jednou rukou napřaženou...

Vážení čtenáři,

vítáme Vás v tomto roce a přejeme Vám mnoho úspěchů a dobrého čtení. První číslo EXALTICONu v tomto roce Vám přináší další povídky u nás dobře známých autorů a my věříme, že si mezi nimi opět vyberete takovou, která Vás zaujme. V minulém roce se nám pro omezený rozsah jednotlivých čísel nepodařilo uveřejnit všechny povídky, které jsme pro Vás měli připraveny, ale určité o ně nepřijdete. Uvažujeme o podstatném rozšíření počtu stran, přičemž se chceme dále držet charakteru a obsahu časopisu, který měl až doposud – tedy co možná nejvíce dobrých světových autorů a dobrého čtení z oblasti obecně nazývané fantastika.

Pro vyhraněnější čtenáře jsme připravili samostatné výběry povídek nabízející širší průřezy jednotlivými žánry. Podrobnější informace uvádíme samostatně v inzertní části magazínu.

Pod značkou Polaris také připravujeme z této oblasti několik knižních novinek, o nichž Vás budeme včas informovat.

Byli bychom rádi, kdybyste nám i nadále psali své názory na uveřejněné povídky, jaké autory a povídky byste si chtěli přečíst a samozřejmě Vaše názory na časopis jako celek. K tomu ještě dodáváme, že stále platí výzva k autorům, překladatelům a výtvarníkům, že nám mohou kdykoliv zaslat své příspěvky, díla, návrhy či připomínky. Těšíme se na ně a doufáme, že se Vám EXALTICON bude líbit.

Za redakci B. Svoboda

Trampoty s domorodci

Arthur C. Clarke

Létající talíř proletěl skrz mraky, zůstal viset nějakých patnáct metrů nad zemí a pak se s třeskem zřítil do věsu.

„To bylo ale mizerné přistání,“ řekl kapitán Wyxtptlll.

Samozřejmě, že neužil přesně těchto slov. Lidskému uchu by jeho prohlášení znělo jako kdákání vzteklé slepice. První pilot Krtclugg odvinul svá tři chapadla z řídicího pultu, rozložil všechny své čtyři nohy a protáhl se.

„Nemůžu za to, že zase selhala automatika,“ zabručel. „Co chcete po lodi, která měla jít do šrotu před pěti tisíci lety? Když ti skrblicí na Základně...“

„Dobře, dobře! Jsme celí a to je víc, než jsem čekal. Řekni Crysteelovi a Danstorovi, aby přišli sem. Chci s nimi promluvit pár slov, než odejdou.“

Bylo zřejmé, že Crysteel a Danstor patří k jinému druhu než zbytek posádky. Měli pouze jediný pár rukou a nohou, chyběly jim oči na zadní straně hlavy a ostatní jejich fyzické nedostatky se kolegové snažili přehlížet. Jejich vzhled je předurčoval k vyplnění důležitého poslání; stačilo několik drobných maskujících zásahů, aby se mohli vydávat za lidi – samozřejmě za předpokladu, že je nikdo nebude podrobně zkoumat.

„Jste si naprosto jisti, že jste pochopili instrukce?“ zeptal se kapitán.

„Samozřejmě,“ odvětil Crysteel trochu dotčeně. „Není to poprvé, co máme co do činění s primitivním druhem. Moje antropologické vzdělání...“

„V pořádku. A jazyk?“

„No co. To je Danstorova záležitost, ale já mluvím taky docela plynně. Je to velice prostý jazyk a navíc jsme několik let studovali jejich rozhlasové programy.“

„Máte ještě nějaký dotaz před akcí?“

„Chmm... Jenom jeden.“ Crysteel trochu znejistěl. „Z jejich vysílání vyplývá, že mají velmi primitivní společenské zřízení a obecným jevem u nich je násilí a bezpráví. Velká část bohatých občanů musí využívat služeb takzvaných „detektivů“ nebo „zvláštních agentů“, aby uchránili svůj život a jmění. Víme, že je to proti předpisům, ale nemohli bychom...“

„No o co vám jde?“

„Cítili bychom se bezpečněji, kdybychom s sebou mohli vzít pár dezintegrátorů třetí generace.“

„V žádném případě! Postavili by mě před vojenský soud, kdyby se to doneslo na Základnu. Zabijete pár domorodců a hned máme na krku Úřad pro mezihvězdné vztahy, Radu ochrany domorodců a půl tuctu jiných.“

„Stejně problémy budou, když oni zabijí nás,“ odporoval rozhodně Crysteel. „Konec konců, ty odpovídáš za naši bezpečnost. Pamatuješ na tu rozhlasovou relaci, o které jsem ti říkal? Popisovala typický dům a v průběhu půlhodiny tam došlo ke dvěma vraždám!“

„Tak dobře. Vezměte si je, ale jen druhou generaci... Není třeba, abyste udělali zbytečně moc škody, kdyby došlo k nějakým problémům,“

„Vřelé díky! To mi spadl kámen ze srdce! Budeme se hlásit co třicet minut. Bude to trvat jen pár hodin.“

Kapitán Wyxtpthll se díval, jak mizí za obzorem.

„Proč,“ povzdechl si, „to museli být z celé posádky zrovna tihle dva?“

„Nebylo vyhnutí,“ odpověděl pilot. „Všechny ty primitivní druhy děsí jakákoliv odlišnost. Kdyby viděli nás, vypukla by povšechná panika a než bychom se nadali, zasypali by nás bombami. Neměli bychom se do toho hrnout.“

Kapitán Wyxtpthll vplel svá chapadla do „kolébky pro kočku“, jak to měl ve zvyku, když přemýšlel.

„Samozřejmě,“ řekl. „Když se nevrátí, vždycky můžeme utéct a zahlásit, že ta planeta je nebezpečná.“

Znatelně se rozveselil.

„Ano, to by nám ušetřilo spoustu problémů,“ dodal.

„A to by všechny ty měsíce, které jsme strávili průzkumem té planety, měly přijít nazmar?“ zhrzil se pilot.

„Nepřišly by nazmar,“ odpověděl kapitán a rozpletl chapadla tak rychle, že to žádné lidské oko nemohlo postřehnout. „Naše hlášení by pomohlo další výzkumné lodi. Navrhují, aby se další výprava uskutečnila za takových... nmm... pět tisíc let. Do té doby se snad tahle planeta zcivilizuje... I když tomu moc nevěřím...!“

* * *

Samuel Higginsbotham se právě chystal pustit do svačiny, složené ze sýra a ovocného vína, když uviděl dvě postavy, přicházející po cestě. Otřel si ústa hřbetem ruky, opatrně postavil láhev vedle náradí na střihání živého plotu a trochu udiveně hleděl na blížící se pár.

„Brý den,“ utrousil ústy plnými sýru.

Cizinci se zastavili. Jeden z nich pokradmu listoval jakousi knížkou, která – ač o tom Sam neměl ani tušení – byla plná frází jako >A než vám přečtu předpověď počasí, musím vás varovat před silným větrem. <, >Ruce vzhůru, mám tě na mušce! <, > Výzva pro všechny radiovozy! <.

Danstor, který se bez takových pomůcek obešel, odpověděl rovnou.

„Vítej, dobrý muži,“ pronesl s nejlepším akcentem, odposlouchaným z BBC. „Můžeš nám ukázat cestu do nejbližší vsi, osady, městečka nebo jiného civilizovaného místa?“

„He?“ udělal Sam.

Podezíravě si prohlédl cizince a až teď si všiml, jak divně jsou oblečeni. Nejasně si uvědomoval, že do proužkovaného obleku, jaký nosí gentlemani z města, se neobléká rolák. A ten člověk, který pořád ještě listoval v knížce, měl na sobě kompletní večerní oblek, který by byl bez vady, nebýt hrozně, červeno-zelené kravaty, bot pobitých cvočky a plátěné čapky. Crysteel a Danstor se snažili, seč mohli, ale příliš často sledovali televizní inscenace. Jestliže přihlídneme k tomu, že neměli jiný zdroj informací, stanou se nám závady na jejich vzhledu zřejmější.

Sam se poškrábal na hlavě.

Zahraniční turisté, pomyslel si. Ani ve městě se tak neoblíkají.

Ukázal jim cestu a udělil jim základní informace nářečím, ze kterého by osoby nemeškající v dosahu západního lokálního vysílání BBS rozuměly stěží co třetí slovo. Crysteel a Danstor rozuměli ještě méně, neboť jejich rodná planeta se nacházela tak daleko, že první radiové signály vyslané Marconim k ní patrně ještě nedospěly. Přesto pochopili podstatu Samových informací a odešli ve směru, kam ukazoval, přemítaje o tom, zdali jsou jejich znalosti angličtiny opravdu tak dobré, jak soudili.

Tak tedy začal a skončil první kontakt lidstva s bytostmi z vesmíru.

„Nejspíš by nám nestačil,“ řekl zamyšleně Danstor bez jakéhokoliv přesvědčení. „Ale ušetřilo by nám to spoustu trampot.“

„Bojím se, že ne. Soudě podle jeho oděvu a druhu práce, kterou se zabýval, nebyl příliš inteligentním ani důležitým pozemšťanem. Není jisté, jestli by pochopil, kdo jsme.“

„Tááhle je další!“ řekl Danstor a ukázal před sebe.

„Nedělej prudké pohyby nebo se poplaší. Jdi normálním krokem a ať se on ozve první.“

Člověk šel přímo proti nim, ale vůbec si jich nevšiml a než se nadáli, prošel kolem a zmizel v dáli.

„Jen si to představ!“

„Nevadí,“ odpověděl Crysteel filozoficky. „Stejně by nám asi k ničemu nebyl.“

„Ale co jsou to za způsoby!“

Pobouřeně hleděli za vzdalujícím se profesorem Fitzsimmonsem, který ve svém nejstarším vycházkovém obleku splýval s perspektivně se zužující cestou, zahloubán do jakéhosi složitého problému teorie jaderné fyziky. Crysteel se začal přes svůj optimismus poprvé strachovat, že navázání kontaktu nebude zase až tak jednoduché.

* * *

Little Milton bylo typické anglické městečko, ležící na úpatí hor, jejichž štůty teď kryly ono nezvyklé tajemství. Tohoto letního rána bylo v ulicích jen málo lidí; muži už byli většinou v práci a ženy zase uklízely, znavené vypravováním svých pánů a vládců. Crysteel a Danstor došli skoro až do středu městečka, než potkali první osobu, která se ukázala být místním listonošem, vracejícím se na kole zpět na poštu po skončení své pravidelné obchůzky. Náladu mu nijak nevylepšilo to, že musel doručit poštu za jednu penci Dogsonovi, jehož farma ležela několik kilometrů od jeho trasy. Navíc balík špinavého prádla, který posílal každý týden Gunner Evans domů matce, milující svého syna, vážil tentokrát víc než obvykle, čemuž se není třeba divit, uvážíme-li, že obsahoval čtyři plechovky hovězího, které ukradl v kuchyni.

„Promiňte,“ řekl zdvořile Danstor.

„Spěchám,“ odpověděl listonoš, který neměl náladu na případný rozhovor. „Čeká mě ještě jedno kolo.“

A odjel.

„To už skutečně přesahuje všechny hranice!“ nasupil se Danstor. „Copak jsou všichni takoví?“

„Musíme být prostě trpěliví,“ řekl Crysteel. „Nezapomínej, že jejich zvyky jsou naprosto odlišné od našich. Možná to bude chvíli trvat, než na sebe obrátíme jejich pozornost. Už jsem podobné problémy s primitivními rasami zažil. Každý antropolog si na to musí zvyknout.“

„Hmm,“ zabručel Danstor. „Navrhuji, abychom vešli do některého domu. Alešpoň nám nebudou moci utéct.“

„No... dobře,“ souhlasil rozpačitě Crysteel. „Jenom si musíme dát pozor, abychom nevešli do nějaké svatyně, nebo budou problémy.“

I nejnerozhodnějšímu výzkumníkovi by bylo zatěžko považovat za něco takového dům staré vdovy Tomkinsové, který dostala od obce. Starou paní zjev dvou gentlemanů na prahu jejího domu potěšil a v jejich oblečení neviděla nic divného. V duchu už viděla nějaké nečekané dědictví nebo aspoň novináře, kteří chtějí napsat reportáž o jejich stých narozeninách (ve skutečnosti jí bylo teprve devadesát pět let, ale podařilo se jí to zatajit). Sundala ze stěny tabulku, která visela hned u dveří a radostně se vydala vstříc hostům.

„Budete muset všechno psát,“ řekla a natáhla k nim ruku s tabulkou. „Loni to bylo dvacet let, co jsem hluchá.“

Crysteel a Danstor se podívali zaraženě jeden na druhého. To byla naprosto nečekaná komplikace, protože s psaným textem se setkali pouze prostřednictvím televizních reklam a ty se jim nikdy nepodařilo úplně dešifrovat. Avšak Danstor, který měl fotografickou paměť, se rychle přizpůsobil složité situaci. Neohrabaně uchopil křidu a začal psát sdělení, které podle jeho názoru bylo obecně užíváno při podobných příležitostech.

Ještě, když její tajemní hosté dávno odešli, zírala paní Tomkinsová zděšeně na tabulku. Chvilí to trvalo, než přelustila na ní napsaná slova – Danstor nepsal bezchybně – ale ani potom nebyla o moc chytřejší.

PROŠÍM, ONLUVTE PORUHU – ZA HVÍLI DALČÍ PROGRAM.

To bylo vše, na co si Danstor dokázal vzpomenout, ale stařenka to nikdy nepochopila.

Ve vedlejší domě měli o něco víc štěstí. Otevřela jim nějaká mladá žena, jejíž slovník se skládal hlavně z hihňání a která nakonec prostě vyprskla smíchy a přirazila jim dveře před nose. Když tam stáli a poslouchali její dveřmi ztlumený hysterický smích, začali vážně pochybovat, jestli jejich převleky opravdu dobře imitují normální lidi.

Z čísla 3 vyšla paní Smithová, která mluvila velmi ochotně – rychlostí sto dvacetí slov za minutu a stejně podivným a nesrozumitelným nářečím, jakým mluvil pan Higginsbotham. Když se nadechovala, skočil jí Danstor do řeči, omluvil se a šli dál.

„Copak tu nikdo nemluví stejným jazykem jako v rádiu?“ stěžoval si. „Jak můžou poslouchat vlastní vysílání, když mluví takhle?“

„Možná jsme přistáli na špatném místě,“ řekl Crysteel.

Také jeho začal opouštět optimismus. Opustil ho úplně, když ho v krátkém čase pokládali postupně za anketéra Gallupova ústavu, kandidáta Konzervativní strany do blížících se voleb, obchodního cestujícího s čistícími prostředky a pokoutního obchodníka.

Teprve šestý nebo sedmý pokus přetrhl řetěz hospodyněk. Dveře jim tentokrát otevřel nějaký výrostek, držící v ruce předmět, který hosty na místě zhypnotizoval. Byl to jakýsi časopis s obrovskou raketou na obálce, která startovala z jakési planety poseté krátery, jež rozhodně nebyla Zemí. Nad ní bylo velkými písmeny napsáno > Podivuhodné pseudovědecké příběhy. < A pod tím >Cena 25 centů <. Crysteel se podíval na Danstora, jako by chtěl říct: > Vidíš totéž, co já? < A Danstor mu odpověděl stejným pohledem.

Konečně našli někoho, kdo jim určitě porozumí. Povzbuzen tou myšlenkou Danstor spustil:

„Myslím, že nám můžeš pomoci,“ řekl upřímně. „Nikdo nám tu nerozumí. Právě jsme přiletěli z vesmíru, přistáli jsme na vaší planetě a chtěli bychom se spojit s vládou.“

„Aha,“ odpověděl Jimmy Williams, který se ještě nestihl vrátit zpět na Zem po příhodách z vnitřních Saturnových měsíců. „A kde máte kosmickou loď?“

„Tam, v horách, nechtěli jsme nikoho vystrašit.“

„Je to raketa?“

„Kdepak. Rakety zastaraly už před tisíci lety.“

„A jak se tedy pohybuje? Využívá atomový pohon?“

„Něco takového,“ řekl Danstor, který byl ve fyzice velmi slabý.

„Copak jsou i jiné druhy pohonů?“

„Takhle se nikam nedostanem,“ ozval se Crysteel netrpělivě. „Otázky přece máme klást my. Zkus zjistit, kde bychom se mohli setkat s nějakými oficiálními představiteli.“

Než však stačil Danstor odpovědět, ozval se z hloubi domu jakýsi zvučný hlas.

„Jimmy! Kdo je to?“

„Dva... lidé,“ odpověděl Jimmy s lehkým zaváháním. „Alespoň jako lidé vypadají. Jsou z Marsu. Vždycky jsem říkal, že musí jednou přiletět.“

Ozval se hlomoz a z temna se vynořila žena sloních tvarů s hrozivým výrazem ve tváři. Zprazila návštěvníky pohledem, podívala se na časopis v Jimmyho rukou a zhodnotila situaci.

„Měli byste se stydět!“ zvolala a vyrazila proti Danstorovi a Crysteelovi. „Jako by nebylo dost na tom, že mám syna budižkničemu, který marní čas čtením těch pitomostí; to mi tu ještě musí chodit dospělí lidé a cpát mu do hlavy další nesmysly. Lidé z Marsu – jen se na ně podívejte! Určitě přiletěli létajícím talířem!“

„Ale já jsem neříkal nic o Marsu,“ bránil se nejistě Danstor.

Dveře třeskly. Za nimi byly slyšet ohlasy vzdálené hádky, zvuk trhaného papíru a bolestné kňučení. A to bylo vše.

„A co teď?“ řekl nakonec Danstor. „Mimochodem, proč říkala, že jsme přiletěli z Marsu? Není to ani nejbližší planeta, pokud se pamatuju.“

„Nevím,“ odpověděl Crysteel. „I když podle mne je úplně přirozené, že nás pokládají za návštěvníky z jakési blízké planety. Bude to pro ně šok, až zjistí pravdu. Ale z Marsu? Něco takového! Podle zpráv, které jsem viděl, je tam ještě hůř než tady.“

Zřetelně ho opouštěl jeho vědecký objektivismus.

„S těmi domy už raději skončíme,“ řekl Danstor. „I venku snad budou nějakí lidé.“

Jeho slova se brzo potvrdila. Ušli pár kroků, když je obklopil hlouček dětí, které si na ně ukazovaly se sice nesrozumitelnými, ale očividně urážlivými poznámkami.

„Co kdybychom si je zkusili naklonit dárky?“ navrhl Danstor nervózně. „Většinou to u primitivních druhů přináší dobré výsledky.“

„Proč ne. A vzal jsi nějaké dárky?“

„Ne. Myslel jsem, že ty...“

Děti se náhle rozprchly v boční uličce. Po cestě přicházela majestátní postava v tmavomodré uniformě.

Crysteelovi se zablesklo v očích.

„Policajt!“ řekl. „Pravděpodobně provádí vyšetřování nějaké vraždy. Ale určitě nám chvíli věnuje,“ dodal nepřesvědčivě.

Strážník Hinks pohlížel na cizince dost nedůvěřivě, ale podařilo se mu to skrýt a jeho hlas zazněl docela normálně:

„Dobrý den, pánové. Hledáte něco?“

„Přesně tak,“ odpověděl Danstor nejpříjemnějším a nejklidnějším hlasem, na jaký se zmohl. „Možná, že nám budete moci pomoci. Víte, právě jsme přistáli na této planetě a potřebujeme se kontaktovat s vládou.“

„He?“ podivil se poněkud zaskočený Hinks.

Nastala dlouhá pauza, i když zase ne tak dlouhá, protože Hinks jako bystrý mladý muž nemínil zůstat strážníkem do konce života.

„Takže vy jste právě přistáli, co? Kosmickou lodí, předpokládám?“

„Ano,“ řekl Danstor s úlevou, že se jeho prohlášení nesetkalo s nedůvěrou ani s nepřiměřenou reakcí, kterou bylo možno na primitivnějších planetách očekávat.

„Dobře, dobře,“ řekl Hinks tónem, který měl vzbudit důvěru a sympatie (i když nešlo přímo o to, že by cizinci mohli být agresivní – vypadali dost slabě). „Jen mi řekněte, co si přejete, a uvidíme, co se dá dělat.“

„To je od vás laskavé,“ řekl Danstor. „Víte, přistáli jsme u tohoto malého městečka, protože jsme nechtěli vyvolat paniku. Bude nejlépe, když se o naší existenci dozví co nejméně lidí, dokud se nespojíme s vaší vládou.“

„Úplně vás chápu,“ odpověděl strážník Hinks a nervózně se rozhlížel po nějaké osobě, která by mohla uvědomit seržanta. „A co tedy navrhuje nejdřív?“

„Obávám se, že nejsme oprávněni mluvit o naší politice vůči Zemi,“ řekl opatrně Danstor. „Mohu vám jen říct, že provádíme výzkum v tomto koutě vesmíru, který má všechny předpoklady k dalšímu vývoji, a že vám můžeme pomoci v mnoha oblastech.“

„To je od vás velmi hezké,“ uznal Hinks. „Myslím, že nejlépe by bylo, kdybyste mne doprovodili na komisařství, odkud se můžeme spojit s premiérem.“

„Velmi vám děkujeme,“ řekl Danstor, překypující vděkem.

Vyšli po boku strážníka Hinkse, který se opatrně držel trochu vzadu, až dospěli na místní komisařství.

„Prosím, pánové, tudy,“ řekl Hinks a dovedl je do spoře osvětleného a skromně zařízeného pokoje. Než se stačili zorientovat, kde jsou, zaklapl zámek a zjistili, že je od strážníka dělí dveře z ocelových prutů.

„Nebojte se,“ uklidňoval je strážník Hinks. „Všechno bude v pořádku. Hned se vrátím.“

Crysteel a Danstor se na sebe podívali pohledem plným domněnek, které se rychle změnily v hroznou jistotu.

„Jsme zavření!“

„To je vězení!“

„Co budeme dělat?“

„Nevím, jestli páni kolegové umí anglicky,“ ozval se z rohu místnosti ospalý hlas, „ale byli byste laskaví, kdybyste mě nechali spát.“

Teprve nyní si oba vězni všimli, že nejsou sami. V koutě celý ležel na pryčně rozespalý mladík, prohlízející si je krví podlitým zrakem.

„O bože!“ zabědoval Danstor. „Myslíš, že to je nebezpečný kriminálník?“

„Teď nevypadá nebezpečně,“ odpověděl Crysteel, který ani netušil, jak trefný je jeho odhad.

„Za co vás zavřeli?“ zeptal se cizinec. „Vypadáte, jako byste přišli z maškarního bálu. Ó, moje ubohá hlava!“

Svalil se zpátky na pryčnu.

„To je zvláštní, že zavírají někoho, kdo je tak nemocný,“ podivil se Danstor, který měl dobré srdce a začal mluvit anglicky.

„Nevíme, proč jsme tady. Prostě jsme řekli policajtovi, kdo jsme a odkud jsme přišli a tohle je výsledek.“

„A kdo jste?“

„Právě jsme přistáli...“

„Ach, to nemá cenu, znovu s tím začínat,“ přerušil ho Crysteel. „Stejně nám nikdo neuvěří.“

„Hej!“ zvolal cizinec, který se znovu posadil. „Co je to za jazyk, kterým mluvíte? Znáám jich několik, ale něco takového jsem ještě neslyšel.“

„Ale co,“ rezignoval Crysteel. „Tak mu to řekni. Stejně nemůžeme nic dělat, dokud se policajt nevrátí.“

V tom čase už se strážník Hinks spojil s místním psychiatrickým ústavem a odbýval si složitý rozhovor s jeho správcem, který tvrdil, že mu žádný pacient nechybí. Slíbil pouze, že ještě jednou všechno prověří a znovu zavolá.

Strážník se zamyslel, jestli celá ta věc není nějaký vtíp a opatrně se vydal k cele. Všichni tři vězni se zdáli přátelsky rozmlouvat, a tak je nechal. Prospěje jim, když trochu zchladnou. Přivřel mimovolně oči, když si vzpomněl, jakou práci mu dalo dostat do cely Grahama.

Mladík už byl po celonočním flámu skoro střízlivý. Není se co divit, když někdo dostane diplom s vyznamenáním, zatímco očekává, že stěží udělá zkoušky. Už se začal strachovat, že je stále ještě pod vlivem alkoholu, když uslyšel řeč dvou cizinců. Pak mu Danstor vyložil celý příběh.

Graham si pomyslel, že je třeba zachovat se pokud možno klidně, dokud halucinace sama nezmizí.

„Jestli máte v horách opravdu kosmickou loď,“ uvažoval, „určitě se s ní můžete spojit a požádat někoho, aby vás vysvobodil.“

„Chceme si s tím poradit sami,“ odpověděl hrdě Crysteel. „A kromě toho – neznáte našeho kapitána.“

Graham si pomyslel, že to zní celkem důvěryhodně. Celá ta historka je sice bláznivá, ale...

„Je mi trochu divné, že dokážete budovat kosmické lodi a přitom se nedokážete dostat z mizerného provinčního komisařství.“

Danstor se podíval na Crysteela, který rozpačitě přešlapoval z nohy na nohu.

„Nebyl by to pro nás žádný problém, dostat se odtud,“ řekl antropolog. „Ale nechceme používat drastické prostředky, jestliže to není absolutně nutné. Nedovedete si představit, jaké jsou s tím problémy a kolik dodatečných hlášení bychom museli psát. Mimo to by nás patrně vaše oddíly rychlého nasazení chytily dřív, než bychom se dostali ke kosmické lodi.“

„Ne v Little Milton,“ rozesmál se Graham. „Zvláště když se ve zdraví dostaneme do baru > Pod bílým srdcem < na protější straně ulice. Mám tam vůz.“

„Ach tak,“ řekl Danstor poněkud veseleji.

Obrátil se na svého druha a začal s ním živě diskutovat. Pak vyndal opatrně z vnitřní kapsy malý černý váleček; zacházel s ním jako nervózní stará dáma, která drží poprvé v ruce nabitou pistoli. Crysteel se spěšně uklidil do odlehlého koutu cely.

V příštím okamžiku si byl Graham absolutně jistý, že je úplně střízlivý, a že příběh, který vyslechl, se shoduje s pravdou.

Nebyly slyšet žádné nepříjemné zvuky, neblýskaly se žádné snopy jisker ani barevné paprsky – prostě se jen kus metr silné stěny bezhlučně změnil v písek, který utvořil nevelkou hromádku. Do cely proniklo sluneční světlo a Danstor se zjevnou úlevou schoval tajemnou zbraň.

„Tak rychle,“ vyzval Grahama. „Čekáme na vás!“

* * *

Nikdo jim nebránil v odchodu, protože strážník Hinks pořád ještě něco vysvětloval do telefonu a mělo uplynout ještě několik minut, než se ten bystrý mladý muž vrátil k cele, kde ho čekalo největší překvapení jeho kariéry. V baru >Pod bílým srdcem < se nikdo nedivil, že zase vidí Grahama: každý věděl, kde a jak strávil noc. Vyjádřili naději, že k němu bude porota mírná, až usedne na lavici obžalovaných.

Crysteel a Danstor se se smíšenými pocity uvelebili na zadním sedadle strašně rozvrzaného bentleye, který Graham nazýval Růženka. Ale pod jeho otlučenou kapotou byl dobrý motor a za chvíli už bylo možno slyšet jeho vytí, když devadesátkou opouštěl Little Milton. Jízda automobilem byla dobrým příkladem praktické ukázky relativity. Crysteel a Danstor, kteří posledních několik let cestovali vesmírem rychlostí několika milionů kilometrů za sekundu, se ještě nikdy v životě tak nebáli. Když se Crysteel trochu uklidnil, vytáhl malou přenosnou vysílačku a zavolal loď.

„Vracíme se,“ řekl, překřikuje burácení větru. „Máme s sebou dostatečně inteligentního člověka. Můžete nás očekávat... aaach!..., promiňte... právě jsme přejeli most... za takových deset minut. Jaké to bylo? Ne, samozřejmě, že ne. Neměli jsme žádné problémy. Všechno šlo ideálně hladce. Na shledanou.“

Graham se ohlédl jen jednou, aby se přesvědčil, jak se vede pasažérům. Jejich vzhled byl poněkud otřesný, protože jim začaly odpadávat nepřiliš dobře přilepené

uši a vlasy a začali se vracet do své normální podoby. Graham získal dojem, že nalepené jsou i jejich nosy. Ale co... časem je možné zvyknout si na všechno. A v průběhu následujících let ho mělo potkat ještě mnoho takových překvapení.

Zbytek už je obecně známý, i když podrobnosti prvního přistání na Zemi a nezvyklé okolnosti, za jakých se ambasador Graham stal představitelem lidského druhu ve svobodném vesmíru, nebyly dosud zveřejněny. Získali jsme je s velkými obtížemi od samotného Crysteela a Danstora, když pracovali v ministerstvu pozemských záležitostí.

Je celkem zřejmé, že vzhledem k úspěchu, který dosáhli na Zemi, jim byl svěřen úkol navázat první kontakt s našimi tajemnými a utajenými sousedy na Marsu. Ve světle popsanych skutečností je rovněž pochopitelná jejich nechuť ujmout se té mise a není se co divit, že vzápětí zmizeli beze stopy.

Ztracený stroj

John Wyndham

„Tati, rychle sem!“ zazněl dlouhou chodbou Joanin výkřik.

Píšícího doktora Faulknera zarazila naléhavost v hlase jeho dcery v půlce věty.

„Tati!“ zvolala znovu.

„Už jdu!“ zakřičel, když spěšně vstával ze své pohodlné židle.

„Tudy,“ dodal směrem ke dvěma společníkům.

Joan stála v otevřených dveřích laboratoře.

„Je pryč,“ řekla.

„O čem to mluvíš?“ utrl se na ni a procpal se kolem ní do místnosti. „Utekl?“

„Ne, to ne.“ Jak vrtěla hlavou, tmavé kadeře se jí nahrnuly dopředu. „Tam se podívej.“

Sledoval směr nataženého prstu do rohu místnosti.

Kaluž tekutého kovu se zvolna roztékala do zvětšujícího se kruhu. Ve středu se zvedala protáhlá stříbřitá hromádka, která jako by mu tála a rozjížděla se před očima. Oněměle sledoval, jak se středová hmota roztéká do okolní kapaliny, ženouc postupně okraje dál a dál po podlaze.

Pak hromádka zmizela a on před sebou neměl nic než beztvarou vrstvu třpytivého stříbra, miniaturní rtuťové jezírko.

Chvilí to vypadalo, že se nezmůže na slovo. Pak se ale vzpamatoval natolik, aby se chraptavě zeptal:

„To – to bylo ono?“

Joan přikývla.

„Když jsem to uviděla, ještě se v tom dal poznat,“ řekla.

Rozzlobeně se k ní otočil. „Jak se to stalo? Kdo to udělal?“ naléhal.

„Nevím,“ řekla dívka. Hlas se jí lehce chvěl. „Hned jak jsem se vrátila do domu, šla jsem se podívat, jestli je v pořádku. Nebyl v obvyklém rohu, a když jsem se rozhlédla, uviděla jsem ho tady – jak taje. Zavolala jsem tě hned, jak mi došlo, co se děje.“

Jeden z doktorových společníků vystoupil z pozadí.

„Tohle je – to byl ten stroj, o kterém jste nám vyprávěl?“ zeptal se.

Když tu otázku kladl a špičkou boty ukazoval na chvějící se kapalinu, zazněl v jeho hlase nádech ironie.

„Ano,“ připustil neochotně doktor. „To byl on.“

„Znamená to, že nám k té povídačce, kterou jste na nás vytáhl, nemůžete poskytnout žádný důkaz?“ dodal druhý muž.

„Máme filmové záznamy,“ začala opatrně Joan. „Jsou docela dobré...“

Druhý muž ji přerušil.

„No ovšem,“ prohlásil sarkasticky. „Viděl jsem film, jak bude New York vypadat za pár století, ale to neznamená, že to tam někdo byl natočit. Nafilmovat se dá spousta věcí,“ naznačil.

Joan zdudla, ale zůstala mlčet. Doktor nereagoval. Krátký příval hněvu opadl a on jen zíral na pozůstatky před ním.

„Kdo to mohl udělat,“ opakoval, zpola pro sebe.

Jeho dcera chvíli váhala a pak poznamenala: „Já myslím – myslím, že to musel udělat sám.“

„Náhoda? – No nevím,“ mumlal doktor.

„Ne – ne tak docela,“ opravila se. „Myslím, že byl – sám,“ vylétlo poslední slovo, neseno vlnou vzdoru.

Následovala odmlka.

„Ó, nevidáno,“ pronesl konečně jeden z těch dvou. „Osamělý – osamělý stroj, to je dobré. Chcete nám namluvit, slečno, že spáchal sebevraždu? No, moc by mě to nepřekvapilo. Nepřekvapilo by mě nic, po tom, co nám napovídal váš otec.“

Otočil se na patách a ke svému společníkovi dodal:

„Půjdem. Mám dojem, že z toho tady brzo někdo udělá sanatorium – snad abychom tu raději nebyli, až k tomu dojde.“

Oba muži se smíchem odešli a nechali otce s dcerou bezmocně zírat na to, co zbylo ze zmizelého stroje.

Nakonec Joan vzdychla a poodstoupila. Když zvedla oči, všimla si hromádky papírů na rohu lavice. Neuvědomovala si, jak se tam mohly dostat, a tak se na ně ze zvědavosti šla podívat.

Známka rozčilení v jejím hlase vytrhla doktora ze zamyšlení.

„Tati, podívej,“ vykřikla náhle.

„Co je to?“ zeptal se, když jeho zrak padl na svazek papírů v její ruce. Když se přiblížil, všiml si, že horní stránka je pokryta podivnými znaky.

„Co proboha...“ začal.

Joanin hlas byl k jeho nedovtipnosti přísný.

„Ty nechápeš?“ vykřikla. „Napsal to pro nás!“

Doktor se na okamžik rozzářil, ale vzápětí se na jeho tvář vrátil výraz smutku.

„Ale jak můžeme...“

„Ta věc nebyla hloupá – určitě pochytila z našeho jazyka dost, aby nám k tomu podivnému spisu někde nechala klíč, když už ho nedovedla napsat celý v angličtině. Podívej, tohle by mohlo být ono, vypadá to ještě záhadněji než zbytek!“

* * *

Joan, pídící se po rozluštění pozoruhodného dokumentu, čekalo několik týdnů těžké dřiny, ale vytrvala ve svém úsilí tak dlouho, dokud nemohla před otce před-

ložit úplný text. Ten večer zvedl hromádku stránek psaných strojem a četl soustředěně, bez přerušení, až do konce...

Přílet

Když jsme na konci cesty zpomalovali, začaly se na Banuffovi projevovat známky vzrušení.

„Podívej,“ zvolal na mě. „Třetí planeta, konečně.“

Postavil jsem se vedle něj a spolu jsme pak shlíželi na nejpodivnější výjev, jaký kdy oči někoho ze čtvrté planety spatřily.

Byli jsme sice ještě vysoko nad povrchem, ale bylo toho dost, co nás přivádělo k úžasu.

Místo rudé vegetace našeho domova jsme viděli zářivou zeleň. Zdálo se, že pokrývá celou zem. Držela se a vzkvétala všude, jako by ani nepotřebovala vodu. Na čtvrté planetě, kterou lidé ze třetí planety nazývají Mars, roste vegetace jen v kanálech a kolem nich a tu jsme dokonce žádné kanály neviděli. Jedinou známkou zavraždění; byl třpytivý pruh vody v dáli, nepochopitelně se klikatící krajem – symbolické varování neuvěřitelného světa, v němž jsme se ocitli.

Tu a tam poutaly naši pozornost mezi vší tou zelení výstupky různých podivných skal. Velké kamenné masy, z nichž stoupaly chuchvalce černého kouře.

„Vnitřní oheň musí být na tomto světě velmi blízko pod povrchem,“ prohlásil Banuff, když pochybovačně pozoroval stoupající výpary.

„Podívej se, na kolika místech ten kouř uniká. Neřekl bych, že se na takové planetě mohli vyvinout živočichové. Je dokonce možné, že pro nás Země bude příliš horká – nebo aspoň pro mě.“

V jeho hlase zazněla lítost. Způsob, jakým poslední větu pronesl, ve mně vzbudil soucit. Lidská konstrukce má tolik nevýhod, které my stroje neznáme, a já věděl, jak moc po získávání bezprostředních poznatků o třetí planetě touží.

Dlouho jsme na ten záhadný zelený svět zírali a mlčky přemýšleli. Nakonec to byl Banuff, kdo prolomil ticho.

„Myslím, že zkusíme přistát támhle, Zate,“ řekl a ukázal na volné, rovné prostranství.“

„A nezdá se ti, že by to mohla být kapalina?“ poznamenal jsem. „Vypadá podezřele rovně.“

„Ne,“ odpověděl. „Řekl bych, že je to nějaká nízká vegetace. Každopádně to můžeme zkusit.“

Dotek páky poslal stroj prudce dolů k zelenému kvádru, tak pravidelnému, jako by to byla práce myslících tvorů. Na jedné straně se nacházel velký kamenný výstupek, který byl proděravělý a z jeho vrcholu se kouřilo stejně jako z ostatních. Na zbývajících třech stranách rostla vegetace a klátila se ve větru.

„Atmosféra, ve které vzniká takové proudění, musí být velmi hustá,“ komentoval to Banuff.

„Ta skála je podivně pravidelná,“ řekl jsem, „a ta místa, z nichž se kouří, jsou stejnoměrně rozmístěná. Nemyslíš...?“

Prerušilo mě tiché zaskřípění našeho přistání.

„Připrav se, Zate,“ nařídil mi Banuff.

Byl jsem připravený. Otevřel jsem vnitřní dveře a vstoupil do přechodové komory. Banuff musel zůstat vevnitř, dokud nezjistím, zda je možné, aby se přizpůsobil. Je možné, že je lidem originalita vlastnější než nám, a že jsou skutečně do větší míry adaptabilní než všechny ostatní formy života, avšak jejich možnosti jsou přísně omezené. Banuff, aby ty podmínky snesl, by potřeboval těžkopádné zařízení. Pro mne, stroj, bylo přizpůsobení snadné.

Hustota atmosféry nebyla na obtíž, až na to, že lehce zpomalovala mé pohyby. Teplota na mne ve velmi širokém rozpětí neměla vůbec žádný vliv.

„Gravitace bude silnější,“ upozornil mě Banuff. „Je to mnohem větší planeta než naše.“

Snadno jsem se na to připravil přidáním čtvrtého páru nohou.

Teď, když jsem vyšel z přechodové komory, jsem byl rád, že je mám; ta planeta měla obrovskou tíži.

Po několika menších úpravách jsem obešel náš stroj k oknu, kde stál Banuff, a ukázal mu přístroje. Když si přečetl údaje tlakoměru, indikátoru gravitace a poměrovou stupnici plynového složení, zavrtěl hlavou. Mohl se podmínkám pomalu částečně přizpůsobit, ale vyjít ven hned nepřicházelo v úvahu.

Pro takový případ jsme měli domluveno, že já budu provádět průzkum a sběr vzorků a on bude ze stroje pozorovat okolí.

Na znamení mi zamával rukou a já jako odpověď vyrazil svižným tempem k okolním zeleným a hnědým výrůstkům. Když jsem k nim došel, ohlédl jsem se a spatřil, jak se naše stříbřitá loď pomalu vznáší vzhůru.

O sekundu později došlo k explozi. Zvuková vlna byla v husté atmosféře tak silná, že mi skoro roztříštila membránu přijímače.

Příčina katastrofy zůstane zřejmě navždy tajemstvím. Víím jen to, že když jsem vzhlédl, loď jsem nikde nenašel – jen déšť kovových úlomků dopadal na zem všude kolem.

Z kamenného výstupku zazněly poplašné výkřiky a ve stejném okamžiku se v nejnižším z jeho mnoha otvorů objevily lidské postavy.

Rozběhly se k troskám, ale já byl mnohem rychlejší. Dostaly se snad do poloviny vzdálenosti, když já už byl na místě. V běhu jsem si stačil všimnout, jak s komickým výrazem úleku v tvářích klopýtají a zastavují se.

„Proboha, viděl jsi to?“ vykřikla jedna z nich.

„Co to ksakru bylo?“ zvolala druhá.

„Vypadalo to jako rakev na nohách,“ řekl někdo. „A hýbalo se to.“

Útěk

Banuff ležel v kruhu rozmetaných trosek. Opatrně jsem ho předními končetinami zvedl. Zběžná prohlídka stačila, abych poznal, že pokoušet se o pomoc je marné; byl příliš těžce zraněný. Podařilo se mu slabě se na mě usmát a pak upadl do bezvědomí.

Bylo mi to líto. Třebaže Banuff nebyl ze stejného druhu jako já, byl z mého světa a během té dlouhé cesty jsem ho dobře poznal. Ti lidé jsou tak křehcí. Tady nebo tam se poškodí nějaká maličkost, oni přestanou fungovat a zanedlouho se rozloží. Kdyby byl stroj jako já, mohl bych ho opravit, vyměnit zničené součástky a byl by zas jako nový; jenže s těmito živočišnými strukturami se prakticky nedá nic dělat.

Uvědomil jsem si, že zatímco ho prohlížím, zástup mužů a žen se přiblížil. A poprvé jsem trpěl tím, co se ukázalo být mou největší slabinou na třetí planetě – nedokázal jsem s nimi komunikovat.

Jejich myšlenkám jsem rozuměl, neboť má citlivá vrstva byla na příjem lidských psychických vln vyladěná, ale nedokázal jsem se s nimi dorozumět. Můj jazyk byl pro ně nesrozumitelný a jejich mysli – buď proto, že byly nedostatečně vyvinuté nebo z nějaké jiné příčiny – moje myšlenkové vysílání nepřijímaly.

Jak se blížili, namačkání do chumlu, učinil jsem překvapivý objev – měli ze mě strach.

Lidé se báli stroje.

Bylo to nepochopitelné. Proč by se měli bát? Vždyť lidé a stroje se přirozeně doplňují, prospívají jeden druhému. Chvilí jsem si říkal, že jsem si jejich vědomí určitě špatně přečetl, že se možná myšlenky na této planetě registrují jinak, ale brzy jsem tuto možnost zavrhl.

Pro jejich obavy se dala najít pouze dvě vysvětlení. Buď ještě nikdy nespatrili stroj, nebo na třetí planetě vývoj postavil stroje do pozice nepřátel.

Otočil jsem se a ukázal jim nehybně ležícího Banuffa na mých předních končetinách. Pak jsem se pomalu, abych je nevyplašil, začal přibližovat. Nedaleko od nich jsem ho položil na zem a o kus se vzdálil. Zkušenost mne naučila, že lidé mají rádi, když s jejich poškozenými jedinci manipulují jejich vlastní. Někteří udělali pár kroků, aby si ho prohlédli, zbytek zůstal na místě s očima upřenými na mě.

Vypadalo to, že Banuffovo tmavé zbarvení je lehce rozrušilo. Sami měli díky malému množství ultrafialového záření v husté atmosféře kůže sinalou.

„Mrtvý?“ zeptal se jeden.

„Načisto mrtvý,“ přisvědčil druhý. „Vypadá zvláštně,“ pokračoval. „Vůbec ho nemůžu etnologicky zařadit. Podívejte se třeba na ty frontální rysy lebky – pozoruhodné. A také velikost uší, jsou obrovské. Celá hlava je abnormálně velká.“

„Jeho teď můžete nechat být,“ ozval se jeden z davu. „Ten neuteče. Ale z táhleté věci jsem jelen,“ pokračoval, dívaje se směrem ke mně. „Kruci, co by to podle vás mohlo být?“

Všechny zvědavé tváře se obrátily ke mně. Zatímco si mě měřili, nehybně jsem stál a čekal.

„Asi šest stop dlouhé,“ uvažoval jeden z nich. „Dvě stopy široké a dvě vysoké. Bílý kov, snad – (pro jeho myšlenku jsem nenašel vyjádření). Na každé straně čtyři nohy uchycené přibližně v polovině výšky, skloubené asi jako krabí, stejně jako ty rukám podobné věci vpředu, ale všechno kovové. K čemu je asi ta řada přístrojů a objektivů tady na konci? Těžko říct, jakou energii to používá, ale jako by došla...“

Váhavě se začal přibližovat.

Pokusil jsem se ho slovně povzbudit.

Celý dav zkameněl.

„Slyšeli jste?“ zašeptal kdosi. „Ono – ono to promluvílo.“

„Reproduktor,“ odvětil ten, který si mě tak pečlivě prohlížel. Najednou se jeho tvář rozzářila.

„Už to mám,“ zvolal. „Dálkové ovládání – dálkově ovládaný stroj na přenos obrazu a zvuku.“

Takže ti lidé nakonec o technice cosi věděli. Jeho odhad byl sice hodně daleko od pravdy, ale povzbudilo mne to natolik, že jsem vykročil.

Zahřměl výbuch. Do mé tělesné schránky cosi narazilo a odletělo to pryč. Spatřil jsem, že na mě jeden z lidí míří dutou rourkou a došlo mi, že další exploze se chystá.

Ta první žádné škody nenapáchala, ale další by mi mohla roztržít objektivy.

Obrátil jsem se a nejvyšší rychlostí vyrazil k vysoké zelené vegetaci. Za mnou zahřměly dva nebo tři další výbuchy, ale mě se nic nedotklo.

Zbraň byla velice primitivní a značně nepřesná.

Zklamání

Den a noc jsem se ubíral porostem tuhých kmenů. Vůbec poprvé od svého stvoření jsem byl zcela mimo lidské ovládání a má existence mi připadala zbytečná. V lidech je taková zvláštní síla, které říkají ctižádost. Pohání je a jejich prostřednictvím pohání nás. Tato síla, ze které čerpají aktivitu, nám schází. Možná ji i my, stroje, časem získáme. Muselo to být něco podobného – snad sebezáchova, která je s ní spřízněná – co mě přimělo, abych se vzdálil od toho muže s výbušnou rourkou, a přivedlo mě to do zvláštního kraje. Nestačilo mi to však dát cíl. Jako bych jen pokračoval – prostě proto, že jsem byl zkonstruován tak, abych pokračoval.

Cestou jsem učinil několik pozoruhodných objevů.

Občas mi cestu zkřížil pás pevné hmoty nesloužící žádnému smysluplnému účelu, na který bych v tu chvíli dokázal přijít. Jednou jsem také narazil na dvě

nekonečné železné tyče vodorovně připevněné k zemi, táhnoucí se na obě strany do dále. Nejdřív jsem to považoval za nějaký způsob ochrany území na druhé straně, ale nebyla to žádná překážka.

Dále jsem zjistil, že ty četné kamenné výstupky nejsou přirozené, ale pracně zbudované. Tuto primitivní civilizaci zřejmě nedostatek jeskyní, do nichž by se vešel vzrůstající počet obyvatel, přinutil stavět jeskyně umělé. Ten záhadný kouř vznikl při vytápění těchto příbytků otevřeným ohněm – tak ztrátovým způsobem výroby tepla, že kromě nehod nespátřil nikdo na čtvrté planetě plameny po tisíciletí.

Druhý den jsem narazil na první stroj na této planetě.

Stál při okraji jednoho z těch tvrdých pruhů země, které mi tak nešly na rozum. Když jsem se prodral keři, zachytily mé objektivy odlesk světla na jeho lesklých částech. Má radost neznala mezí – konečně jsem našel spřízněnou bytost. Vzrušením jsem vykřikl, abych na sebe upoutal jeho pozornost.

Na druhé straně se něco vyplašeně pohnulo. Lidská postava zvedla hlavu a spatřila mě.

I přes podivné pokrývky, do kterých se lidé na třetí planetě mají ve zvyku navlékat, jsem poznal, že je to žena. Zírala na mě s očima rozšiřujícíma se překvapením a já cítil šok v její mysli. Páčidlo jí vypadlo z ruky a vzápětí s prudkým zabouchnutím dveří zmizela ve stroji. Pak se ozvalo zběsilé víření, když stiskla jakýsi knoflík, ale jiný výsledek to nemělo.

Pomalu jsem se přibližoval. Její rozrušení sílilo. Nechtěl jsem ji vylekat – bylo by pro mě daleko příjemnější, kdyby mě její myšlenky přestaly bombardovat – ale byl jsem rozhodnut se s tím strojem seznámit.

Když jsem vystoupil z keřů, spatřil jsem tu věc poprvé vcelku a v tom okamžiku mne jako rána zasáhlo zklamání. Ona měla kola! Ne jako nezbytné součásti vnitřních soustrojí, nýbrž kola, která byla skutečně ve styku se zemí. Najednou jsem pochopil, k čemu slouží ty tvrdé pásy. Možná to zní neuvěřitelně, ale ta věc se mohla pohybovat jen po k tomu účelu vybudovaných drahách.

Později jsem zjistil, že víceméně totéž platí pro všechny ostatní pozemní stroje na třetí planetě, avšak to první rozčarování bylo bolestivé. Primitivní nekulturnost té věci mě zarmoutila víc než kterýkoliv jiný objev, jaký jsem zatím učinil.

Zoufale, s mizivou nadějí jsem na ni promluvil.

Odpověď nepřišla.

Stála tam na těch hloupých kolech, nemá a netečná, jako by byla součástí země samotné.

Přistoupil jsem blíž a s narůstajícím odporem jsem začal zkoumat její zaostalý vnitřní mechanismus. Ke své nevěře jsem přišel na to, že jediným pohonem jsou škubání častých explozí jdoucí za sebou v rychlém sledu. Ta věc byla tak směšně neorganická, že hnací motor a brzdy mohly být použity současně.

Když jsem smutně sledoval součástky uvnitř, uvědomil jsem si, že jsem skutečně sám. Až do tohoto setkání mi zbývala alespoň naděje, že narazím na inteligentní stroj. Teď jsem pochopil, že v jednom světě s touto obludou něco takového nemůže existovat.

Jedna z mých předních končetin se skřípavým zvukem přejela po části toho stroje. Zevnitř se ozval zděšený výkřik o pomoc. Vzhlédl jsem k přednímu sklu, za nímž vyplašeně vykukovala ženská tvář. Její mysl byla tak rozrušená, že nebylo lehké poznat, o co jí vlastně jde.

Doufala, že odejdu – ne, přála si, aby auto naskočilo a odvezlo ji pryč. Uvažovala, jestli jsem zvíře, jestli doopravdy existuji. V jednom propletení emocí se současně mísil její strach se vztekem na sebe za to, že má strach. Konečně jsem pochopil, že stroj je neschopný pohybu. Otočil jsem se a začal hledat závalu.

Při zápolení se strašnými vnitřnostmi té věci mi došlo, proč ze mě lidé, které jsem potkával, měli strach. Žádný div, že se báli strojů, byly-li jejich mechanismy tak mizerné a neschopné jako tento. Mohli se spolehnout na tak zmatený, tak bezmocný stroj, který se ani nedokáže sám provizorně opravit? Mohli mu důvěřovat? Postoj lidí na třetí planetě se ukázal jako pochopitelný – dokonce chvályhodný, byly-li jejich stroje takto nespolehlivé.

Jak mě žena, nakloněná dopředu, sledovala při práci, vyplašenost v její mysli nahradil úžas. Jako by mě považovala za cosi neskutečného, za nějakou halucinaci.

„To se mi určitě jenom zdá,“ říkala si. „Přece není možné, aby mi to opravovalo auto. To je nesmysl, nějaký zlý sen...“

Při myšlence, že zešilela, se jí na okamžik zmocnila panika, avšak její mysl ztracenou rovnováhu brzy obnovila.

„Prostě to nechápu,“ prohlásila rozhodně a pak, jako by se to tím vyřešilo, už jen čekala, čím dál tím klidnější.

Konečně jsem byl hotov. Když jsem všechno zhruba vytřel, až na nezbytný olej z mých předních končetin, dal jsem jí znamení, aby znovu stiskla ten černý spínač. Vrčení bylo tentokrát vystřídáno řevem. Nikdy bych nevěřil, že by stroj mohl být tak nedokonalý.

V tom pekelném mumraji jsem na své myšlenkové vrstvě zaregistroval dojem vděčnosti. Mísící se stopy nervozity zůstávaly, ale na prvním místě stála vděčnost.

Pak byla pryč. Díval jsem se, jak ten odporný stroj ujíždí po tvrdém pásu a zmenšuje se v tečku.

Obrátil jsem se zpátky ke keřům a šel si pomalu po svém. Se smutkem jsem myslel na vzdálenou rudou čtvrtou planetu a smířoval se s tím, že můj osud je zpečetěn. Postavit si prostředek k návratu nebylo v mých silách. Byl jsem ztracený – jediný zástupce svého druhu v tomto primitivním světě.

Zvířata

Překvapila mě, když jsem přecházel jedno z těch rovných zelených prostranství, tak četných v tomto světě.

Moje myslící buňky byly situací zmateny. Na čtvrté planetě jsem cítil buď zájem nebo nezájem, buď náklonnost, nebo její absenci a málokdy o něco víc. Nyní jsem v sobě objevoval reakce, kterým, kdyby vycházely z lidských bytostí, bych říkal emoce. Například jsem se cítil sám. Toužil jsem po společnosti svých vlastních. Navíc se mě zmocňovalo rozrušení, a co bylo ještě podivnější, apatie.

Apatický stroj!

Přemítal jsem, zda se tento stav vyvinul z pudu sebezáchovy nebo zda by mohl vyplývat z působení okolní hmoty na mé chemické buňky, když jsem zaslechl, jak přicházejí.

Zpočátku to bylo bubnování na membráně, postupně mohutnící v hromový rachot rozechvívající zemi. Otočil jsem se a spatřil, jak se na mě ženou.

Obrovská zvířata, na mé planetě vyhynulá před miliónem let, pokrytá srstí, s rohy na hlavě. Čtyřnozí pamětníci dob, kdy jejich bezmyšlenkovitá divokost surově utloukala zem.

Jelikož mi únikovou cestu odřezávaly zákruty jednoho z těch idiotsky postavených kanálů, zbývala mi jediná možnost. Složil jsem nohy pod sebe, na obranu objektivů a membrán jsem nad nimi zkřížil své přední končetiny a čekal.

Zvířata se blížila a zpomalovala. Podezíravě přišla až ke mně a frkala kolem. Jedno mi rohatou hlavou ťuklo do boku, jiné mi kopytem hráblo po trupu. Nechal jsem je při tom. Nezdálo se, že by od nich hrozilo bezprostřední nebezpečí. Taková primitivní zvířata nedokážou udržet zájem a brzy odtáhnou jinam, říkal jsem si.

Jenže ona neodtáhla. Frkání a hrabání všude kolem pokračovalo. Nakonec jsem se rozhodl udělat pokus a zamávat předními končetinami. Výsledek byl alarmující. Zvířata začala pobíhat a kroužit kolem, vydávat zvláštní bečivé zvuky a dupat kopyty, ale neodcházela. Zároveň však neútočila, i když frkání a hrabání bylo energičtější.

V dále jsem uslyšel mužský hlas. Myšlení toho člověka slabě dosahovalo až ke mně.

„Bille, co je to tam sakra plaší, krávy jedny pitomý,“ zvolal.

„Nemám páru,“ odpověděl druhý. „Pojď se tam mrknout.“

Jak se blížili, zvířata se rozestupovala a já slyšel dusot, jak některá pomalu odcházejí. Odkrytí objektivů jsem však ještě riskovat nechtěl.

Mužské hlasy se přiblížily na krátkou vzdálenost.

„Kuš,“ řekl první. „Jak se to sem dostalo, Bille?“

„Co já vím?“ odvětil ten druhý. „Před půl hodinou to tady ještě nebylo – na to dám krk. A vůbec, co to je?“

„To kdybych sakra věděl. Hele, když mi píchneš, převrátíme to.“

V tom okamžiku mi připadalo moudré učinit pohyb; mé vyrovnávače by si na obrácenou polohu asi pomalu zvykaly.

Následovalo lapání po dechu.

„Bille,“ ozval se vzrušený šepot, „Viděls tu tyč tam na konci? Pohnula se, ať do mě bací, jestli kecám.“

„A co ještě?“ posmíval se ten druhý. „Jak by se taková věc mohla hejbat? Příště mi budeš chtít nakecat, že...“

Rozložil jsem nohy a otočil se tak, abych k nim stál čelem.

Chvilí oba stáli jako přimrzlí, s hrůzou ve tvářích, a pak se oba najednou obrátili a dali se na úprk směrem ke skupince budov v dáli. Pomalu jsem šel za nimi. Ten směr mi připadal stejně dobrý, jako každý jiný.

Budovy, z nichž ne všechny byly z kamene, stály tak, že mezi sebou téměř uzavíraly dvůr. Když muži zmizeli v jednom z bočních otvorů, slyšel jsem, jak zvýšeným hlasem informují ostatní, kteří chtějí znát důvod jejich rozrušení. Zahnul jsem za roh právě včas, abych stanul proti deseti, dvanáctičlenné povykující skupince. Okamžitě bylo po ní, jak se všichni rozprchlí do tmavých otvorů, hledající bezpečí. Všichni až na jednoho.

Zastavil jsem se a toho, co zůstal, jsem si prohlédl. On se na mě také díval a jak stál, lehce se kolébal a oči mu mrkaly tupou nejistotou.

„Co to je,“ vypadlo z něj nakonec s podivnou výbušností, ale přitom jako by mluvil pro sebe.

Ten člověk to měl v hlavě žalostně zmatené. Sledovat jeho duševní pochody pro mě nebylo snadné. Proplétaly se, bloudily v neovladatelných škubech, přeskakovaly od jednoho vnitřního obrazu k druhému. Ale nebál se a to mě těšilo. První člověk, kterého jsem na třetí planetě potkal, aniž se ho zmocnila hrůza. Pro změnu to vypadalo, že o mé existenci pochybuje.

„Chlapi, vidíte stejnou potvoru co já?“ zařval ohlušivě.

Tlumené hlasy ze všech stran ho ujistily, že ano.

„Tak to je fajn,“ konstatoval s úlevou a udělal krok dopředu.

Postupoval jsem pomalu, abych ho nepolekal. Setkali jsme se uprostřed dvora. Tím, že položil svou tvrdou ruku na můj trup, jako by si vylepšil rovnováhu, a pak na mě několikrát poklepal.

„Hodnej starej pejsek,“ pronesl vážně. „Starej dobrej kámoš. Tak pojď, pojď.“

Celou dobu, kdy mě vedl k budově z tvrdé, hnědé rostlinné hmoty, se díval přes rameno, jestli jdu za ním a vydával podivné hvízdavé zvuky. Z otvorů všude kolem náš postup sledovaly s nedůvěřivým úžasem vyděšené tváře.

Otevřel dveře a nejistou rukou pokynul směrem k hromadě usušených stébel, která ležela uvnitř.

„Hodnej pejsek,“ opakoval. „Lehni. No ty jsi hodnej pejsek.“

Navzdory skutečnosti, že já, stroj, jsem byl zaměňován za primitivní zvíře, jsem pobídku poslechl. Vždyť ten člověk se mě aspoň nebál.

S menšími potížemi zamkl dveře a odešel.

Cirkus

Následovalo jedno z těch temných období ticha. Živočišný původ lidských bytostí je znevýhodňuje nutností častých období na zotavení, a jelikož na rozdíl od nás nemohou k vidění používat infračervené paprsky, nastává jejich odpočinek v době, kdy nevidí.

S návratem slunečního světla začalo být přede dveřmi rušno. Výtky byly adresovány tomu, který se jmenoval Tom – tomu, který mě sem předchozího dne zavedl.

„Ty to vážně chceš pustit ven?“ otázal se nervózně jeden hlas.

„No jasně. Proč ne?“ odpověděl Tom.

„Mně se ta věc nelíbí. Já bych se jí ani nedotkl,“ řekl další.

„Jste podělaní, v tom to je,“ nedal se Tom.

„Možná jsme – a možná bys byl v noci taky, kdybys neměl tolik v hlavě.“

„Jestli mi to nic neudělalo, když jsem měl vypito, proč by mi to mělo něco udělat teď?“ hádal se Tom.

Jeho slova zněla dost přesvědčivě, ale v myšlenkách jsem cítil nervozitu.

„Jde o tvůj funus,“ řekl ten druhý. „Pak neříkej, že jsem tě nevaroval.“

Slyšel jsem, jak ostatní ustupují do vzdálenosti, kterou považovali za bezpečnou.

Tom přistoupil k vratům a svými slovy předváděl lekci odvahy.

„Jasně, že to pustím ven. A co víc, odvezu to na místo, o kterém vím, že by to tam mohli ocenit.“

„To přece...“

„Že ne?“

Rachotivě otevřel dveře a divokým hlasem, kterým maskoval nemalou paniku, mě oslovil.

„No pojd,“ poručil. „Vylez odtamtud.“

Když viděl, jak se zvedám, málem vzal do zaječích, ale nakonec se mu s vypětím podařilo to nutkání ovládnout. Navenek klidný, odvedl mě k jednomu z těch strojů, které používají pevné cesty, otevřel zadní dvířka a ukázal dovnitř.

„Vlez tam,“ řekl.

Pochybují, že někdo zažil větší úlevu a úžas najednou než on, když jsem tak učinil. S triumfálním úsměvem se obrátil, výsměšně zamával čapkou ostatním a vylezl na přední sedadlo.

To poslední, co jsem zahlédl, když jsme se s rachotem rozjeli, byl dav lidí s otevřenými ústy.

Když jsme dorazili k cíli, slunce už stálo vysoko. Ten stroj měl i takové nedostatky, že než jsme konečně zastavili před velkými branami v dřevěném plotě, dvakrát nás zdrželo doplňování paliva a vody.

Přes plot bylo možné zahlédnout horní část bílého plátna vypjatého mezi sloupky a ozdobeného kousky barevných látek, povlávajícími ve větru. Tou dobou jsem pokusy uhodnout účely staveb na třetí planetě vzdal, neboť v tom primitivním světě se dalo narazit na tak neuvěřitelné věci, že bylo jednodušší čekat a poznávat.

Z druhé strany plotu se vytrvale šířilo rytmické hýkání. Pak se nad všechn ten lomoz vznesl zvuk křičícího lidského hlasu.

„Co tu chcete – hlavní vchod je z druhé strany.“

„Kde je šéf?“ zeptal se Tom. „Něco pro něj mám.“

Vrata se otevřela a vpustila nás dovnitř.

„Šéf má kancelář támhle,“ řekl muž a nataženým palcem ukázal za záda.

Když jsme se přiblížili, zjistil jsem, že kolová mánie došla na třetí planetě tak daleko, že na ně montují i > kanceláře <.

Tom zmizel vevnitř a zanedlouho se objevil znovu, doprovázen dalším mužem.

„Tak to je ono,“ řekl a ukázal na mě, „a nikde jinde nic takového není. Jediné celokovové zvíře na světě – jak se to bude vyjímát na plakátech?“

V pohledu toho druhého nadšení zcela chybělo a hlavou mu vrtala nedůvěra.

„Ta dlouhá krabice?“ zeptal se.

„Jasně, ta krabice.“ A ke mně dodal: „Hej, ty, polez.“

Když jsem popošel, oba o krok couvli. Ten nový člověk si s obavami prohlížel mé přední údy.

„Jste si jistý, že je to bezpečné?“

„Bezpečné?“ řekl Tom. „To se ví, že je to bezpečné.“

Aby to dokázal, přistoupil a poplácal mě po trupu.

„Nabízím vám největší trhák v šoubyznysu. Má to desetkrát větší cenu, než kolik za to chci – a říkám vám, na světě nic takovýho není.“

„Vážně jsem o něčem podobném neslyšel,“ připustil cirkusák zdráhavě. „Jak jste k tomu přišel?“

„Postavil,“ prohlásil Tom. „Po večerech.“

Muž si mě i nadále prohlížel s nevalným nadšením.

„A umí to něco?“ zeptal se nakonec.

„Umí –“ spustil horlivě Tom. „Hej ty, přines to dřevo!“

Když jsem to udělal, díval se ten druhý o něco méně pochybovačně.

„Co je uvnitř?“ zeptal se.

„Tajemství,“ prohlásil stručně Tom.

„Tak ale než to koupím, bude to muset přestat být tajemství. Máte mě za blázna? Hezky se podíváme, co je uvnitř.“

„Ne,“ řekl Tom a úkosem na mě nervózně pohlédl. „Berte nebo nechte.“

„Aha, tak to máte vymyšlené, co? A já mám být ten hlupák, který tu věc koupí a zjistí, že ji zevnitř ovládá nějaké děcko. Nepřekvapilo by mě, kdyby to zajímalo policii.“

„Uvnitř žádný děcko není,“ hájil se Tom. „Je to prostě – prostě takovej tajnej figl. Přesně tak to je.“

„Uvěřím vám, až se přesvědčím na vlastní oči.“

Tom s odpovědí chvilku váhal.

„Tak dobrá,“ řekl zoufale, „tak ten zatracenej kryt sundáme. Hele, hej ty, vrať se!“

Ten poslední výkřik patřil mně, ale já na něj nedbal. Pozorovat zajímavé způsoby chování těchto lidí byla jedna věc a nechat je strkat nos do mého soustrojí něco zcela jiného. Takový nešika jako Tom by byl schopný můj mechanismus těžce poškodit.

„Zastavte to,“ řval za mnou Tom.

Muž, který mi stál v cestě, zasadil mému trupu nicotný úder, než jsem ho smetl stranou. Předě mnou byla největší z těch plátěných staveb.

To vypadá dost velké, abych se tam mohl schovat, řekl jsem si.

Mýlil jsem se. Uvnitř, na okrouhlém prostranství, stál zástup čtyřnohých zvířat. Od těch, která jsem potkal, se lišila tím, že neměla na hlavách rohy a byla mnohem útlejší, ale primitivní byla stejně. Všude kolem, v prstencových řadách za sebou, seděly stovky lidských bytostí.

Ani jsem se nestačil rozhlédnout a zvířata mě spatřila. Rozprchla se všemi směry a nad dav vzlétly výkřiky zděšení.

Nevzpomínám si přesně, co se dělo se mnou, ale v tom zmatku, který nastal, jsem někde nějak objevil Toma, jak startuje auto. V prvním pohledu, který na mě vrhl, bylo upřímné leknutí, ale pak jako by si to rozmyslel.

„Nastup,“ vypadlo z něj. „Musíme se odtud nějak vypařit – a rychle.“

Přestože bych mohl vyvinout daleko vyšší rychlost než ten zaostalý stroj, připadalo mi lepší ho doprovodit, než se potloukat bez cíle.

Srážka

Tu noc jsem smutně vzhlížel k rudé čtvrté planetě.

Tam se valil svět, který jsem byl schopný pochopit. Tady vládl chaos, všude kolem mě, neuvěřitelný, neskutečný blázinec.

Spolu se mnou seděli ve stroji tři Tomovi přátelé, které přibral v posledním městě, a samotný Tom, který tu herku řídil. Odpojil jsem citlivou vrstvu od sledování jejich myšlenek a věnoval se uplynulému dni.

Jakmile se Tom ujistil, že nejsme pronásledováni, řekl si:

„Teda, na to se musím napít.“

Vzápětí zastavil na části toho tvrdého pásu, kterou lemovala řada umělých jeskyní.

Postupně, jak šel den, mě provázel zevlujícími davy po místech, kde každý držel sklenici barevné tekutiny. Byly to zřejmě vzácné tekutiny, ačkoliv na třetí

planetě si lidé vody neváží. Jak mě na každém z těch míst předváděl svým kamarádům, čím dál víc věřil, že mě sám stvořil.

Před západem slunce to vypadalo, že má vážné funkční problémy. Aby udržel rovnováhu, těžce se o mě opíral a jeho hlas začal být stejně nejistý, jak byly jeho myšlenky zmatené.

„Jede někdo stejným směrem co já?“ zeptal se nakonec a po tom vyzvání se k nám připojili ti tři muži.

Zdálo se, že stejně jako lidé, ani stroj není ve své kůži. Ráno se držel v přímém směru, zatímco teď se potácel ze strany na stranu a chvílemi to skoro vypadalo, že sjede z cesty. Pokaždé, kdy se tak vyhnul okraji, všichni tři přestali souvisle kvílet a začali se hlasitě a nesmyslně smát.

Zatímco jsem se ze všech sil snažil najít v celém tom třeštění nějaký smysl, došlo k neštěstí.

Před námi se vynořil další stroj. Jeho světla ukazovala, jak se blíží a naše musela být přinejmenším stejně zřetelná. Pak se stala podivná věc. Místo aby se jako dva inteligentní stroje vyhnuly, namířily si to obě nemotorné hmoty slepě proti sobě. Byl to opravdu šílený svět.

Následovala ničivá srážka. Náš stroj se převrátil na bok. Ten druhý opustil pevný pás, narazil do jednoho z výrůstků lemujících cestu a začal hořet otevřeným ohněm.

Vypadalo to, že nikdo z těch čtyř neutrpěl víc než lehký šok. Jeden z nich se vyprostil a ukázal do plamenů.

„To je pěkný táborák,“ řekl. „Krásnej táborák, veselme se. Myslíte, že je někdo unnitř?“

Všichni se odpotáčeli, aby si prohlédli vrak a já, zapomenutý, jsem čekal, k jaké další slaboduchosti v tomto přízračném světě dojde.

„Je to holka,“ pravil Tomův hlas.

Jeden z ostatních vážně přikývl.

„Soudím, že máš pravdu,“ přisvědčil s těžkopádnou důstojností.

Po chvíli se ozval dívčí hlas.

„Ale co si počnu? Jsem míle od domova.“

„Jen klid,“ řekl Tom. „To je úplně fajn. Půjdeš se mnou. Já jsem hodnej chlap“.

Nebylo pro mě těžké přechíst si úmysly skryté za jeho slovy – a pro dívku také ne.

Následovaly zvuky boje.

„Ne, nikam, má medická. Nikam se nebude utíkat. Pro takovou holčičku to je nebezpečný, být potmě sama venku.“

Začala křičet, ale nějaká ruka ten zvuk rychle udusila.

Zachytil jsem vzednutí hrůzy v její mysli a v té chvíli jsem ji poznal.

Dívka, které jsem opravil stroj – která mi byla vděčná.

V mžiku jsem byl mezi nimi. Tři muži zůstali polekaně zírat, ne však Tom. Myslel si o sobě, protože jsem ho poslouchal. Zvedl těžkou botu, aby jí zasadil ničivou ránu mým objektivům. Lidský pohyb je pomalý. Dřív než noha dokončila náprah, zachytil jsem ji a odhodil ho. Zbytek se mě pokoušel marně obklíčit.

Uchopil jsem dívku do předních končetin a rychlým krokem jsem jim ve tmě zmizel z dohledu.

Ztráta vůle

Zpočátku byla zmatená a nemálo vyděšená, přestože jí naše první setkání muselo ukázat, že nemám v úmyslu jí ublížit.

Lehce jsem ji položil na vršek svého trupu a, přidržuje ji tam předními údy, vydal jsem se směrem, kterým měla cestu. Byla zraněná, po pravé ruce ji stékala krev.

Vyvinuli jsme nejvyšší rychlost, jaké bylo mých osm nohou schopno. Báł jsem se, že by se její vědomí mohlo v důsledku ztráty krve zatmít a přestat mě řídit. Zanedlouho k tomu opravdu došlo. Její psychické vibrace slábly víc a víc, až ustaly docela. Naštěstí myslela dopředu, v duchu si představovala cestu, kterou máme jít, a já si to přečetl.

Když jsem před sebou konečně měl zavřené dveře, které mi ukázala, vyrazil jsem je a na natažených předních končetinách jsem ji donesl až před jejího otce.

„Joan...?“ řekl jen – a v té chvíli to vypadalo, že mnou není vůbec překvapený – jediný člověk na třetí planetě. Dokud své dceři neošetřil rány a nepřivedl ji k vědomí, nevěnoval mi jediný pohled.

Zbývá dodat jen málo. Ti dva na mě byli hodní. Snažili se pochopit, přestože nemohli. On jednou sejmul část mého pouzdra – dovolil jsem mu to, protože byl inteligentní – ale nepochopil. Vnímál jsem, jak se v duchu snaží zařadit mě podle konstrukce mezi stroje poháněné elektřinou, nejvyšší formou energie, jakou znal, ale stále ještě hodně primitivní.

Celý tento svět je příliš primitivní. Nezná dokonce ani kov, z něhož jsem vyroben. Jsem tu monstrem, nepochopitelná rarita.

Ti lidé toužili dozvědět se, jak jsem zkonstruovaný. Vyčetl jsem v jejich myšlenkách, že si chtějí udělat mou kopii. Mají naději – snad jednou budou sami mít opravdové stroje... Ale nepostaví je s mou pomocí, nic ze mě v nich nebude použito.

Vím, jaké to je, být inteligentním strojem v šíleném světě.

* * *

Doktor obrátil poslední list a zvedl oči.

„A tak se to rozpustilo mými kyselinami,“ řekl.

Pomalů přešel k oknu a upřel pohled na Mars, proplovající klidně mezi nespočetnými hvězdami.

„Nevím,“ zašeptal. „Nevím.“

Podal strojem popsané listy zpátky své dceři.

„Moje milá Joan, myslím, že by bylo moudřejší to spálit. Nechceme se přece nechat zbavit svéprávnosti.“

Joan přikývla.

„Jak si přeješ, tati.“

Papíry se stočily, vzplály a zčernaly na uhel – avšak Joan si nechala kopii.

Objevení Morniel Mathawaye

William Tenn

Všechny udivilo, jak se Morniel Mathaway změnil od té doby, co v něm svět objevil umělce – všechny, kromě mne. Pamatuji si ho ještě z Greenwich-Village – umělce samouka bez talentu; každou druhou větu začínal slůvkem já a každou třetí končil zájmenem mne nebo mi. Přímo z něj číselná nestydatá a současně zbabělá samolibost, která je vlastní lidem, jež v hloubi duše pochybují o svých schopnostech. Půlhodinový rozhovor s ním úplně stačil, aby vám hlava hučela jeho samochválou.

Skvěle jsem chápal, odkud se to všechno vzalo – to tiché, pokorné přiznání své vlastní neschopnosti i jeho neočekávaný závrtný úspěch. Co si budeme povídat – u mne ho objevili, jestli je možné nazvat to objevením. Nevím, jak by se to dalo nazvat, když pomyslím na maximální nepravděpodobnost (nevím, proč říkám nepravděpodobnost a ne rovnou nemožnost) celé té věci. Jen jedno je mi jasné: jakýkoliv pokus najít něco jako logiku v té záležitosti ve mně vyvolává akutní koliky a bolení hlavy.

Ten den jsme se znovu bavili o tom, jak bude v Mornielovi objeven umělec. Seděl jsem zrovna v jeho malém, nevytopeném ateliéru na Bleeker Street, opatrně balancoval na jediné dřevěné židli, protože jsem byl příliš zkušený, než abych si sedl do jeho křesla.

Právě pomocí tohoto křesla Morniel zaplatil ateliér. Byl to příšerný kus nábytku – vpředu bylo příliš vysoké a uvnitř zase příliš nízké. Když jste se na ně posadili, obsah vašich kapes – mince, klíče, peněženka – vše začalo klouzat ven a padat skrz rezavé pružiny na podlahu.

Jakmile do ateliéru vešel nějaký nováček, vyvinul Morniel veškerý tlak, aby ho usadil právě do tohoto křesla. A zatímco se ubožák všelijak vrtěl, aby se co nejpohodlněji umístil mezi vyhrézlé pružiny, oči majitele ateliéru se rozzářily a zachvátila ho nelíčená radost. Protože čím energičtější se návštěvník vrtěl, tím víc věcí opustilo jeho kapsy. Když návštěva skončila, Morniel odtlačil křeslo a začal počítat zisk, stejně jako obchodník večer kontroluje hotovost v kase.

Dřevěná židle se vyznačovala svou vratkostí a tak člověk, který na ní seděl, musel být stále ve střehu. Morniel neohrožovalo nic – vždycky sedával na posteli.

„Nemůžu se dočkat,“ říkal právě, „až moje dílo uvidí nějaký obchodník s obrazy nebo kritik, který má v hlavě aspoň unci mozku. Pak přijde můj čas. Jsem až příliš talentovaný, Dave. Někdy z toho mám skoro až strach, jak jsem talentovaný. Příliš mnoho talentu na jednoho člověka.“

„Hm,“ začal jsem. „Často se přece stává...“

„Nechci tím samozřejmě říct, že je to příliš talentu na mne,“ pokračoval, jako bych vůbec nic neřekl. „Díky bohu, jsem dostatečně velký umělec, mám velkou duši. Ale kteréhokoliv jiného člověka menšího formátu by takové všestranné chápání věcí, takové proniknutí do samého, tak bych řekl, Gestalt, úplně zlomilo. Jeho rozum by byl takovým břemenem prostě rozdrčen. Ale ne můj, Dave, ne můj.“

„To rád slyším,“ řekl jsem. „Ale jestliže ty...“

„Víš, o čem jsem přemýšlel dnes ráno?“

„Ne. Abych se přiznal...“

„Přemýšlel jsem o Picassovi, Dave. O Picassovi a Rouaultovi. Šel jsem se projít na náměstí, poohlédnout se po něčem na trhu k snídani – přece znáš metodu starého Morniela: hbité ruce a žadní svědci – a při tom jsem přemýšlel o postavení současného výtvarného umění. Často o něm přemýšlím, Dave. Zneklidňuje mne.“

„No právě,“ řekl jsem. „Když dovolíš, mně se zdá, že...“

„Dal jsem se po Bleecker Street, pak jsem zamířil na Washington Square Park a po cestě jsem přemýšlel. Kdo vlastně dělá v současnosti něco význačného ve výtvarném umění, kdo vlastně je skutečným velikánem? Abys rozuměl, napadly mě jen tři jména: Picasso, Rouault a já. Víc nic originálního, nic Jakového, co by stálo za řeč. Pouze tři při tom obrovském množství lidí, kteří se ve všech koutech světa zabývají výtvarným uměním. Tři jména! Působí to na člověka až depresivně!“

„No právě, bohužel,“ souhlasil jsem. „Ale...“

„A pak mě napadla otázka: Proč je tomu tak? Je to tím, že absolutní génius se objevuje jen zřídka a pro každé období je statisticky ohraničen jejich počet, nebo to má jinou příčinu, v něčem charakteristickém pro naši dobu? A proč se vlastně objevení mého talentu tak opoždí? Lámal jsem si nad tím hlavu, Dave. Zabýval jsem se tím ve vší skromnosti velmi důkladně, protože se jedná o závažný problém. A poslechni si, k čemu jsem dospěl.“

V tomto momentu jsem to vzdal. Opřel jsem se o opěradlo židle – aniž jsem, samozřejmě, polevil v ostražitosti – a nechal jsem Morniela, aby mi vysvětlil svou teorii. Teorii, kterou jsem minimálně dvacetkrát slyšel od dvaceti jiných umělců. Jediné, v čem se všichni autoři různili, byla otázka, koho je třeba považovat za největšího žijícího umělce současnosti, za zosobnění nejvyšších estetických principů. Morniel (čemuž jsem se ani nedivil) měl pocit, že je to on.

Přijel do New Yorku z Pittsburgu (ve státě Pennsylvania); urostlý, neohrabaný mladík, který se nerad holil a domníval se, že by mohl malovat obrazy. V té době byl Morniel nadšen Gauguinem a snažil se ho napodobovat. Občas propadal potřebě řečnit o mystické prostotě lidového umění. Jeho přízvuk zněl jako napodobenina Brooklynského filmářského slangu, ve skutečnosti však byl nefalšovaně Pittsburský.

Sotva absolvoval několik lekcí v Lize milovníků umění a sotva mu narostl roz-
cuchaný světlý plnovous, dal Gauguinovi sbohem. Krátce poté vypracoval novou
techniku malby, kterou sám nazval > skvrna na skvrně <.

Morniel byl zcela bez talentu – o tom není možno pochybovat. Když to tvrdím,
neprezentuju tím jen své mínění – přece jsem se dělil o pokoj se dvěma malíři-
modernisty a celý rok jsem byl ženatý s umělkyní – ale i mínění odborníků, kteří si
bez jakéhokoliv zaujetí a předsudků prohlédli Mornielova díla.

Jeden z těchto lidí, kritik a význačný znalec současného výtvarného umění, si
několik minut s povislou čelistí prohlížel Mornielovo dílo (autor mi ho věnoval
darem a přes mé protesty ho vlastnoručně pověsil nad krb) a pak řekl:

„Problém není v tom, že prostě nemá co říct formou obrazu. On si před sebe ani
nestaví nic takového, co by bylo možno nazvat malířským zadáním. Bílé na bílém,
skvrny na skvrnách, antiobjektivismus, neoabstrakcionalismus – říkejte si tomu,
jak chcete, ale tady není nic. Pouze jeden z těch narvaných, vztekklých diletantů,
kterých je Village plná.“

Ptáte se, proč jsem se za těchto podmínek přátelil s Mornielem?

V prvé řadě byl po ruce a pak – měl jakýsi svérázný kolorit. Když jsem trávil
noc ve snaze vyždímat ze svého nitra verše a ony se žádným způsobem vyždímat
nedaly, věděl jsem, že stačí, abych k němu zašel, a mohl jsem se oddat rozhovoru,
který nemá žádný vztah k literatuře.

Bylo tu samozřejmě i jedno mínus, které jsem nepouštěl ze zřetele: to, co se
mezi námi odvíjelo, nebyl ani tak rozhovor, jako spíš monolog, do kterého jsem se
pouze čas od času pokoušel zasáhnout krátkými replikami. Víte, rozdíl mezi námi
byl v tom, že mě tiskli – i když pouze v ubohých literárních časopisech s mizernou
sazbou, kde honorářem bylo roční předplatné. Morniel nevystavoval nikdy – ani
jedinkrát.

Byla tu ještě jedna příčina, kvůli které jsem s ním udržoval přátelské vztahy.
Jedním druhem talentu totiž Morniel skutečně oplýval. Pokud se týče prostředků
k životu, nejsem na tom nijak slavně. O lepším papíru nebo drahých knihách můžu
maximálně snít, protože jsou pro mne naprosto nedostupné. Ale když po něčem
opravdu toužím, například po novém sborníku básní Wallace Stevense, zajdu za
Mornielem a řeknu mu to. Pak se spolu vydáme do knihkupectví, ale dovnitř
vejdeme každý zvlášť. Já zapředu rozhovor o nějakém výjimečném díle, které
právě není v prodeji a které se jakoby chystám objednat a sotva se mi podaří
zaměstnat zcela prodavačovu pozornost, Morniel lízne Stevense – samo sebou se
rozumí, že míním za knihu zaplatit hned, jak se zlepší má finanční situace.

V takových věcech je Morniel bezkonkurenční. Ani jednou se nestalo, že by ho
někdo podezíral, nebo dokonce, že by měl konflikt s policajtem. Samozřejmě, že za
tyto služby musím zaplatit, tím, že dělám totéž i v obchodech s malířskými potře-
bami, aby si mohl Morniel doplnit zásoby plátna, barev a štětců, ale to mi nijak
nevadí. Co mi vadí, je ta nekonečná nuda při jeho pojednáních a fakt, že mám

výčitky svědomí, protože vím, že on se nechystá za získané zboží zaplatit nikdy. Utěšuju se alespoň tím, že za něj při první příležitosti zaplatím já.

„Stěží jsem natolik unikátní, jak by se zdálo,“ říkal toho dne. „Rodí se přece i jiní, s nemenším potenciálním talentem, než mám já, ale talent u nich zaniká, než má šanci dorůst do tvůrčí zralosti. Proč? Z jaké příčiny? Tady je nutné zanalyzovat roli, kterou hraje společnost...“

V tom okamžiku, kdy řekl slovo společnost, jsem to uviděl poprvé. Na stěně přede mnou se objevilo jakési purpurové vlnění, podivné blikající obrysy hranaté bedny s podivnými blikajícími obrysy postavy člověka, sedícího uvnitř. To vše bylo asi pět stop nad podlahou a připomínalo to různobarevné tepelné vlny. Takřka ve stejnou chvíli zjevení zmizelo.

Roční doba byla příliš pokročilá na nějaké tepelné vlny, a co se týče optických klamů nebo iluzí – řekněme, že na ně nejsem náchylný. Možná, říkal jsem si, se jenom na stěně tvoří nová prasklina. Je třeba říct, že tento byt nebyl pro nějaký ateliér příliš vhodný – byl to běžný byt bez teplé vody a s průvanem, ale kterýsi z předchozích nájemníků nechal vybourat všechny příčky a udělal z něj jednu obrovskou místnost. Byt byl v horním patře, střecha zatékala, a tak byly stěny vyzdobeny liniemi a mapami po tekoucí vodě.

Ale kde se vzala ta purpurová barva? A proč zrovna obrysy člověka v bedně? Nebyl to až příliš promyšlený námět na jednu trhlínu? A kam se to všechno podělo?

„...ve věčném konfliktu s individualitou, která se dychtí prosadit,“ dokončil myšlenku Morniel. „A to nemluvím o tom...“

Uslyšeli jsme zvláštní hudební motiv – vysoké tóny střídající se jeden za druhým takřka bez intervalů. Potom se ve středu místnosti, tentokrát asi dvě stopy nad podlahou, znovu objevily purpurové obrysy bedny s člověkem uvnitř.

Morniel spustil nohy na zem a vytřeštil oči.

„Co to...“

Zjevení opět zmizelo.

„Co... co se to děje?“ vyrazil ze sebe. „Co to bylo?“

„Nevím,“ odpověděl jsem. „Ale ať je to cokoliv, zdá se, že se to snaží dostat k nám.“

Znovu zazněl vysoký tón. Na podlaze uprostřed místnosti se objevila purpurová bedna. Přímě před našima očima předmět tmavěl a jako by se materializoval. Zvuk byl čím dál vyšší, přitom však slábl a nakonec, když se bedna stala neprůhlednou, ztlchl docela.

Dveře bedny se otevřely. Vylezl z ní člověk; oblečený byl do šatů podobných jakýmsi ovínovačkám.

Podíval se na mne a pak na Mornielu.

„Morniel Mathaway?“ zeptal se.

„A... ano,“ připustil Morniel a couval při tom k ledničce.

„Mistře Mathawayi,“ řekl člověk z bedny. „Jmenuji se Glescu. Přivážím vám pozdrav naší doby z roku 2487.“

Nikdo z nás nenašel nic příhodného, co by se na to dalo říct. Zvedl jsem se ze židle a postavil se vedle Morniela, protože jsem pocítil neodolatelné nutkání být poblíž něčeho známého. Určitou dobu jsme všichni stáli bez hnutí a beze slova.

Rok 2487, pomyslel jsem si. Naší doby. Ještě nikdy jsem neviděl nikoho v takovém oděvu. Dokonce by se dalo říct, že jsem si nikdy ani nedokázal představit nikoho takto oblečeného, i když mám dostatečně bujnou fantazii. Ten oblek nebyl průhledný, ale ani se nedalo říct, že by byl zcela neprůhledný. Měnivě – to je ten správný termín. Různé barvy a odstíny se přelévaly jedna do druhé. Určitě v tom byla jakási harmonie, ale ne taková, na jakou bylo mé oko zvyklé.

Sám cizinec, pan Glescu, byl zhruba stejné postavy jako já nebo Morniel a vypadal pouze o málo starší. Bylo v něm však něco – nazvěme to třeba rasou, jestli chcete, něco velkého a vznešeného. Civilizovanost, snad. Byl to nejcivilizovanější člověk, s jakým se mi dosud podařilo setkat.

Vykročil kupředu.

„Myslím,“ řekl zvláště zvučným a sytým hlasem, „že bych měl přikročit k osobitému ceremoniálu dvacátého století – tedy k podávání ruky.“

Učinili jsme tak – v souladu s osobitým ceremoniálem dvacátého století jsme si podali ruce. Morniel, potom i já, oba velmi ostýchavě. Pan Glescu to provedl s neohrabaností farmáře z Iowy, který poprvé v životě jí čínskými hůlkami.

Ceremoniál skončil a host stál, srdečně se na nás usmíval – přesněji řečeno, usmíval se na Morniela.

„Jaká to chvíle, že ano?“ řekl. „Jaká to historická chvíle!“

Morniel se zhluboka nadechl a já si uvědomil, že dlouhé roky, co se na schodišti nečekaně setkával se svými věřiteli, neuběhly nadarmo. Bystře se vzchopil a jeho mozek začal pracovat.

„Jak vám mám rozumět, když mluvíte o historické chvíli?“ zeptal se. „Co je v ní tak zvláštního? A kdo jste vy? Vynálezce stroje času?“

„Já? Vynálezce?“ pan Glescu se zasmál. „Ach ne, v žádném případě! Cestování časem bylo vynalezeno Antoinettou Ingeborgovou v roce... Po vaší epoše. Ale přece se teď nebudeme bavit o takových hloupostech, když mi zbývá jen půl hodiny času!“

„A proč právě půl hodiny?“ zeptal jsem se. Ne snad, že by mě to zajímalo, ale musel jsem nějak připomenout svou přítomnost.

„Epidermidrom pracuje pouze po tuto dobu. Epidermidrom je... V podstatě je to zařízení, které mi umožňuje objevit se ve vaší době. Spotřeba energie je přitom tak velká, že cesty časem se povolují pouze jednou za padesát let. Právo na cestu se uděluje jako Gobelovka... Doufám, že jsem to řekl správně? Gobel – jmenoval se tak? Cena, kterou udělovali ve vaší době...“

Pochopil jsem jako první.

„Nobel! Mám za to, že mluvíte o Nobelovi? Nobelova cena!“

Radostně zazářil.

„Ano, ano. Takové cesty se udělují výzkumníkům – humanistům asi stejně, jako dříve Nobelovy ceny. Pro těchto padesát let jsem člověk, kterého rada vybrala jako nejoprávněnějšího... V takovém smyslu. Až do té doby tuto možnost dostávali pouze historici a ti ji promarňovali na starověkou Tróju, první atomový výbuch v Los Alamos, objevení Ameriky a tak podobně. Ale tentokrát...“

„Rozumím,“ přerušil ho Morniel chvějícím se hlasem (oba jsme se už dovítčili, že cizinec zná Morniela). „A o co jde vám?“

Pan Glescu se zlehka uklonil.

„Umění. Můj obor je – historie umění. Mám úzkou specializaci...“

„Jakou?“ Mornielův hlas už se nechvěl, naopak se stal až příliš hlasitým. „Jakou máte specializaci?“

Pan Glescu se opět zlehka uklonil.

„Vás, mistře Mathawayi. Myslím, že mohu bez obav prohlásit, že jsem ze všech odborníků žijících v naší době největší autoritou přes dílo Morniela Mathawaye. Moje úzká specializace – to jste vy!“

Morniel zbledl. Pomalu došel k posteli a sklesl na ni, jako by ho nohy odmítly nést. Několikrát po sobě otevřel a zase zavřel ústa, ale nevydal ze sebe ani zvuk. Pak polkl, stiskl pěsti a znovu získal sebekontrolu.

„Chcete říct,“ zeptal se chraplavým hlasem, „že jsem ve vaší době známý? Až natolik známý?“

„Známý?... Vy, drahý mistře, vy jste víc než slavný. Jste jedním z nesmrtelných, pýcha lidstva. Jak jsem napsal – snad mohu doufat, že případně – ve své poslední knize >Morniel Mathaway – člověk, který, formoval budoucnost<: – jen zřídka je možno o osobnosti říct...“

„Až natolik známý?“ Mornielovi poklesla brada a chvíli připomínal rybu, která se právě chystá leknout. Až natolik?“

„Samozřejmě,“ ujistil ho pan Glescu. „A kdo je vlastně ten génius, jehož dílem se vlastně začíná výtvarné umění? Čí kompozice a barevná škála dominuje naší architektuře posledních pět století, komu jsme zavázáni díky za vzhled našich měst, zdobnost našich sídlišť a v neposledním případě za oděv, který nosíme?“

„Mně?“ zeptal se Morniel slabým hlasem.

„A komu jinému? Historie ještě nepoznala tvůrce, který by měl vliv na tak širokou oblast života a jehož dílo by si udrželo platnost po tak dlouhý čas. S kým bych vás mohl srovnat, pane, za takových podmínek? Koho z umělců bych mohl postavit do jedné řady s vámi?“

„Možná Rembrandta,“ namítl Morniel. Zdálo se, že se snaží pomoci. „Leonardo da Vinci?“

Pan Glescu se přezíravě usmál.

„Rembrandt a da Vinci v jedné řadě s vámi? Nemožné! Copak se mohou pochlibit vaší všestranností, vaším kosmickým rozmachem, zázračnou schopností zobecnění? Jestliže chceme nalézt srovnatelnou osobnost, musíme se rozhlédnout za hranicemi výtvarného umění, možná v literatuře. Snad Shakespeare s jeho šíří, s jeho obrovským vlivem na pozdější anglický jazyk by mohl... I když, co Shakespeare,“ smutně pokýval hlavou. „Bojím se, že ani Shakespeare...“

„Ooo!“ zasténal Morniel Mathaway.

„K čertu se Shakespearem!“ řekl jsem, využívaje situace. „Neslyšel jste náhodou o básníkovi Davidu Dantzigerovi? Kolik z jeho díla přečkalo do vaší doby?“

„To jste vy?“

„Ano,“ řekl jsem entuziasticky. „David Dantziger, to jsem já!“

Pan Glescu pokrčil čelo, jak přemýšlel.

„Nějak se nemůžu upamatovat... Jaká je to škola?“

„Na to je několik názorů. Nejrozšířenější z nich tvrdí, že se jedná o antiimaginismus. Antiimaginismus nebo postimaginismus.“

„Ne,“ řekl po krátkém přemýšlení. „Jediný mně známý básník z vaší doby a z vaší části světa je Peter Tedd.“

„Peter Tedd? Nikdy jsem o někom takovém neslyšel.“

„To znamená, že ho ještě neobjevili. Ale prosím vás, abyste nezapomínali, že můj obor je historické výtvarné umění. Ne literatura. Je možné, že kdybyste si mohl pohovořit se specialistou na poezii vaší doby, vzpomněl by si na vaše jméno zcela bez problémů. Docela pravděpodobně.“

Vrhl jsem pohled směrem k posteli a Morniel se na mě vítězně zašklebil. Bylo vidět, že už přišel úplně k sobě a vychutnával situaci. Každým pórem těla vstřebával rozdíl mezi sebou a mnou. Cítil jsem, že na něm nenávidím všechno, od hlavy až po boty. Proč jenom se Fortuně zachtělo usmát se na někoho takového, jako je Morniel? Na světě je tolik umělců, kteří jsou navíc i pořádnými lidmi, tak proč zrovna tenhle namyšlený nýmand?

Při tom všem ale část mého mozku horečnatě uvažovala. Skutečnost už zase prokázala, že pouze v historické perspektivě je možné ocenit ten či onen druh umění. Jen si vzpomeňte na ty, kteří byli velikány své doby a pak upadli ve všeobecné zapomnění – různí Beethovenovi současníci, například, se za svého života zdáli významnější než on, a nyní jsou jejich jména známá pouze odborníkům. Ovšem přesto...

Pan Glescu vrhl pohled na svůj ukazováček, kde se bez přestání zvětšovalo a zmenšovalo černé znaménko.

„Můj čas plyne rychle,“ řekl. „A přesto, že je to pro mne obrovské, nevýslovné štěstí, mistře Mathawayi, stát tady a moci se na vás dívat, odvažuji se obrátit se na vás s malou prosbou.“

„Jistě,“ řekl Morniel a vstal z postele. „Jen si řekněte, co chcete, všechno můžete mít. Co byste si přál?“

Pan Glescu vzdychl jako člověk, který se konečně dostal k vratům ráje a právě míni zaklepat.

„Myslel jsem – jestli nemáte nic proti tomu – zdali bych mohl vidět dílo, na kterém právě pracujete. Víte, vidět obraz mistra Mathawaye ještě před dokončením, s nezaschlými barvami...“ zakryl si oči, jako by nevěřil, že se mu takové přání může kdy splnit.

Morniel udělal něco na způsob pukrlete a zamířil ke svému stojanu. Sundal přehoz.

„Zamýšlím to nazvat,“ jeho hlas byl slizký jako naftová sloj v Texasu, „Beztvaré tvary č. 29.“

Pomalu a slavnostně otevřel pan Glescu oči a přistoupil ke stojanu.

„Ale to přece není vaše práce, mistře Mathawayi,“ řekl po dlouhé odmlce.

Morniel se k němu užasle obrátil a pak se znovu podíval na své plátno.

„Proč myslíte? Samozřejmě, že je to moje práce. Beztvaré tvary č. 29. Copak ho neznáte?“

„Ne,“ odvětil pan Glescu. „Neznám a jsem za to osudu velmi vděčný. Nemáte něco... pozdějšího?“

„Ale to je moje poslední dílo,“ řekl Morniel trochu zaraženě. „Všechny ostatní jsem namaloval dříve.“ Ze stojanu vytáhl další plátno. „No dobře, a co třeba tohle? Jak se vám líbí? Nazval jsem to Beztvaré tvary č. 22. Bezpochyby jedna z nejlepších věcí mého raného období.“

Pan Glescu se zachvěl.

„Připadá mi to jako hadr na čištění palety.“

„Přesně. To je moje technika – flek na fleku. Ale to byste přece měl znát, když jste takový odborník přes mě. A tady jsou Beztvaré tvary č...“

„Nechme už těch beztvarostí, mistře Mathawayi,“ přerušil ho pan Glescu. „Chtěl bych se podívat na některá vaše díla v barvě. V barvě a tvaru.“

Morniel se poškrábal na zátylku.

„Už dost dávno nemaluju v plném koloritu... Snad jen... počkejte...“ rozzářil se a zpod postele vytáhl staré plátno. „Jedna z mála věcí, které se zachovaly z růžově kropenatého období.“

„Nedokážu si to vysvětlit...“ zamyšleně si sám pro sebe bručel pan Glescu. „To přece není...“ Ztichl a nechápavě pokrčil rameny, přičemž se jimi skoro dotkl uší – gesto, které nevyžaduje vysvětlení. Zná ho každý, kdo viděl kritika při práci. Jste-li malířem, jehož práci si právě prohlíží, je vám rázem vše jasné.

V té chvíli už Morniel horečnatě tahal jeden obraz za druhým. Každý z nich ukázal panu Glescuovi – jehož hrdlo se chvělo jako u člověka, který se snaží potlačit zvracení.

„Vůbec ničemu nerozumím,“ řekl Glescu, hledě upřeně na podlahu, zavalenou plátny. „Bezpochyby jsou všechny ty obrazy nakresleny před obdobím, kdy jste

objevil svou originální techniku. Přesto bych očekával alespoň stopy práce génia, který se chystá pokořit svět. A..." nechápavě zakroutil hlavou.

„A co říkáte třeba na tohle?“ zeptal se Morniel s dalším plátnem v ruce a už poněkud supící námahou.

„Nechte toho!“ Pan Glescu odsunul nabízený obraz oběma rukama. Znovu se podíval na svůj ukazováček a já viděl, že černé znaménko se zmenšuje a zvětšuje znatelně pomaleji.

„Zbývá mi už jen málo času a já stále nic nechápu. Pánové, dovolte, abych vám něco ukázal.“

Vlezl do purpurové bedny a pak z ní zase vylezl s knihou v ruce. Koukali jsme mu s Manuelem přes rameno, když knihu otvíral. Stránky nebyly z papíru a při listování velmi tiše zvonily. Na titulním listě stálo:

ÚPLNÁ SBÍRKA OBRAZŮ MORNIELA MATHAWAYE 1928 – 1996

„Ty ses narodil v osmadvacátém?“ zeptal jsem se.
Morniel přikývl.

„Dvacátého třetího května roku devatenáct set dvacet osm.“ A upadl v mlčení. Nebylo těžké uhodnout, o čem uvažuje a já provedl z paměti rychlý výpočet. Šedesát osm let. Ne každému se podaří vědět, kolik toho ještě má před sebou. A když si to tak vezmem – osmašedesát let, to není zas tak špatné.

Pan Glescu otevřel knihu na straně, kde začínaly reprodukce.

Ještě dnes, když si na ten okamžik vzpomenu, se mi podlamují slabostí kolena. Byla to abstrakce v bujných barvách, ale taková, jakou bych si nedovedl ani představit. Veškerý náš současný abstrakcionismus byl ve srovnání s tím jako práce z mateřské školky.

Každý, kdo nebyl úplně slepý, musel být tím dílem nadšen, dokonce i ten, kdo pohrdal uměním v jakékoliv podobě. Nejsem žádný uřňukanec, ale při tom pohledu mi vstoupily slzy do očí. Každý, kdo má v sobě jen špetku smyslu pro krásu, by zareagoval stejně.

Ne tak Morniel.

„Tak tohle máte na mysli,“ řekl s ulehčením, jako člověk, který právě pochopil, co se od něj chce. „Proč jste to neřekl hned, že vám jde o díla v tomto stylu?“

Pan Glescu ho chytil za rukáv jeho špinavé košile.

„Chcete snad říct, že máte i taková plátna?“

„Ne plátna, ale plátno. Jediné. Namaloval jsem ho minulý týden jako experiment, ale výsledek mne neuspokojoval, a tak jsem ho daroval jednomu děvčeti dole. Chtěl byste ho vidět?“

„Ach ano! Velmi!“

„Výborně,“ řekl Morniel. Natáhl se ke knize, vzal ji z Glescuových rukou a bezděčným gestem ji odhodil na postel. „Pojďme. Zabere nám to maximálně minutu nebo dvě.“

Zaplavil mě neodbytný pocit, že se tu děje něco podezřelého, když jsme scházeli dolů po schodech. Pouze jedinou věcí jsem si byl zcela jist, tak jistý, jako že Geoffrey Chaucer žil dříve než Algernon Swinburne – ani jedno z děl, které namaloval, nebo byl schopen v budoucnu namalovat Morniel, se k reprodukci v knize neblížila ani na vzdálenost miliónu estetických mil. A věděl jsem, že i on, bez ohledu na své dřívější chvástounství a nevyčerpatelnou samolibost, si to velmi dobře uvědomuje.

O dvě patra níže se Morniel zastavil před jedněmi dveřmi a zaklepal. Žádný ohlas. Počkal dvě sekundy a zaklepal znovu. Zase nic.

„Čert aby to vzal! Není doma. A já vám tak chtěl ukázat tu věc!“

„Musím ji vidět,“ řekl pan Glescu velmi rozhodně. „Musím prostě vidět něco, co má v sobě aspoň stopy vaší budoucí vyzrálé tvorby. Ale můj čas končí a...“

„Víte co?“ luskl Morniel prsty. „Anita má kočku a požádala mě, abych ji krmil, když je pryč, a dala mi klíč. Co kdybych zaběhl nahoru a přinesl ho?“

„Skvěle!“ zaradoval se Glescu a pohlédl na svůj ukazováček. „Jenom bych vás prosil, abyste spěchal!“

„Bleskově!“ ale když běžel ke schodům, Morniel zachytil můj pohled a naznačil mi v naší smluvené mimice, kterou jsme používali při našich > nákupech <, znamení: Věnuj se mu! Snaž se ho nějak zaměstnat!

Konečně jsem pochopil – kniha! Až příliš často jsem viděl Mornielu v akci a přesto jsem se nedomyšlel, že bezděčný pohyb, kterým knihu odložil na postel, byl všechno, jenom ne bezděčný. Morniel si ji prostě položil tak, aby ji mohl při nejbližší příležitosti stopit. Teď se žene nahoru, aby ji někam uschoval, a až se čas pana Glescua nachýlí, nebude prostě k nalezení.

Chytrák! Čertovský chytrák, dalo by se říct. A pak Morniel Mathaway začne tvořit díla Mornielu Mathawaye. Až na to, že je nebude tvořit.

Prostě je okopíruje.

Starý zvyk mne přiměl k tomu, abych otevřel ústa a začal mluvit.

„A co vy, pane Glescu. Taky malujete?“ myslím, že to nebyl špatný začátek.

„Ach ne! Víte, když jsem byl malý chlapec, chtěl jsem se stát malířem – tak asi začíná každý kunsthistorik – a taky jsem stvořil pár pláten. Ale byly velmi špatné, prostě hrozné, a tak jsem pochopil, že psát o obrazech mohu mnohem lépe, než je malovat. A když se mi poprvé dostala do ruky kniha o životě Mornielu Mathawaye, bylo mi jasné, v čem je mé poslání. Rozumějte, nejen, že jsem dokonale chápal smysl jeho umění, ale i on sám se mi vždy zdál být člověkem, kterého bych rád poznal a oblíbil si... A právě to mě teď tak překvapilo. Není prostě takový, jakého jsem si ho představoval.“

„Tak to asi bude,“ přisvědčil jsem.

„Samozřejmě, historická perspektiva vždycky jeví sklon ke zveličování. Každá historická osobnost je vždycky obklopena jakousi aureolou romantiky. Přiznám se však, že v povaze mistra Mathawaye pozoruji jisté rysy, kterým teprve blahodárný vliv století může dodat... Promiňte, ale nebudu raději pokračovat. Vždyť vy jste jeho přítel.“

„Skoro jediný na celém světě,“ řekl jsem. „Nedá se říct, že by si jich nadělal mnoho.“

Při všem tom tlachání můj mozek pracoval a snažil se předpovědět budoucnost. Ale čím hlouběji jsem pronikal do situace, tím více jsem se do ní zaplétal. Samé paradoxy. Jak se mohl Morniel za pět set let proslavit svými obrazy, jestliže je sám poprvé v životě uviděl v knize, vydané po pěti stech letech? Kdo tedy nakreslil ty obrazy – Morniel Mathaway? Tak je to napsáno v knize a tak se to skutečně chystá udělat. Ale bude pouze kopírovat. A komu v tom případě patří originály?

Pan Glescu se smutně podíval na svůj prst.

„Můj čas prakticky vypršel.“

Vydal se nahoru do schodů a já za ním. Vešli jsme do ateliéru a já se začal připravovat k bezvýslednému hledání knihy – nijak zvlášť šťastně, protože pan Glescu se mi docela líbil.

Knihy zmizela – postel byla prázdná. A ještě něco chybělo – stroj času a Morniel Mathaway.

„On utekl!“ zabědoval pan Glescu. „A nechal mě tady! Zřejmě se dovítí, že stačí vlézt do bedny a zavřít za sebou dveře a stroj se sám vrátí do budoucnosti.“

„V přetvařování je on mistr,“ řekl jsem hořce. K něčemu takovému bych se nikdy nepropůjčil, kdybych měl tušení... „Bohužel, oklamal i mne a v téhle chvíli už zřejmě vypráví vašim současníkům nějakou velmi pravděpodobnou historku, kterou zdůvodňuje, proč je tam a vy tady. Je to pochopitelné – proč by se měl snažit tady, v dvacátém století, když může být známou a populární osobností ve vaší době?“

„Ale co udělá, jestli ho požádají, aby namaloval třeba jen jediný obraz?“

„Poví jim, že jeho životní dílo je skončeno a on nemá v úmyslu přidat k němu už nic významného. Je docela možné, že bude pořádat přednášky sám o sobě. Nemyslím, že by bylo nutné obávat se o jeho osud – on se umí o sebe postarat. Trápí mě ale, že jste tu uvázl. Máte naději na nějakou záchrannou výpravu?“

Pan Glescu smutně zavrtěl hlavou.

„Každý laureát musí před cestou podepsat revers v tom smyslu, že sám nese zodpovědnost v případě, že je návrat nemožný. Stroje se vysílají pouze jednou za padesát let a v té době bude jiný vědec potřebovat zúčastnit se rozbití Bastily, narození Buddhy nebo něčeho podobného. Uvázl jsem tu, přesně tak, jak to říkáte. Řekněte mi, je to velmi těžké, žít ve vaší době?“

S pocitem viny za jeho osud jsem ho poplácal po zádech.

„Není to zase tak hrozné! Samozřejmě, je třeba mít průkazy totožnosti – nevím, jak byste ho mohl získat ve svém věku. Možná, ale nejsem o tom moc přesvědčen, Imigrační úřad nebo něco takového vás uzná za něco jako přistěhovalce. Ovšem taky je může napadnout, že jste se tu vlastně dostal nelegálně...“

Jeho tvář zbledla.

„Můj bože! To je strašné!“

Ale v tu chvíli jsem dostal spásný nápad.

„Možná, že ne... Poslyšte, Morniel má průkaz totožnosti – asi před dvěma roky si hledal práci. A rodný list má v zásuvce stolu stejně jako jiné dokumenty. Proč byste se nemohl stát Mornielem? On si určitě nikdy nebude stěžovat, že se za něj vydáváte.“

„Myslíte, že by to bylo možné? A co jeho přátelé, příbuzní...“

„Jeho rodiče už umřeli. Nemá žádného příbuzného, s kterým by udržoval kontakt. A kromě mne – jak jsem vám už ostatně říkal – ani žádné přátele.“ Hloubavě jsem si ho prohlížel od hlavy k patě. „Myslím, že byste se za něj klidně mohl vydávat. Necháte si narůst vousy a přebarvíte se na blond... To by se snad dalo. Ale zůstává jeden problém – čím si budete vydělávat na živobytí. Ve svém oboru – jako historik výtvarného umění se zaměřením na Mornielu Mathawaye – se v naší době neužíváte.“

Zamyšleně se na mne podíval.

„Mohl bych zkusit kreslit. Vždycky jsem snil o tom, stát se malířem. Talentu sice moc nemám, ale znám různé výtvarné techniky a grify, o kterých nemají umělci vaší doby ani ponětí. Možná, že by to mohlo stačit, abych se dostal do takové třetí nebo čtvrté úrovně.“

Ukázalo se, že to stačí. Až příliš. Nedostal se do třetí ani do čtvrté úrovně, ale rovnou do první. Pan Glescu – to je skutečný Morniel Mathaway, největší ze současných umělců – malířů. A pokud vím, tak i nejnešťastnější.

„Poslyšte, co se děje s těmi lidmi?“ zeptal se mě po své poslední výstavě. „Vypadá to, jako by se všichni zbláznili. Proč mě tak chválí? Nemám přece ani unci talentu v těle! Ani jedno z mých děl není originál – všechna jsou jen napodobeniny. Zkoušel jsem namalovat něco, co by bylo opravdu moje, ale natolik jsem se celý život zaobíral Mathawayem, že jsem ztratil vlastní individualitu. Kritici se sice mohou zbláznit, ale podle mne jsou to všechno jen kopie.“

„A kdo je tedy nakreslil, když ne vy?“ zajímal jsem se.

„Mathaway, samozřejmě,“ odpověděl s hořkostí v hlase. „V naší době se učí, že časové paradoxy neexistují – přál bych vám, abyste si mohl přečíst všechny ty učené knihy, které zaplňují knihovny. Odborníci nás ubezpečují, že například není možné okopírovat obraz z následné reprodukce a obejít se tak bez originálu. A přitom přesně tohle dělám – i když kopíruru jen po paměti!“

Nebylo by špatné říct mu pravdu – je to přece jen tak sympatický člověk, ve srovnání s tím podvodníkem Mathawayem, a tak se trápí...

Ale není to možné.

Víte, on se skutečně poctivě snaží nekopírovat ty obrazy. Tak se na to soustředil, že vůbec odmítá přemýšlet o knize a bavit se o ní. Podařilo se mi dostat z něj jednu nebo dvě fráze. A víte, v čem je problém? On si ji nepamatuje – maximálně v hrubých rysech.

Není se čemu divit – on je tím skutečným Mornielem Mathawayem bez všech paradoxů. Ale kdybych mu řekl, že ty obrazy prostě maluje, tvoří je sám a nekopíruje po paměti, opustila by ho i ta poslední špetka sebedůvěry, kterou ještě má, a on by už v životě nic nenakreslil. Myslím, že je lépe, když sám sebe považuje za podvodníka, i když ve skutečnosti nic takového není.

„Zapomeň na to,“ říkávám mu často. „Dolary vždycky zůstanou dolary.“

Noc čarodějnic

Petr Vyhlídka

Za dob, kdy legendární říše Qwaan dosahovala od oceánu až za tok Luny, bylo na jihozápadním pobřeží království Qwaarmor. Nepatřilo k nejbohatším ani k největším, jeho králové se však těšili stejné úctě, jako vládcové Breasilie či Naan Cyiahn. Neboť nebylo rozdílu mezi velkými a malými zeměmi.

Connor Hu Gwyn vedl svého koně v tato místa záměrně. Když před časem opustil Llanfair, rozhodl se, že doputuje až na západní pobřeží, do kraje, který ještě patřil lidem jeho národa, o němž však nikdo nic nevěděl. Llanfairští se vůbec málo zajímali o vzdálenější kraje a jejich svět končil za řekou Isar na jedné a Agharé na druhé straně. Vyskytl-li se ovšem podivín, který podlehl vášni cestování, a ze-směšňovali ho, ani se nesnažili ho od putování odradit. Jejich lhostejnost měla základ ve zlých zkušenostech předků a nezáměr o cizí svět pramenil z mnoha poznatků, jež shromáždili a které potvrzovaly, že v jiných krajích není takřka nic, co by stálo za námahu se tam vypravit. A chce-li se Connor trmácet až na západní pobřeží, tím líp. Až se vrátí, bude jim o místech, kde kdysi býval Qwaarmor a o kterých se tolik zpívá ve starých písních, vyprávět.

Inspirován vzpomínkami na slavnou minulost kraje, do něhož vstoupil, sejmul Connor z ramene loutnu a přešel palcem po strunách. Zvuk ho uspokojil, truvér zadrmkal melodii staré písně o králi Parthovi a spustil.

Přijďte, usedněte, zapalte oheň
a poslyšte píseň o starých časech,
vy, mužové silní a tvrdí jak kámen
a krásné ženy s růží ve vlasech.
Poslyšte příběh o mocném králi,
jak Partha moudře své zemi vlád
nepřátele zahnal, co přišli z dáli,
ač silnější byli tisíckrát.

Jeho zpěv vyrušil několik malých ptáků, kteří z nedaleké houštiny vzlétli k obloze. Connorův kůň si odfrkl. Truvér umlčel dlaní rozkmitané struny a naklonil se k hlavě zvířete.

„Král Partha tě rozčiluje, kamaráde?“ zeptal se koně vesele. „Aha, – ty víš, že přijde ještě stovka veršů a zdá se ti to příliš dlouhé, že?“

Kůň však nejevil zájem o poezii. Opět si odfrkl a krátce zařehotal. Connor se narovnal v sedle a teprve teď si všiml, že před ním stojí člověk.

Byl vyšší a rozložitější v ramenou než truvér. Dlouhé vlasy měl sčesaný dozadu a sepnuty sponou, černý vous nakrátko zastřižen. Jeho oděv se od Connorova příliš nelišil, měl stejné soukenné kalhoty a plátěnou košili, přes kterou měl navlečenu koženou kazajku. Opíral se o silný medvědí oštěp a hleděl na truvéra trochu podezíravě.

„Co jsi zač, barde?“ zeptal se po chvíli, kdy Connorův kuň dorazil až k němu. „A odkud přicházíš, že zpíváš píseň o králi Parthovi?“

„Říkají mi Connor Hu Gwyn,“ představil se krátce.

„Já jsem Kilhwyr, syn Edense z rodu Amathova, pána Údolí kamzíků,“ řekl muž obřadně. Connor jen pokrčil rameny.

„Přicházíš z dálky?“ vyzvídal muž jménem Kilhwyr dál.

„Z Llanfairu,“ prozradil mu Connor a seskočil z koně: „A mířím k moři. Je to ještě daleko?“

Kilhwyr zavrtěl záporně hlavou. „Pár mil. Do Tremenann tvá cesta nemíří?“

Truvér pocítil podivný tlak na prsou, který záhy pominul. Cítil, jako by ho ovanul dech dějin.

„Copak Tremenann ještě existuje?“ zeptal se. Kilhwyr se na něj udiveně podíval.

„Proč by nemělo existovat? Zpíval jsi píseň o jeho vládci, tak bys měl vědět, že Tremenann je nesmrtelné, stejně jako činy krále Parthy.

Truvér mlčel. Vykračoval po boku svého nenadálého průvodce a zdálo se mu, že se ocitl v naprosto jiném světě.

Kilhwyr ho provedl lesem do úzkého průsmyku mezi dvěma skalami, tyčícími se do výše. Connorovi připadala soutěska jako rána mečem, již kdysi uštědřil obr Gaelisog matce země Ré, tak byla úzká a strmá. Brzy však zanechal vzpomínání na legendy, protože se před ním objevila legenda sama.

Tremenann, sídlo krále Partha a hlavní město země Qwaarmor.

Nebylo zdaleka tak vznešené, jak si ho představoval. Sevřeno horami, nemohlo se rozrůst po kraji, nebylo však vznešené ani ve své kráse. Domy byly rozmístěny nerovnoměrně, stržené zdi ukazovaly, že jich kdysi bylo více. Hradby města rovněž nebyly úplné, značná část jich chyběla. Královský palác, jež si truvér představoval jako pevné orlí hnízdo, tyčící se svými věžemi až k nebesům, byla hrstka omšelých kamenných budov a věží, pohříchu nepřesahujících některé domy umístěné výše na svahu. Všechny budovy měly břidlicové střechy, porostlé místy mechem.

Spíš než bájně město, vypadalo Tremenann jako větší vesnice. Kilhwyr, jak si Connor stačil všimnout, se však při pohledu na něj zatvářil pyšně.

Sestoupili do údolí a zakrátko se ocitli mezi prvními domy. Truvér se ohlížel po lidech, kteří posedávali před svými příbytky, bloumali bez cíle městem, nebo se do něj navraceli z lovu. Tremenann žilo čilým ruchem, ale opět to byl spíše ruch

vesnický. Kilhwyr zavedl Connora k hostinci, patrně zdejšímu jedinému, jak truvér usoudil. Byl totiž plný.

„Přivedl jsem vám barda z Naan Cyiahn,“ prohlásil Kilhwyr, když usadil Connora za dlouhý stůl ke svým přátelům. Truvér jemně poopravil jeho zeměpisnou nepřesnost, mužové však mávli rukou. Podle nich patřil Llanfair vždycky zčásti Naan Cyiahnu a zčásti Qwaarmoru a stejně na tom nezáleží, protože Qwaarmor je teď menší, než býval, a ztracené provincie nikoho nezajímají. Pak ho vybídli, aby něco zazpíval a truvér okamžitě spustil píseň, kterou načil v sedle koně.

Poslouchali ho se zaujetím a postupně utichala celá místnost. Když skončil, odměnil ho pochvalným mručením. Connor si protřepal prsty, které ho bolely od mačkání strun, a napil se piva, které před něho postavili. Když pak viděl, že je na něho stále upřeno mnoho párů očí, spustil další píseň.

Dozpíval ji a odložil loutnu. Hospoda se opět rozšuměla, všichni se vrátili k tématům, o nichž hovořili předtím, jenom u stolu, kde seděl truvér, se začalo debatovat o něčem jiném. Ačkoliv předtím prohlásili, že nikoho jiné kraje nezajímají, vypytať se nyní muži Connora na novinky ze zemí, jimiž prošel. V proudu otázek si truvér uvědomil, že je patrně jediným cizincem, který se v Tremenann objevil za posledních sto let. Neudivovalo ho to. Qwaarmor byl od světa odříznut vysokými horami a jestli celou zemi, která zůstala národu Qwaan po pádu jeho říše, málokdy navštívili lidé odjinud, tak na západní pobřeží nevstoupil nikdo.

Poznenáhlu však začínal truvér odhalovat i jiné skutečnosti. Ti lidé kolem vůbec nevěděli o pádu říše Qwaan. Connora to zarazilo, neboť on znal naopak mocnou říši devíti království jenom z legend. A když někdo promluvil o králi, jenž vládne tomuto bohy zapomenutému kraji, otevřel truvér ústa a cosi zakoktal.

Objevil poslední z devíti království!

„Říkáš poslední?“ zeptal se ho nedůvěřivě starší muž, který seděl po jeho levici, když Connor nejistým hlasem vyjevil pravdu.

„Cožpak mohl někdo porazit válečnický z Llyhwanu? Může snad někdo dobýt Naan Cyiahn nebo Ys? Netrop si z nás šašky, barde.“

„Ys přece zaniklo tak dávno, že dnes nikdo neví, kde leželo,“ vysvětloval Connor. „O Llyhwanských bojovnících se zpívají už jen písně a na sever od Darwai Penh už dlouho žijí národy, které hovoří jinou řečí.“

„Asi jste se tam v Llanfairu zbláznili,“ utrl se na něj Kilhwyr. „Už jako malé dítě mě učili, že Qwaan nelze porazit, dokud stojí všechna království. Není to pravda?“ obrátil se na spolustolovníky. Přikývli.

„I já znám tuhle legendu,“ připustil Connor. „Říká se v ní, že říše nemohla padnout, chránila-li ji moc devíti korun před nadpřirozenými a soudržnost před přirozenými silami. A to vše prý bylo porušeno a nakonec, po velkých válkách, zbylo národu Qwaan k žití jen území někdejších království Naan Cyiahn a Qwaarmor.“

„Někdejších?“ ušklíbl se jeden z mužů. „Sám vidíš, že Qwaarmor stále existuje. A existuje od dob, kdy se Otcové vylodili na pobřeží, aby osídlili tento svět, od dob

krále Ghai-Ré-Seha, vnuka matky země a prvního vládce Qwaarmoru,“ řekl a pak se dal do vypočítávání dlouhé řady qwaarmorských panovníků, od prvního do dnešního. Když dospěl k dvacátému jménu, Connor ho zarazil.

„Ale já vám věřím. Jenom se mi to zdá všechno podivné. Vždyť vaši předkové se museli zúčastnit velké války se shibalbskými Temnými.“

„A vyšli z ní vítězně,“ uhodil Kilhwyr do stolu.

Connor Hu Gwyn se zvedl.

„Prohráli ji,“ řekl tiše, uchopil loutnu a zamířil ke dveřím.

Všichni mlčeli.

Vyšel ven a odvázal koně od zábradlí. Objevil poslední království a nebyl z toho příliš nadšen. Ti, kteří se před mnoha lety vrátili na pobřeží z velké války, museli lhát. Museli říkat, že Qwaan zvítězila, protože nikdy tomu nebylo jinak. Možná, že těm odvážným bojovníkům křivdí a oni skutečně oznámili pravdu, jenom ji nechtěl nikdo vzít na vědomí.

Connor vyskočil do sedla a rozjel se pryč z Tremenann. Od dětství slýchal písně a vyprávění o dávné slavné minulosti svého národa. Vždy si představoval, jak to muselo být krásné a jak velké zemi jeho slavní předci vládli. Pociťoval smutek nad osudem Qwaan, ale přijímal ho odevzdaně, jako nutný vývoj, jemuž vše podléhá. Teprve dnes ho poprvé zaplavil pocit vzteku a nenávisti k lidu, který přišel od východu a neváhal použít černých sil ku zničení jeho národa. A teprve nyní si také uvědomil moudrost své rasy, která zbytečně neprodužovala agónii a hrdě odešla ze scény.

Zmítán protichůdnými pocity, zamířil truvér na opačnou stranu, než kterou do údolí přijel. Doufal, že někde nalezne vhodné místo k noclehu, neboť se začínalo smívat.

Z údolí, v němž leželo Tremenann, vstoupil do kopců a z nich do další prolákliny, porostlé stromy a hustým křovím. Než dorazil k prvním kmenům, setmělo se úplně a na obloze se objevil měsíc, velký a zářící studeným světlem. Byl úplněk.

Uvázal konec ke stromu, odsedlal ho a na planince nedaleko něj se chystal uložit ke spánku. Pak však zahlédl mezi stromy světélko. Vydal se tím směrem, aby zjistil jeho původ. Po několika krocích se dostal až na svah, který prudce klesal k temné hladině.

Tam dole bylo moře. Connor si ho při příjezdu nevšiml, výhled mu zakrývaly stromy a vysoké kopce, ale i padající soumrak.

Světélko přicházelo z obzoru. Pokud nebylo z nějaké lodi, pak tam někde ve vodách musel být ostrov. Truvér chvíli světlo pozoroval, a když se nepohnulo, domněnku o lodi zavrhl.

A pak si všiml, že není v houštinách sám. Nedaleko něj stála podivná bytost, hledící rovněž na moře. Měla tělo stavěné jako levhart, lidskou hlavu znetvořenou kočičími rysy. Ačkoliv byla osvětlována měsícem, ztrácely se některé partie těla v hluboké tmě. I ona vycítila, že je pozorována, a obrátila hlavu k truvérovi.

Člověku přeběhl mráz po zádech. Oči v úzkých šikmých šterbinách planuly podivným studeným plamenem. Connor sevřel rukojeť meče.

Ale tvor byl člověk lhostejný. Po chvíli odvrátil hlavu, vrhl ještě jeden pohled na světlo a pak zmizel ve tmě.

Truvér si byl jist, že se setkal s nočním běsem. Prazvláštním stvořením, které si nevšímá lidí ani ničeho jiného, pohybuje se ve tmách a slouží prý Měsíční dámě. A před tou Connor strach neměl.

Prodral se keři zpátky na místo svého noclehu. Než si lehl, pohlédl ještě jednou k měsíci.

A v tom okamžiku se začalo dít cosi podivného. Ze světelného kola luny se začala snášet zvláštní, světélkující mlha, drobné částičky. Jako by se měsíční paprsky roztříštily a v úlomcích padaly k zemi. Truvér si protřel oči.

Zvedl se vítr a pozvolna sílil. Šuměl v korunách stromů a zvedal vlny na moři, které se vrhaly proti pobřeží a jejichž rachot doléhal až ke Connorovým uším. Světlo měsíce se snášelo níž a níž a za chvíli dopadlo na zem. Celé okolí se rozzářilo tisíci body. Planuly ve tmě na listech stromů, na skalách i na zemi.

Connor si uvědomil, že jeho kůň už delší dobu řičí strachy. Musím ho odvézt, řekl si. Snad se uklidní, a kdyby mu hrozilo nějaké nebezpečí, tak uteče. Vyrazil ke stromu, u něhož bylo zvíře uvázáno, ale z křovin proti němu vyrazila mohutná postava, připomínající medvěda. Srazili se a Connor se odkutálel. Rychle vyskočil na nohy a tasil. Tvor, podobný člověku, ale s medvědí tváří, porostlý dlouhými hnědými chlupy, na něj shlížel snad trochu pobaveně. Connora to rozzuřilo a zaútočil.

Vykřikl, vrhl se k bytosti a ta se po něm ohnala. Mohutná tlapa srazila truvéra k zemi. Okamžitě se zvedl, naznačil výpad a odskočil doleva, aby teprve z této pozice skutečné udeřil. Meč vnikl do těla bytosti, jejíž očka se vztekle zablskla. Prudce vytrhl zbraň z chlupatého trupu. Na těle medvědí přišery nebyla žádná rána! Connor udiveně odskočil. Noční běs se pohnul kupředu a truvér očekával smrtící úder. Tvor však proběhl kolem něj a zmizel ve tmě.

Říčení koně už slyšet nebylo, snad se utrhl a zmizel z tohoto příšerného místa. Hluk moře zazníval až sem nahoru a stromy kolem šuměly. Zděšeně šuměly, uvědomil si truvér. V křoviskách se zablesklo několik párů studených bílých očí.

Connor vykřikl a uchopil meč do obou rukou. Pomalu se otáčel a čekal, z které strany přijde útok. Ale světélka náhle zhasla. Connor vzhlédl k nebi a spatřil, že padající mlha se snáší na něj.

Přichází snad Měsíční dáma Aštorat, které se v rozmaru zachtělo zjevit se Connoru Hu Gwynovi? Světélka padající z nebe byla nesnesitelná. Truvér sklonil hlavu a klesl na kolena. Sepjal ruce nad hlavou a přitiskl ji k hrudi. Co se to děje? Co to má všechno znamenat? ptal se. Měsíční dáma přichází na zem.

Na temeni ucítil dotek ruky. Trhl sebou.

„Aštorat,“ zašeptal.

„Ale ne,“ uslyšel nad sebou. Pak se ozval smích. „Zvedni hlavu, Connore.“

Poslechl. Přinutil ztuhlé krční svaly k pohybu a otevřel oči, po celou dobu pevně sevřené.

Spatřil vysokou ženu, snad dvacet, snad dvě stě let starou. Dlouhé lesklé vlasy, černé jako noc, jí splyávaly přes ramena na hrud' a na truvéra shlížely známé modré oči.

„Brigit,“ hlesl. „Llanfairská čarodějnice.“

„Ano. Čarodějnice a taky tvoje kmotra, Connore,“ usmála se. „Není tomu tak dávno, co jsem tě houpala na kolenou. A před ještě kratším časem tě učila rozeznat dobré od zlého a přirozené od nepřirozeného.“

Pohodila hlavou a opět se usmála.

„Ale co děláš...“

„Tady? Nesedím pořád ve svém doupěti, můj milý. Je mnoho míst, kde je třeba být.“

„Přišla jsi za mnou?“ zeptal se Connor.

„Myslíš, že tě bude pořád někdo vodit za ruku? Netušila jsem, že tě tu naleznou, ale výkřiky tvé duše, volající o pomoc a noční běsi mi o tobě řekli.“

Truvér pohlédl k nebi. Bylo čisté, prapodivná svítící mlha už klesla až k zemi. Pak se obrátil na Brigit.

„Ale co se to tu děje?“ otázal se.

„Pojď,“ řekla krátce a nečekala na souhlas. Vykročila k moři. Connor ji mlčky následoval. V duchu si vybavil den, kdy poprvé spatřil tu ženu, o ní všichni říkali, že je čarodějnice, ale necítili před ní strach. Sídlila ve skalách u pobřeží nedaleko vesnice a llanfáirští k ní chodívali s prosbami o radu, pro léky, posílali k ní své děti, aby je naučila vyznat se v rostlinách.

Jako dítě se té podivné nestárnoucí ženy bál a stejně tak i ostatní děti, cítil k ní úctu a nechápal, proč právě jeho si tolik oblíbila. To poznal teprve poté, kdy mu otec prozradil, že právě ona mu dala jméno.

Dospěli až na místo, odkud předtím Connor pozoroval světélko v moři. I nyní se po něm ohlédl. Svítlo stále.

„Je to oheň čarodějnic z ostrova Sian,“ řekla Brigit. „A dnes je úplněk.“

„Co to znamená?“

„Kolem ohně je devět žen a ty čarují. Čarují, aby se vyplnila minulost.“

Udiveně se podíval na Brigit. Ucítila ten tázavý pohled a pokračovala.

„Ty ženy jsou starší než svět. Od nepaměti sídlí na ostrově Sian a umí i mrtvé vrátit životu. Odjakživa žijí na ostrově a léčí námořníky, radí rybářům. Mohou i věštít.“

Před mnoha lety, kdy ještě existovala říše Qwaan, daly proroctví, které se nevyplnilo. Ony věští nerady, jenom bláhový člověk chce znát budoucnost.“

„Jaké to bylo proroctví?“ zeptal se Connor tiše.

Brigit mlčela. Pak ukázala na moře.

„Vidíš?“

Truvér pohlédl určeným směrem. Zprvu nespatřil nic, jenom černé vlny, valící se k pobřeží. Potom si však uvědomil, že to nejsou jenom vlny. Ke břehu se blížilo několik velkých lodí.

„Před dávnými lety,“ pokračovala nevzrušeně Brigit, „se na pobřeží vyrojila armáda mořských vlků, pirátů ze severu, aby tu rabovali. Doufali ve snadnou kořist, neboť jich bylo mnoho a neočekávali přílišný odpor. Byli však překvapeni.“

„Partha,“ řekl zamyšleně truvér.

„Ano. Qwaarmorský král Partha se postavil do čela nepočetné armády, kterou sebral v Tremenann a nedaleko odsud, na jediném rovném kousku půdy je v jedné velké bitvě porazil. Smetl mořské vlky do moře, ačkoliv jich bylo mnohokrát více.“

Čarodějnice se opět odmlčela. Pozorovala moře a Connor rovněž. Lodě se blížily ke břehu.

„To jsou mořští vlci,“ prolomila náhle Brigit ticho. „Partha v té bitvě vyhrát neměl. Všechno stálo proti němu. Početní převaha i přítomnost magie. Ale on zvítězil. Nikdo nepochopil jakým zázrakem. Sám, s hrstkou bojovníků dokázal odvrátit hrozbu, která se snášela nad zemí.“

Lodě přistály. Connor se musel naklonit, aby viděl na pláž pod sebou. V měsíčním světle spatřil, jak z dlouhých štíhlých trupů vystupují tmavé postavy a brodí se mělčinou.

„Král Qwaarmoru se postavil proti samotnému času,“ pokračovala Brigit. „Si-anské čarodějnice nyní čarují, aby se jejich věštba naplnila. Ale tenhle útok je dílem někoho jiného.“

„Ne!“ vykřikla náhle, když vycítila myšlenky svého kmořence. Ale Connora už nebylo možno zastavit. Vrhł se dolů ze stráně.

„Stůj, ty blázne!“ uslyšel ještě za sebou, ale bylo už pozdě. Spouštěl se po příkrém svahu, opatrně, nechťje vyvolat zbytečný hluk. Mořští vlci už opustili své lodě a první z nich stanuli na pláži. Nezastavovali se, pomalým krokem vykročili do vnitrozemí.

Truvér se nezdržoval. Sotva dosáhl písku pláže, vztyčil se a s taseným mečem se vrhl proti pirátům. Vztek a nenávist, které odpoledne pocítil, se v něm objevily znovu a propukly v nejsilnější podobě. Bylo mu jedno, že v brzké chvíli podlehne mečům nájezdníků, od jejichž čepelí se odrážel svit měsíce. Toužil jen zabít co největší množství mořských vlků, vybrat daň za spící obyvatele Tremenann, které přepad zastihne nepřipravené. Probudily se v něm spící pudy qwaanského válečníka, hrdého a neztrácejícího nic na síle ani v okamžik smrti.

Jeho meč se srazil s čepelí prvního z mužů v tmavém. Druhý výpad a pirát se zhroutil k zemi s proseklým hrdlem. A další. Truvér využíval všeho umění, které pochytil od llanfairského mistra meče, všechny finty i hrubou sílu. Nezastavoval se a postupoval k moři.

Obrana jeho protivníků byla spíše symbolická. Mechanicky odráželi výpady a jeden po druhém se hroutil k zemi. Connor to nevnímal. Hnal se kupředu a oháněl se mečem na všechny strany. Další a další mořský vlk padal na mokré písek pláže. Jeho paže umdlávaly, vehnal do nich více síly a prudkosti, než měl, a pozbýval i dechu. Pak mu moře omylo nohy a před ním nestál žádný protivník.

Vyčerpaný Connor se zhroutil k zemi. Tváří se zaryl do písku a přes hlavu se mu přelila vlna.

Mohl zabít snad dvacet, možná i třicet pirátů. Žil a nikdo se nevrátil, aby vbodl do ležící postavy meč. Proč?

„Vstaň!“ uslyšel Brigitin hlas. Pozvedl se na ruce a teprve nyní pustil meč. Čarodějnice stála za ním, nesehnula se, aby mu pomohla na nohy a truvér zůstal klečet ve vlnách.

„Víš, s kým jsi bojoval?“ otázala se ledovým hlasem. To ho zvedlo. Vstal a otočil se. S úžasem pozoroval, že na pláži neleží jediná mrtvola.

„S fomony, démony z onoho světa, s duchy mrtvých mořských vlků, ty blázne.“

„Ale oni...“ vykřikl.

„Ano,“ řekla chladně. „Poslední království národa Qwaan padne. Mělo zaniknout už před staletími. Poslední království,“ opakovala a do hlasu se jí vnesl smutek.

„Ale sám jsi viděl. Co v něm zbylo ze staré říše? Jenom nesmyslné lpění na historii, udržování nesmyslných zvyků... Věř mi, Connore Hu Gwyne, že ho nelituji. Ani ty se nermut. Kdybys znal slávu a moc pravého Qwaanu, věděl bys, že vy, lidé z Llanfairu a ti ostatní, z Naan Cyiahn a z hor, jste mu daleko bližší než táhlé zdegenerovaná země. Vy, kteří žijete ve svých osamělých vesnicích a netoužíte po králích a sjednocení. Sílou národa Qwaan byla vždy jeho svoboda.“

Connor k ní vzhlédl. V očích měl slzy.

„Pak tedy Partha a všichni mí předci bojovali nadarmo? Je snad naším údělem vymřít? Opustit tento svět, protože si to přejí bláznivé čarodějnice ze Sianu?“

„Ne,“ odpověděla rázně. „Říkala jsem ti, že tohle nezpůsobily sianské čarodějky. Toto je práce těch, kteří znají staré legendy. Pamatuješ přece – pokud bude stát jediné království Qwaan, není síly, jež by se zmocnila vlády nad světem. Ten někdo zná jen část legendy.“

„Kdo?“

„Nevím. Na tom nezáleží.“

Connor se shýbl pro meč, který ležel ve vodě u jeho nohou. Zvedl ho, otřel a zasunul do pochvy.

„Král Partha zvítězil nad Časem, ale proroctví se stejně naplnilo. Je tedy osud nezvratný, Brigit?“

Čarodějnice mlčela a Connor to považoval za souhlas. Na duši mu padl stín.

„Mají tedy pravdu všichni ti, kteří tvrdí, že není třeba se starat o to, co přijde, neboť to přijít musí.“

„Ne,“ uslyšel. Brigitin hlas zlověstně zaskřípal a truvér sebou trhl.

„Nikdy neříkej taková slova. Pamatuj si, že tvůj vlastní život je jen tvým majetkem a jenom tvé činy určují, jakým směrem se bude ubírat.“

Od moře zavanul svěží vítr. Vlhké šaty truvéra studily. Oklepal se. Čarodějnice se zasmála.

„Do Llanfairu je odsud daleko a nějakou rybářskou chýši bys teď v noci těžko hledal. Pojd', musíš nasbírat dříví na oheň, jinak tu zmrzneš.“

A Connor šel.

Předmět číslo 249

sir Arthur Conan Doyle

O styku Edwarda Bellinghama s Williamem Monkhouse Leem a o případu hrůzného zážitku Abercombieho Smitha nebude možná nikdy vyřešen konečný a absolutní soud. Je pravda, že máme úplné a jasné vyprávění Smitha samého stejně jako potvrzující líčení sluhy Thomase Stylese, reverenda Plumtree Petersona, člena kolegia, a jiných lidí, kteří mi-li co do činění s touto záležitostí v jednotlivých článcích celého řetězu. Ovšem hlavní tíha příběhu spočívá na Smithovi samém a tudíž na jediném lidském mozku, který jakkoli je zjevně zdravý, přesto může mít nějaké jemné odchylky v textuře, nějaké podivné chyby funkce. Nechce se věřit, že cesty přírody mohou být přestoupeny za bílého dne, v tak slavném středisku vědy a světla, jako je Oxfordská univerzita. Uvědomme si však, jak úzké a krivolaké jsou tyto cesty, jak nejasně se na nich orientujeme přes všechna naše světla vědy, a jak často na nás v temnotách číhají velké a hrozné zkušenosti, které tušíme jen v náznacích a které jsou odhalovány smělymi a sebejistými lidmi, již posunují hranice na podivných postraních cestíčkách, po kterých může bloudit lidský duch.

V jistém křídle Oxfordu, které budeme nazývat Stará kolej, stojí rohová věžička, pocházející z dávných dob. Nad vchodem se prohýbá pod tíhou svých let masivní oblouk a šedé, lišejníkem obrostlé kamenné kvádry jsou pokryty mřížovím z vrbového proutí a prorostlé břechťanem, který je chrám před větrem a nepohodou jako obětavá matka své dítě. Ode dveří se spirálovitě vine kamenné schodiště, vedoucí dvěma odpočívadly a končící třetím; jeho stupně jsou neformné a prohloubené kroky mnoha generací lidí, toužících po vědění. Život plyne jako voda dolů těmito točitými schody a stejně jako voda zanechává za sebou jen vyhlazené stopy v kameni. Od časů dlouhých talárů pedantských učenců doby Plantagenetů až po mladou krev nedávné minulosti, jak plný a mocný byl příliv a odliv mladého anglického života. A co zůstalo ze všech jejich nadějí, z jejich snažení, z té ohnivé energie, než pár zašlých škrábanců na náhrobních kamenech starosvětských hřbitovů a snad hrst prachu v plesnivé rakvi? Ještě tu bylo tiché schodiště a šedá, stará zeď, křivá a zvětřalá, s mnohými heraldickými znaky, stále čitelnými pod nánosy času, jako groteskní stíny dnů dávno minulých.

V měsíci máji roku 1884 obývali tři mladí muži soubor pokojů s odděleným východem na staré schodiště. Každý takový byt se skládal ze zvláštní pracovny a ložnice, jež tvořily dvě sousedící místnosti. Další dvě místnosti byly v suterénu. Jedna z nich byla používána jako sklep na uhlí a druhá sloužila jako byt pro sluhu či poslíčka, Thomase Stylese, zaměstnávaného všemi třemi muži. Vpravo a vlevo

byla řada poslucháren a kanceláří, takže obyvatelé této vížky se těšili jistému odloučení, což činilo tyto prostory atraktivními zvláště pro zanícenější studenty. A takovými byli i ti tři, kteří je obývali nyní – Abercombie Smith nahoře, Edward Bellingham pod ním a William Monkhouse Lee na nejnižším podlaží.

Bylo právě deset hodin v jasné, jarní noci a Abercombie Smith ležel ve svém křesle, nohy opřené o mříž u krbu a svou dýmku bryerku mezi rty. V podobném křesle a ve stejné pohodě spočíval na druhé straně krbu jeho starý školní přítel Jephro Hastie. Oba muži měli flanelové šaty, neboť strávili večer na řece, ale přes jejich oděv mohl sotva kdo pohlédnout na jejich ostře řezané ostražitě tváře, aniž by shledal, že jsou muži zvyklí pohybu na čerstvém vzduchu – muži, kteří jsou zvyklí považovat za přirozené vše, co je mužné a pevné. Hastie řídil veslici své koleje a Smith byl zase lepší veslař, ale blížící se zkoušky vrhaly na jejich sportovní činnost svůj stín a držely je u studia; kromě několika hodin týdně, které vyžadovalo jejich zdraví. Hromada lékařských knih na stole, stejně jako rozházené kosti, modely a anatomické tabule naznačovaly dostatečně jasně povahu jejich studií, zatímco několik boxerských rukavic visících na věšáku vzbuzovalo dojem, že Hastieho pomoc v nejtěsnější formě souvisí se sportem. Znali jeden druhého velmi dobře – tak dobře, že tu teď mohli sedět v příjemném tichu, jež se dostavuje až na vysokém stupni přátelství.

„Mám tam nějakou whisky,“ řekl Abercombie Smith konečně mezi dvojím potáhnutím z dýmky. „Skotská je ve džbánu a irská v láhvi.“

„Ne, díky. Teď veslařím. Když trénuju, nepiju. A co ty?“

„Učím se. Asi bude nejlepší nechat to tak.“

Hastie přikývl a znovu se pohroužili do spokojeného ticha.

„Jak vycházíš se svými sousedy z věže, Smithe?“ zeptal se Hastie po chvíli.

„Jen si kývnem na pozdrav, když se potkáme. Nic víc.“

„Hm! Být tebou, tak bych u toho zůstal. Něco už jsem o nich slyšel. Ne moc, jenom tolik, kolik potřebuju. Nemyslím, že bych si je vinul na svá řadra, být na tvém místě. Ne, že by bylo něco zlého na Monkhouse Leem.“

„Myslíš toho štíhlejšího?“

„Přesně. Je to gentleman tělem i duší. Nemyslím, že by v něm bylo něco zlého. Ale nemůžu vidět, že se přátelí s Bellinghamem.“

„Myslíš toho silnějšího?“

„Jo, toho silnějšího. A je to člověk, kterého bych raději ani neznal.“

Abercombie zvedl obočí a letmo pohlédl na svého přítele.

„Co je s ním?“ zeptal se. „Pítí? Karty? Výtržnosti? Přece jsi se na stará kolena nestal mentorem!“

„Ach! Zřejmě nevíš, oč jde, jinak by ses tak neptal. Je na něm něco zatraceného – něco plazího. Vždycky se mi nad ním zvedá žaludek. Považuju ho za člověka

s nějakým hanebným tajemstvím – zkaženého až do morku kostí. Říkají, že je jedním z nejbystřejších lidí, jací studovali na téhle koleji.“

„Medicínu nebo klasiku?“

„Východní jazyky. Je v tom úplný démon. Chillingworth ho jednou potkal kdesi nad druhým vodopádem a říkal mi, že právě mlel arabsky, jako by se tam narodil a prožil dětství až do dospělého věku. Mluví koptsky jako Kopt, hebrejsky jako Žid, arabsky jako beduín a žádný z nich by mu určitě nesahal ani po šosy. Tam v těch místech žije starý poustevník Johunies, sedí tam na kamenech, mračí se a plívá kolem sebe. Jo, a když uviděl toho chlapíka, Bellinghama, nestačil říct pět slov a už ležel na břiše a svíjel se jako červ. Chillingworth říkal, že něco takového ještě neviděl. Bellingham dělal, jako by to bylo v nejlepším pořádku, stál tam a nafukoval se a mluvil na něj jako holandský strýček. Docela slušné na studenta, nemyslíš?“

„Proč jsi říkal, že nemůžeš vidět, jak se Lee přátelí s Bellinghamem?“

„Protože Bellingham je zasnouben s jeho sestrou Eveline. Báječné děvče, Smith! Znam dobře celou jejich rodinu. Je to nechutné, vidět s ní toho surovce. Ropucha a holubice, to je to, co mi vždycky připomínali.“

Abercombie Smith se zašklebil a oklepal si popel z dýmky o mříž.

„Vlož všechny karty, starouši,“ řekl. „Co za předpojatého, zlomyslného a špatně smýšlejícího chlapa to jsi! Ve skutečnosti proti němu nemáš kromě toho vůbec nic!“

„Dobře, znám ho odedávna stejně dobře, jako tuhle dýmku z višňového dřeva a nelíbí se mi, co dělá. Je to křivák. Vypadá odporně a má odpornou povahu. Pamatuješ, jak se pohádal s Dlouhým Nortonem?“

„Ne; pořád zapomínáš, že jsem nováček.“

„Jo, bylo to minulou zimu, Samozřejmě. Znáš tu cestu podél řeky. Šlo tam několik maníků s Bellinghamem v čele, když potkali starou trhovkyni přicházející z opačné strany. Pršelo – víš, jak to tam vypadá, když prší – a cesta vede mezi řekou a velkou louží, skoro stejně širokou. A co ten ničema neudělal. Zatlačil starou paní do bláta, kde ona i její zboží doznalo hrozných škod. Byla to špinavost a Dlouhý Norton, který je správný gentleman, mu řekl, co si o něm myslí. Slovo dalo slovo a skončilo to tak, že ho Norton srazil k zemi. Strhl se tam kolem toho hrozný povyk a je teď požitkem sledovat, jak se Bellingham kouká na Nortona, když se setkají. U Jupitera, Smithi, už je skoro jedenáct hodin!“

„Nespěchej. Zapal si ještě dýmku.“

„Ne. Musím se držet ve formě. Sedím tady a klevetím a zatím bych měl už dávno vypadnout. Půjčím si tvou lebku, jestli se bez ní můžeš obejít. Moji má už přes měsíc Williams. Vezmu si taky kůstky z tvého ucha, jestli myslíš, že je nebudeš potřebovat. Děkuji mnohokrát. Nepotřebuju tašku, můžu si to docela dobře odnést pod paží. Dobrou noc, synu, a drž se mé rady, co se týče sousedů.“

Když Hastie pobral svou anatomickou kořist a seběhl dolů po starém schodišti, odložil Abercombie Smith svou dýmku do koše na papír, přitáhl si křeslo blíže k lampě a ponořil se do objemného, zeleně vázaného svazku zdobeného velkými, barevnými nákresey podivného interního království, ve kterém jsme nešťastnými a bezmocnými králi. Ačkoliv byl nováčkem, na Oxfordu, nebyl jím v medicíně, kterou studoval už čtyři roky v Glasgowu a v Berlíně, a nadcházející zkoušky ho konečně měly zařadit do kolegia této profese. Se svými pevnými ústy, širokým čelem a čistě řezanou tváří tvrdých rysů byl mužem, který, nemá-li skvělý talent, je alespoň natolik tvrdohlavý, pečlivý a cílevědomý, že svými výsledky předčí mnohého okázalého génia. Muž, který zůstane sám sebou mezi Skoty a Prušáky, není mužem, jenž se lehce vzdává. Smith si udělal dobré jméno v Glasgowu i v Berlíně a byl odhodlán udělat si ho i v Oxfordu, jestliže mu to může vydobýt tvrdá práce a bezmezná cílevědomost.

Takto seděl a četl asi hodinu a ručičky hodin už se setkaly na dvanáctce, když najednou zaslechl zvuk – ostrý, pronikavý zvuk, jako syčivé nasávání dechu člověka, který je silně vzrušen. Smith odložil knihu a zaposlouchal se. Nešlo to ze žádné strany ani shora, ale přímo od jeho souseda zdola – od toho souseda, jemuž Hastie dal tak špatný posudek. Smith ho znal jen jako neduživého, bledého muže, tichého a zjevně pilného studenta, člověka, jehož lampa vrhala světlo z okna vížky ještě poté, co on sám už svou uhasil. Tohle společenství v pozdním bdění mezi nimi vytvořilo jisté tiché pouto. Na Smitha to působilo konejšivě, když věděl, že v hodinách, které ukradl spánku, je nablízku ještě někdo jiný, kdo rovněž bdí. Také nyní, jak si uvědomil, byla jeho mysl zcela klidná. Hastie byl dobrý přítel, ale byl poněkud hrubý, neotesaný povahy, bez představivosti či účastenství. Nedokázal tolerovat jakoukoliv odchylku od toho, co považoval za vzor správného jednání. Jestliže se někdo nevešel do norem národní školy, byl mimo meze Hastieho tolerance. Jako mnoho těch, kteří sami byli silní, byl způsobilý plést si tělesný vzhled s charakterem. Smith se svou jasnou myslí poznal založení svého přítele a bral proto vše, co slyšel o svém sousedu zdola, s rezervou.

Ten zvláštní zvuk se už neozval a Smith se zase chystal vrátit se k práci, když náhle noční ticho protrhl chraptivý křik, opravdový jekot – volání muže, který sám nad sebou zcela pozbyl kontroly. Smith vyskočil z křesla a odhodil knihu. Byl mužem pevných nervů, ale v tom náhlém, nekontrolovaném křiku hrůzy bylo něco, při čem tuhla krev v žilách a naskakovala husí kůže. Ozval se na takovém místě a v takovou hodinu, jež napovídaly tisíce fantastických možností. Měl seběhnout dolů nebo raději vyčkat? Celou svou povahou nenáviděl skandály a uvědomoval si, jak málo asi bude jeho soused potěšen, jestliže bude strkat nos do jeho záležitostí. Na okamžik zůstal stát a váhal, když se na schodišti ozval zvuk běžících nohou a mladý Monkhouse Lee, napůl oblečený a bílý jako popel, vtrhl do jeho pokoje.

„Rychle,“ zvolal. „Bellingham je nemocen!“

Abercombie Smith se rozběhl za ním dolů schodištěm a následoval ho do pracovny, která byla pod jeho vlastní, avšak zcela jinak zařízené, což s údivem zjistil hned, jak překročil práh. Něco takového nikdy dřív neviděl – bylo to spíš muzeum než studovna. Stěny i strop byly hustě pokryty tisícem podivných předmětů z Egypta a z východu. Vysoké a kostnaté vyřezávané postavy obtížené náklady nebo zbraněmi vyplňovaly nesčetné výklenky pokoje. Kolem byly sochy s hlavami býků, ibisů, koček a sov, korunované zmijemi, mandlooké sochy panovníků a podivná, broukům podobná božstva, vyřezávaná z modrého Egyptského lapis lazuri. Horus a Isis a Osiris shlíželi z rozličných výklenků a polic, rozmístěných kolem a opravdový syn starého Nilu, velký krokodýl s rozevřenými čelistmi, byl svinut do dvojí smyčky.

Uprostřed této zvláštní místnosti byl velký, čtvercový stůl, pokrytý papíry, lahve a vysušenými pozůstatky nějaké podivné, palmovité rostliny. Všechny ty rozličné předměty byly nakupeny tak, aby nechaly místo pro sarkofág, jenž byl sundán ze zdi, kde po něm zůstaly zjevné stopy, a položen do čela stolu. Mumie sama, odporná, černá vysušená věc, připomínající zuhelnatělou hlavu na stočeném slaměném víchu, ležela napůl vytažená ze sarkofágu a její drápům podobné ruce a kostěné paže spočívaly na stole. Starý svitek zažloutlého papyru ležel opřený o sarkofág a před ním, v dřevěném křesle, seděl majitel bytu, hlavu zvrácenou dozadu, široce rozevřené oči upřené na strnulý pohled krokodýla nad ním a moudré, zbytnělé rty bafající hlasitě s každým vydechnutím.

„Můj bože! On je mrtvý!“ vykřikl Monkhouse Lee zmateně.

Lee byl štíhlý pohledný mladík s olivovou kůží a tmavýma očima, spíše španělského než anglického typu. Jeho keltská prudkost chování ostře kontrastovala se saskou netečností Abercombieho Smitha.

„Spíš myslím, že jenom omdlel,“ řekl student medicíny. „Pomoz mi s ním. Vem ho za nohy. Dáme ho na pohovku. Mohl bys odklidit všechny tyhle dřevěné d'áblíky? To je ale změt'! Ted' už by měl být v pořádku, jen mu uvolníme límec a dáme mu napít vody. Co se tu u všech všudy stalo?“

„Nevím. Slyšel jsem ho, jak křičí. Vyběhl jsem nahoru. Znáám ho velice dobře, víš. Je to výborné, že jsi přišel.“

„Srdce mu buší jako kastaněty,“ řekl Smith, s rukou na hrudi bezvědomého muže. „Připadá mi pořádně vydešený. Polij ho vodou! Ten jeho výraz v obličeji je hrozný!“

Výraz studentovy tváře byl skutečně zvláštní a odpudivý. Nepřirozená byla i její barva a rysy. Byla bílá, ne obvyklou bledostí hrůzy, ale absolutně bezkrevnou bělí, jakou se vyznačují jen spodní strany chodidel. Byl velmi tlustý, ale nyní činil dojem, že je ještě tlustší, neboť jeho kůže visela ochable v záhybech a faldech. Krátké, tuhé hnědé vlasy se mu ježily na temeni hlavy a kolem silných, vrásčitých uší, vyčnívajících do stran. Světle zelené oči měl stále otevřené, zornice rozšířené a bulvy vyteřštěné a strnulé ve vydešeném výrazu. Při pohledu na něj měl Smith

pocit, že ještě nikdy neviděl tak přirozený odraz děsivého nebezpečí v lidské tváři a v myšlenkách se vrátil k Hastieho varování před hodinou, které mu teď už nepřipadalo tak nevážné.

„Jaký ďábel ho mohl tak vystrašit?“ zeptal se.

„Ta mumie.“

„Mumie? Jak?“

„Nevím. Je to odporné a morbidní. Udělal by líp, kdyby se jí zbavil. Je to už podruhé, co mě tak vystrašil. Loni v zimě to bylo stejné. Našel jsem ho stejně jako teď a tu hroznou věc měl zase před sebou.“

„K čemu tu mumii potřebuje?“

„Hm, je tak trochu pošuk, víš? Je to jeho koníček. Ví o těchhle věcech víc než kdokoliv jiný v Anglii. Ale byl bych radši, kdyby nevěděl! Och, už začíná přicházet k sobě.“

Do Bellinghamovy tváře se začal vracet lehký příděch růžové barvy a oční víčka se mu roztrásla jako lodní plachty v bezvětrí. Sevřel a rozevřel ruce, zhluboka se nadechl mezi zuby a nakonec zvedl hlavu a zmateně se rozhlížel kolem. Jeho pohled dopadl na mumii. Vyskočil z pohovky, popadl svitek papyru, hodil ho do zásuvky, zamkl ji a znovu sklesl na pohovku.

„Co se děje?“ zeptal se. „Co tady chcete?“

„Ječel jsi a nebylo možné tě utiřit,“ řekl Monkhouse Lee. „Kdyby tady náš soud shora nepřišel, nevím, co bych si s tebou počal.“

„Ale to je Abercombie Smith,“ řekl Bellingham. „To je výborné, že jsi přišel! Jsem to ale hlupák! Ach můj Bože, jaký já jsem to hlupák!“

Sevřel si hlavu do dlaní a roztřásl se hysterickým smíchem.

„Hej! Nech toho!“ zvolal Smith a drsně jím zatřásl. „Máš pocuchané nervy. Měl bys nechat těch půlnočních hrátek s mumiemi nebo se z toho pomineš. Měl jsi namále.“

„Zajímalo by mě,“ řekl Bellingham, „jestli bys byl alespoň tak klidný jako já, kdybys...“

„Co?“

„Ach, nic. Chci říct, že by mě zajímalo, jestli bys dovedl strávit noc s mumií, aniž bys ztratil nervy. Nemyslím, že máš úplně pravdu. Raději bys měl říct, že bych tu s ní neměl bývat sám do tak pozdní noční hodiny. Ale co mi zbývá. Prosím, neodcházej ještě. Počkej tu se mnou pár minut, dokud se trochu nevzpamatuju.“

„Je tu nějak dusno,“ poznamenal Lee a otevřel okno, aby do místnosti vpustil čerstvý noční vzduch.

„To ta balzamovací pryskyřice,“ řekl Bellingham.

Vzal ze stolu jeden z vysušených palmových listů a přejel jím po cylindru petrolejky. Zvedl se těžký dým a místnost zaplavil štiplavý, ostrý zápach.

„To je posvátná rostlina – rostlina kněží,“ vysvětlil. „Znáte některý z východních jazyků, Smithi?“

„Žádný. Ani slovo.“

Po téhle odpovědi jako by se Egyptologovi ulevilo.

„Ale stejně,“ pokračoval, „jak dlouho to trvalo, od okamžiku, co jste tu přiběhli, než jsem se vzpamatoval?“

„Chvilí. Ne víc, než čtyři nebo pět minut.“

„Myslím, že to by nemuselo být příliš,“ řekl a zhluboka si oddychl. „Jak podivná věc je však takové bezvědomí! Neexistuje pro něj žádné měřítko. Sám bych vám nebyl schopen říct, jestli to trvalo sekundu nebo týden. Ten gentleman támhle na stole byl zavinut v dobách jedenácté dynastie, nějakých čtyřicet století zpátky, a kdyby mu ponechali jazyk, mohl by nám sdělit svůj odhad doby, která uběhla mezi tím, kdy zavřel oči a kdy je znovu otevřel. Je to pozoruhodně zachovalá mumie, Smithi.“

Smith přistoupil ke stolu a prohlédl si s profesionálním zájmem černý zavinutý předmět před sebou. Rysy v obličejí byly přes změny barvy stále výrazné a z hloubi očních důlků stále hleděl pár malých očí podobných oříškům. Vysušená kůže byla napjatá těsně na kostech a spletený chumáč černých hrubých vlasů spadal přes uši mumie. Dva chatrné zuby, podobné krysím hlodákům, přesahovaly přes vráscitý spodní ret. Ve své přikrčené poloze s ohnutými koleny a vztyčenou hlavou navozovala dojem děsivé vitálnosti a vyvolávala ve Smithovi nepříjemné mrazení. Zřetelně se značící žebra pod pergamenovou kůží byla odhalena, ale níže byla mumie stále ještě zavinuta hrubou, žlutou látkou. Tělo bylo posypáno spoustou malých, hřebíčku podobných kousků myrthy a cesmíny, stejně jako nitro sarkofágu.

„Neznám jeho jméno,“ řekl Bellingham a ukázal na svařštělé čelo mumie. „Vnější sarkofág s nápisy chybí. Nyní se jmenuje prostě předmět č. 249. Alespoň tak je to napsáno na rakvi. Bylo to jeho číslo v aukci, na které jsem ho koupil.“

„Musel to být docela chlapík, když ještě žil,“ poznamenal Abercombie Smith.

„Byl to obr. Jeho mumie měří šest stop a sedm palců na délku a mezi Egyptany, kteří nebývali nikdy příliš robustní postavy, musel být opravdový obr. Jen se podívejte na jeho velké, kloubovitě kosti. Nechtěl bych si to s ním rozdat.“

„Možná, že tyhle velké ruce pomáhaly tesat kamenné kvádry na pyramidy,“ poznamenal Monkhouse Lee, zhlížeje na mumii poněkud znechuceně.

„Žádný strach. Tenhle chlapík byl konzervován sodou a pohřben v dost nákladném stylu. Takovým způsobem nejednali s leckým. Chudším musela stačit sůl nebo živice. Bylo spočítáno, že tahle věc musela stát kolem sedmi set třiceti liber naší měny. Náš přítel byl šlechtic, to je jisté. Co soudíš o tom drobném nápisu u jeho nohou, Smithi?“

„Říkal jsem, že neznám východní jazyky.“

„Ach, zapomněl jsem. Je to jméno balzamovače. Znáám ho. Musel to být velmi svědomitý řemeslník. Zajímalo by mě, kolik dnešní práce přetrvá čtyři tisíceletí.“

Mluvil zřetelně a sebevědomě, ale Abercombe Smith si uvědomoval, že se stále ještě chvěje strachem. Ruce se mu třáslly, spodní ret se mu chvěl a jeho oči se vyhýbaly přímému pohledu na svého hrozného společníka. Kromě těchto příznaků strachu však z jeho slov i chování vyzařoval pocit vítězoslávy. Kroky, kterými měřil místnost, byly čilé a lehké a v očích mu plál triumf. Budil dojem člověka, který prošel božím soudem, jenž na něm zanechal určité následky, ale u kterého obstál.

„Nepůjdem už?“ zeptal se Smith a zvedl se z pohovky.

Zdálo se, že při představě samoty se Bellinghamův strach vrátil. Napřáhl ruku, aby ho zadržel.

„Ano, musím jít. Musím dokončit svou práci. Už jsi v pořádku. Ale myslím, že se svým nervovým systémem by ses měl věnovat raději nějakému méně morbidnímu výzkumu.“

„Ach, obvykle nebývám nervózní – a mumie jsem rozbaloval už dříve.“

„Posledně jsi omdlel,“ poznamenal Monkhouse Lee.

„Ach ano, omdlel. Asi mám opravdu přepjaté nervy. Ty nepůjdeš, Lee?“

„Půjdu, budeš-li si to přát, Nede.“

„Pak půjdu s tebou dolů a natáhnu se na tvé pohovce. Dobrou noc, Smithi. Je mi líto, že ses musel obtěžovat kvůli mé hlouposti.“

Potřásl si rukou, a když pak student medicíny vystupoval po starém točitém schodišti, uslyšel harašení klíče v zámku a kroky svých dvou nových známých, vzdalující se do nižšího podlaží.

Takto podivně se tedy začala známost mezi Edwardem Bellinghamem a Abercombe Smithem, známost, kterou si později nepřál prodlužovat. Bellingham zřejmě shledal, že má zálibu ve svém stroze mluvícím sousedovi a vycházel mu vstříc takovým způsobem, jaký bylo stěží možno odmítnout bez použití brutality. Dvakrát Smithovi poděkoval za jeho pomoc a mnohokrát ho pak navštívil s knihami, papíry a podobnými věcmi, které si mohou dva sousedé na koleji nabídnout navzájem. Byl, jak Smith brzy zjistil, člověk značně sečtělý, s univerzálními zálibami a mimořádnou pamětí. Rovněž jeho chování bylo tak příjemné a zdvořilé, že člověk časem přestal vnímat jeho odpuzující vzhled. Nebyl nijak nepříjemným společníkem a Smith brzy shledal, že čeká na jeho návštěvy a rovněž je oplácí.

Přes nepochybné rozumové schopnosti zpozoroval student medicíny ve svém známém cosi nezdravého. Občas upadal do zvláštního nadneseného způsobu řeči, jenž byl v ostrém kontrastu s prostotou jeho života.

„Je to podivná věc,“ zvolal, „cítit, že jeden může řídit síly dobra i zla – výkonné anděly nebo demony pomsty.“ A jindy, o Monkhouse Leem řekl: „Lee je dobrý přítel, věrný přítel, ale je bez všech snah a ambicí. Nemůže být vhodným partne-

rem pro muže, který se pustí do velkého podniku. Nemůže být partnerem pro mne.“

Na takovéhle prohlášení reagoval Smith, bafající rozvážně ze své dýmky, pouze pozvednutím obočí a potřesením hlavy, odsouvaje lékařskou moudrost do časnějších hodin a čerstvějšího vzduchu.

Později Smith objevil ještě jeden zvláštní rys v povaze svého známého. Zjistil, že často trpí samomluvou. V pozdních nočních hodinách, kdy nemohl mít žádného návštěvníka, slýchal Smith zdola jeho hlas v hlubokém, mručivém monologu, vedeném skoro šeptem, avšak v nočním tichu velmi dobře slyšitelném. Tiché mumlání rušilo a rozptylovalo při studiu, a tak to několikrát svému sousedu vytýkal. Bellingham se zarděl studem a přislíbil, že s tím přestane, zdálo se, že té věci přikládá dokonce větší důležitost, než zasluhuje.

Abercombie Smith neměl žádné pochybnosti o tom, co slyšel na vlastní uši. Tom Styles, malý svraštělý sluha, který obýval sklepní byt vížky déle, než sahala paměť kteréhokoliv studenta, byl bolestivě dotčen stejnou záležitostí.

„Jestli se smím zeptat, pane,“ řekl jednou zrána, když uklízel horní byt, „myslíte si, že s panem Bellinghamem je všechno v pořádku, pane?“

„Všechno v pořádku, Stylesi?“

„Ano pane. Myslím v jeho hlavě, pane.“

„A proč by nemělo být?“

„Nevím, pane. Jeho chování se nedávno změnilo. Není takový, jako by měl být. Jestli to tak mohu říct, tak nikdy nebyl docela gentleman, jako pan Hastie nebo vy, pane. V poslední době začal mluvit sám se sebou. Divím se, že vás to nezneklidňuje. Nevím, co s ním je, pane.“

„Nechápu, jak se vás to týká, Stylesi.“

„Zajímá mne to, pane. Možná to není správné, ale nemohu si pomoci. Cítím se trochu, jako bych byl matkou a otcem vás mladých pánů. Dělá mi to starosti, když je něco v nepořádku. Ale pan Bellingham, pane... Chtěl bych vědět, co se to prochází po jeho pokoji, když on je pryč a dveře jsou zamčené zvenčí?“

„Eh? Říkáte nesmysly, Stylesi.“

„Možná, pane, ale slyšel jsem to víc než jednou a na vlastní uši.“

„Nesmysl, Stylesi.“

„Správně, pane. Zazvoňte, jestliže mě budete potřebovat.“

Abercombie Smith nevěnoval klípkům starého sluhy velkou pozornost, ale malý incident, který se mu přihodil o několik dní později, zanechal v jeho mysli znepokojující dojem a připomněl mu Stylesova slova.

Pozdě v noci ho navštívil Bellingham a bavil se s ním o zajímavé zprávě o skalní hrobce Beni Hassana v Horním Egyptu, když Smith, jehož sluch byl velmi dobrý, zaslechl zvuk otevírajících se dveří o poschodí níže.

„Někdo vchází nebo odchází z tvého pokoje,“ poznamenal.

Bellingham vyskočil a na okamžik zůstal bezradně stát, s výrazem člověka, který je napůl nedůvěřivý a napůl vystrašený.

„Určitě jsem zamkl. Jsem si skoro jistý, že jsem zamkl,“ koktal. „Nikdo nemohl otevírat mé dveře.“

„Nuže, nyní slyším kroky stoupající nahoru,“ řekl Smith.

Bellingham vyběhl ze dveří, hlasitě je za sebou zabouchl a seběhl dolů schodištěm. Smith slyšel, jak se v půli cesty zastavil a pak zachytil zvuk šepotu. O okamžik později se dveře pod ním zabouchly, klíč zachrastil v zámku a Bellingham s bledou tváří pokrytou potem vyšel po schodech a znovu vstoupil do místnosti.

„Všechno je v pořádku,“ řekl a usadil se do svého křesla. „Byl to jen hloupý pes. Vrazil do otevřených dveří. Nechápu, jak jsem je mohl zapomenout zamknout.“

„Nevěděl jsem, že máš psa,“ řekl Smith, prohlížeje si zamyšleně zmatenou tvář svého druha.

„Ano. Nemám ho dlouho. Budu se ho muset zbavit. Jsou s ním jenom potíže.“

„Asi ano, když považuješ za nutné zavírat ho. Stejně bych myslel, že dveře stačí zavřít, a není nutné je zamykat.“

„Chci se pojistit, aby ho starý Styles náhodou nevypustil. Má svou cenu a bylo by mrzuté o něj přijít.“

„Jsem taky tak trochu fanda na psy,“ řekl Smith, stále si pátravě prohlížeje koutkem oka svého přítele. „Možná bys mě mohl nechat podívat se na něj.“

„Jistě. Ale bojím se, že dnes už to nepůjde; mám schůzku. Jdou ty hodiny správně? Pak už jsem se o čtvrt hodiny opozdil. Jistě mne omluvíš.“

Nasadil si čepici a vyběhl z místnosti. Vzдор zmíněné schůzce slyšel Smith, jak otevřel své vlastní dveře a zase je za sebou zavřel.

Tento incident zanechal v mysli studenta medicíny hluboký dojem. Bellingham mu lhal a lhal tak nešikovně, že to vypadalo, jako by se snažil zoufale zakrýt pravdu. Smith věděl, že jeho soused žádného psa nemá. Věděl také, že kroky, které stoupaly vzhůru po schodech, nebyly zvířecí kroky. Ale čím potom byly? Vzpomněl si na Stylesovo tvrzení, že někdo chodí po jeho pokoji, když není doma. Že by žena? To se zdálo být docela pravděpodobné. Bylo-li tomu tak, znamenalo by to pro Bellinghama hanbu a vyloučení z koleje, pokud by se o tom dozvěděl někdo nepovolaný, a to by vysvětlovalo jeho úzkost a neupřímnost. Přesto bylo nepochopitelné, že by si student mohl držet na pokoji ženu, aniž by nebyl ihned odhalen. Záležitost tedy stále nebyla uspokojivě vysvětlena a Smith, když se vracel ke knize, si pomyslel, že v osobním životě jeho souseda bude víc záhad, než se mu na první pohled zdálo.

Pro tuto noc mu však nebylo souzeno nerušené pokračovat v práci. Sotva se stačil začíst do knihy, když zaslechl zvuk běžících nohou, a do místnosti vtrhl Hastie ve flanelovém obleku a blejzru.

„Už zase!“ řekl a žuchl do svého oblíbeného křesla. „Co jsi to za člověka! Věřím, že kdyby přišlo zemětřesení a srovnalo Oxford se zemí, budeš sedět klidně mezi ruinami ve svých knihách. Neboj se, nebudu tě dlouho otravovat. Tříkrát si bafnu z dýmky a vypadnu!“

„Copak se zase děje?“ zeptal se Smith a přitom si nacpával svou bryerku.

„Nic vážného. Wilsson udělal sedmdesát pro nováčky proti jedenácti. Říkají, že ho nechají hrát místo Buddicomba, protože Buddicomb je z formy. Snaží se být v míse, ale přes to své kopání není nic než půl-volej.“

„Pravý střed,“ opravil ho Smith s důstojností, s jakou se slušelo mluvit o sportu na akademické půdě.

„Silně tíhne k práci nohou. Bývá nebezpečný mokré brance. Ach, abych nezapomněl, už jsi slyšel to o Dlouhém Nortonovi?“

„Co je s ním?“

„Byl přepaden.“

„Přepaden?“

„Jo. Právě když zahýbal z Hight Street, necelých sto yardů od bran staré koleje.“

„Ale kdo...“

„Ach, v tom je ten problém! Kdybys řekl >co<, bylo by to přesnější. Norton přísahá, že to nebyl člověk a podle škrábanců na jeho hrdle bych s tím skoro souhlasil.“

„Co potom? Chceš snad říct, že věříš na strašidla?“

Abercombie Smith si opovržlivě odfrkl.

„Samozřejmě ne, takhle jsem to nemyslel. Spíš to vypadá, že nějakému komediantovi utekla nějaká velká opice a přepadení je toho druhu, které porota může postihnout. Norton chodí tou cestou každou noc, víš, vždycky ve stejnou hodinu. Nízko nad cestou tam visí větve stromu, velkého jihnu z Rainyovy zahrady. Norton se domnívá, že ta věc na něj skočila právě z toho stromu. Každopádně byl skoro uškrcen párem rukou, které – jak říká, byly tak mocné a hubené jako ocelová obruč. Neviděl nic; jen ty strašné ruce, které ho svíraly a svíraly. Křičel, jak dovedl a pár hochů mu přiběhlo na pomoc, ale ta věc zmizela za zdí jako kočka. Neviděl to pořádně po celou tu dobu. Pořádně to s Nortonem zatřáslo, to ti povídám. Říkal jsem mu, že to mohl být docela dobře jeho konec.“

„Nejspíše orangutan,“ řekl Smith.

„Docela možné. Norton tvrdí že ne, ale není důležité, co on tvrdí. Orangutan má dlouhé drápy a je dost silný a hbitý, aby přeskočil zeď. Ale mimochodem, tvůj báječný soused musel mít radost, když o tom slyšel. Nenávidí Nortona a podle mého nepatří mezi lidi, kteří by dokázali zapomínat. Ale copak, starouši, co má znamenat to tvé vrtění hlavou?“

„Nic,“ odpověděl Smith stroze.

Vyskočil ze své židle a výraz, který přeběhl po jeho tváři, navozoval dojem člověka, jehož právě napadla nepříjemná domněnka.

„Vypadáš, jako by se ti něco, co jsem ti řekl, nelíbilo. V takovém případě ses určitě od té doby, co jsme se posledně viděli, seznámil s panem B., nemám pravdu? Mladý Monkhouse Lee mi povídal něco v tom smyslu.“

„Ano, trochu jsem se s ním seznámil. Byl tady jednou či dvakrát.“

„Dobře. Jsi dost velký a paličatý, aby ses o sebe dokázal postarat sám. Není přesně to, co bych nazval zdravým druhem přítele; nemyslím, že by byl zvlášť bystrý a všechno to kolem. Ale na to přijdeš brzy sám. Lee je v pořádku, je to velmi slušný hoch. Tak někdy příště, starouši! Pojedu s Mullinsem o pohár vicekancléře za týden od středy, tak se přijď podívat, jestli se do té doby neuvidíme.“

Smith líně odložil svou dýmku a natáhl se po knize, odhodlán pokračovat ve studiu. Ale s veškerou vůlí světa shledal, že je velmi obtížné přinutit mysl, aby se zabývala knihou. Stále zalétala k muži v bytě pod ním a k tajemství, které nad ním viselo. Pak se obrátila k podivnému útoku, o kterém mluvil Hastie, a zášti, kterou choval Bellingham k napadenému.

Tyhle dvě myšlenky se v jeho mysli neustále spojovaly, jako by mezi nimi bylo nějaké důvěrné a těsné pouto. Podezření však bylo tak nejasné a zmatené, že ho nebylo možno vyjádřit konkrétně.

„Zapeklitý hoch!“ zamumlal Smith, a vrhl knihou patologie do kouta. „Zkazil mi noční čtení a to je dostatečný důvod, když už není jiný, abych si v něm pro budoucno udělal jasno.“

Pro příštích deset dnů byl student medicíny tak silně připoután ke studiu, že neslyšel ani neviděl nic, co by se týkalo jeho sousedů zdola. V čase, kdy si ho Bellingham zvykl navštěvovat, setrval odhodlaně za hradbou vnějších dveří. Několikrát slyšel klepání, ale rezolutně se rozhodl neodpovídat. Jednoho odpoledne zrovna scházel po schodišti, když si všiml, že Bellinghamovy dveře jsou otevřeny a mladý Monkhouse Lee stojí mezi nimi s očima sálajícíma zlostí. Za ním stál Bellingham a jeho tlustá tvář byla zrůzněna vztekem.

„Ty hlupáku!“ syčel. „Ty budeš litovat!“

„Dobře!“ křičel ten druhý. „Pamatuj si, co jsem říkal. Už je to pryč! Nechci o tom slyšet!“

„Jen počkej!“

„Ach! Dám si pozor! Ale Eva bude spíš v hrobě než s tebou. Jednou provždy to skončilo. Udělá, co jí řeknu. Už tě nechceme vidět!“

Tolik stačil Smith zaslechnout a pak spěchal pryč, protože si nepřál být přistižen, jak poslouchá. Že mezi nimi došlo k vážné roztržce, to bylo docela jasné a Lee zjevně zrušil zasnoubení mezi Bellinghamem a svou sestrou. Smith si vzpomněl na Hastieho přirovnání k ropuše a pomyslel si, že by rád věděl, kam to povede. Na

Bellinghamovu tvář plnou záští nebyl příjemný pohled. Nebyl mužem, kterému bylo možno svěřit osud nevinné dívky. Pak se zasmál a napadlo ho, co se asi mohlo stát, že Bellingham tak náhle upadl u Monkhouse Lee v nemilost.

Byl to den, kdy mělo dojít k utkání mezi Hastiem a Mullinsem a proudy lidí se valily dolů ke břehům řeky Isis. Květnové slunce hřálo a žlutá cesta byla mřížovaná černými stíny vysokých jilmů. Z jedné strany stála u cesty šedá budova koleje a bledošedá věž shlížela mateřsky ze své výšky, švelící ve větru a životem mladých, kteří běhali tak vesele kolem. Černé odění vychovatelé, nesmělí úředníci, bledí, sečtělí lidé, snědí mladíci atletické postavy ve slamácích a bílých svetrech nebo barevných blejzrech, všichni spěchali k modré vlnící se řece, která se vinula skrz Oxfordské louky.

Abercombie Smith s intuicí starého veslaře si vybral místo, kde věděl, že dojde k boji – jestliže k nějakému boji dojde. Z dále zaslechl hluk, který věštil start, sílící řev, burácení řeky a jásot mužů ve člunech pod ním. Prška poloooděných, těžce oddechujících závodníků vyjela ze zákrutu. Smith zahlédl Hastieho, pohánějícího s plynulou pravidelností třicet šestku, zatímco jeho soupeř se škubavou čtyřicítkou byl o dobrou délku lodě za ním. Smith se jal přítele povzbuzovat a zapomněl na všechny starosti, když náhle ucítil dotek ruky na rameni a zjistil, že mladý Monkhouse Lee sedí vedle něj.

„Viděl jsem tě tu,“ řekl ostýchavě a omluvně. „Chtěl bych s tebou mluvit, jestli mi můžeš věnovat půl hodiny. Tahle vilka je moje. Máme ji pronajatou s Harringtonem na půl. Pojdme dovnitř a dejme si šálek čaje.“

„Musím se brzy vrátit,“ řekl Smith. „Připravuju se na zkoušky. Ale rád ti pár minut věnuju. Nechtěl jsem jen přijít o Hastieho výhru, je to můj přítel.“

„Můj taky. Nemá báječný styl? Mullins neměl šanci. Ale pojdme do vilky. Je to dost malé doupě, ale v létě se tam docela příjemně pracuje.“

Bylo to malé, čtvercové bílé stavení se zelenými dveřmi a okenicemi a prostou latkovou verandou, sahající asi padesát yardů od říčního břehu. Hlavní místnost byla zařízena jako studovna – solidní stůl, nenatřené police s knihami a několik levných olejmaleb na zdi. Na plynovém sporáku stála konvice a na stole táč s náležitostmi pro přípravu čaje.

„Vem si židli a nabídni si cigaretu,“ řekl Lee. „A dovol, abych ti nabídl šálek čaje. Je to od tebe velmi laskavé, že jsi sem šel, protože vím, že máš málo času. Chtěl jsem ti navrhnout, abys, pokud proti tomu nic nemáš, změnil své bydliště.“

„Eh?“

Smith seděl udiveně se zapálenou sirkou v jedné a nezapálenou cigaretou v druhé ruce.

„Ano, vím, že to vypadá velice nezvykle, ale horší je, že pro to nemohu uvést žádný uspokojivý důvod, neboť jsem pod slavnostní přísahou – velmi vážnou přísahou. Mohu ti říct jen to, že nevěřím, že je bezpečné bydlet poblíž Bellinghama. Měl by ses odstěhovat, jak jen to bude možné.“

„Není bezpečné! Co tím míníš?“

„Ach, to je to, co nemohu říct. Ale dej na mou radu a odstěhuj se. Dneska jsme se pořádně pohádali. Musel jsi to slyšet, když jsi scházel po schodišti.“

„Viděl jsem, jak jsi odtamtud vypadl.“

„Je to strašný chlap, Smithi. Jinak to říct nejde. Pochyboval jsem o něm od té noci, kdy omdlel – pamatuješ, když jsi přišel dolů. Dnes jsem ho pokáral a on mi řekl věci, při nichž mi vstávaly vlasy na hlavě, a chtěl, abych se s ním společil. Nejsem nijak úzkoprsý, ale jsem syn duchovního, víš, a myslím si, že jsou věci, které přesahují určité meze. Děkuji jen bohu, že jsem ho odhalil dřív, než se přiznal do naší rodiny.“

„To je všechno moc hezké, Lee,“ řekl Abercombie Smith stroze, „ale to, co říkáš, může znamenat buď velmi mnoho, nebo velmi málo.“

„Chci tě jen varovat.“

„Pokud je tu skutečný důvod k varování, nemůžeš být přece vázán slibem. Jestliže vidím darebáka hrát si s dynamitem, nezabrání mi žádná přísaha, abych předešel neštěstí a varoval ho.“

„Ale já mu v tom nemohu zabránit a nemůžu dělat nic jiného, než tě varovat.“

„Aniž mi řekneš, před čím mne vlastně varuješ?“

„Před Bellinghamem.“

„Ale to je dětinské. Proč bych se měl bát já nebo někdo jiný?“

„To ti nemůžu říct. Můžu ti jenom poradit, abys změnil byt. Tam, kde jsi, jsi v nebezpečí. Nemůžu nikdy říct, co Bellinghama urazí. Ale může se to stát kdykoliv, a proto je tak nebezpečný soused.“

„Možná vím víc, než si myslíš,“ řekl Smith a zadíval se pátravě do chlapcovy tváře. „Předpokládejme, že ti řeknu, že někdo jiný obývá s Bellinghamem jeho pokoj.“

Monkhouse Lee vyskočil ze židle v nekontrolovatelném vzrušení.

„Ty to víš?“ zvolal.

„Žena.“

Lee s povzdechem sklesl zpět do židle.

„Mé rty jsou zapečetěny,“ řekl. „Nesmím mluvit.“

„Dobře tedy,“ řekl Smith a zvedl se. „Nezdá se mi rozumné, abych ze strachu opustil byt, který mi naprosto vyhovuje. Bylo by to ode mne poněkud slabomyslné, stěhovat všechny věci jen proto, že se na mne může Bellingham z nějakého nevysvětlitelného důvodu rozzlobit. Myslím, že zůstanu tam, kde jsem. Vypadá to, že už je skoro pět, a tak tě musím požádat, abys mne omluvil.“

Několika strohými slovy se rozloučil s mladým studentem a sladkým jarním podvečerem se vydal domů, napůl zneklidněný a napůl pobavený, jako vilný mladý muž s malou představivostí, který se nemůže cítit být ohrožen pouhou nejasnou a nezřetelnou hrozbou.

Existovala jedna malá slabost, kterou si Abercombie Smith neodpustil, jakkoliv těžce pracoval. Dvakrát za týden, v úterý a v pátek si zašel procházkou přes Farlingford do vily dr. Plumtree Petersona, vzdálené asi míli a půl od Oxfordu. Peterson byl dobrý přítel Smithova staršího bratra Francise a jelikož byl svobodný mládenec, vlastníci výborný sklep a skvělou knihovnu, byl jeho dům častým cílem pro muže, kteří se potřebovali osvěžit procházkou. Dvakrát za týden si tedy náš student medicíny vyšel na procházku po polní cestě a strávil příjemnou hodinku v Petersonově pohodlné pracovně, diskutuje nad sklenicí portského o klípcích z univerzity nebo posledních objevech v medicíně a chirurgii.

Následujícího dne po rozhovoru s Monkhouse Leem zavřel Smith knihy ve čtvrt na devět, v čase, kdy obvykle vyrážel do domu svého přítele. Jak opouštěl svůj byt, padl mu zrak na jednu z knih, kterou mu tam nechal Bellingham. Jeho zaneprázdnění mu dosud nedovolilo, aby ji vrátil. Ať už byl ten člověk jakkoliv nepřijemný, sotva mohl být obviněn z lakomství. Smith vzal knihu a vydal se dolů schodištěm, aby zaklepal na dveře svého souseda. Žádná odpověď se neozvala, ale když zkusil kliku, zjistil, že je odemčeno. Potěšen myšlenkou, že má příležitost vyhnout se rozmluvě, vstoupil dovnitř a položil knihu spolu se svou navštívenkou na stůl.

Lampa byla napůl stažená, ale Smith mohl vidět pokoj do všech podrobností. Vypadalo to tam více méně stejně jako minule – řezby a bůzci se zvířecími hlavami, zavěšený krokodýl a stůl pokrytý papíry a vysušenými rostlinami. Sarkofág stál opřený o zeď, ale mumie sama byla pryč. Nebyla tam ani stopa po případném druhém obyvateli místnosti, a když odcházel, měl pocit, že snad Bellinghamovi křivdil. Kdyby měl nějaké tajemství, stěží by asi nechával dveře odemčené, aby ho mohl kdokoli odhalit.

Točité schodiště bylo temné a strmé a Smith sestupoval pomalu šátravými krůčky, když si náhle uvědomil, že ho něco v temnotě minulo. Ucítil závan vzduchu a něco se otřelo o jeho rameno, ale tak lehce, že si tím byl stěží jist. Zastavil se a zaposlouchal se do ticha, ale kromě větru hučícího venku neslyšel nic.

„To jsi ty, Stylesi?“ zavolal.

Nedostal žádnou odpověď. Musel to být náhlý poryv větru, který se sem dostal skulinami ve zdi staré věže. Přesto by mohl téměř přísahat, že slyšel zvuky kroků. Vyšel na dvůr, stále se otáčeje, když uviděl, jak někdo přibíhá přes hladce pokosený trávník.

„Jsi to ty, Smithi?“

„Haló, Hastie!“

„Pro lásku boží, pojď se mnou! S mladým Lee je zle! Je u něj Harrington. Doktor je pryč. Pojď honem se mnou, možná ještě žije!“

„Máš koňak?“

„Ne.“

„Nějaký vezmu. Mám láhev na stole.“

Smith vyběhl po schodech, bera je po třech, vzal láhev ze stolu a zase běžel dolů, když tu se stalo něco, co způsobilo, že zůstal stát jako zkamenělý před Bellinghamovým bytem.

Dveře, které za sebou pečlivě zavřel, byly teď otevřené. Právě před ním, ve světle lampy, stál sarkofág. Ještě před třemi minutami byl prázdný – na to by mohl přísahat. Nyní rámoval vychrtlé tělo hrozného nájemníka, jež stálo, ponuré a silné s černým svráštělým obličejem, obráceným proti dveřím. Mumie byla nehybná a bez života, ale Smith měl pocit, že v ní stále doutná děsná jiskra vitality, jakýsi příznak vědomí v malých očích, zírajících z hloubi očních důlků. Smith byl tak udiven a zmaten, že zapomněl na svůj cíl a stále zíral na opřenou postavu, až ho vzpamatoval hlas jeho přítele.

„Pojď už, Smithi!“ křikl. „Je to otázka života a smrti. Rychle! Je to skoro mýle a musíme tam být do pěti minut. Je cennější zavodit o lidský život, než o pohár.“

Bok po boku běželi tmou a aniž promarnili třeba jen okamžik na odpočinek, dorazili k vilce na břehu řeky. Mladý Lee, schlíplý a zmáčený jako zlomený lekniín ležel na pohovce, ve vlasech zelený kal z řeky a lem bílé pěny na zmodralých rtech. U něj klečel jeho spolužák Harrington, pokoušející se vrátit třením trochu tepla do jeho ztuhlých údů.

„Myslím, že ještě žije,“ řekl Smith s rukou na mladíkově srdci. „Přidrž mu u úst hodinové sklíčko. Ano, je zakalené. Vem ho za ruku, Hastie. Nyní dělej to co já a brzy ho přivedeme k sobě.“

V následujících deseti minutách pracovali tiše, stlačovali a uvolňovali hrudník bezvědomého chlapce. Konečně se jeho tělo roztráslo, rty se zachvěly a on otevřel oči. Tři studenti si oddechli úlevou.

„Probud' se, starouši. Už jsi nás dost vyděsil.“

„Napij se koňaku. Lokni si tady z láhve.“

„Už je v pořádku,“ řekl jeho druh Harrington. „Dobré nebe! Měl jsem pořádný strach. Četl jsem si tu a on se šel projít k řece, když jsem uslyšel křik a pak šplouchnutí. Vyběhl jsem a vytáhl ho, ale zdálo se, že už v něm nezůstala ani jiskřička života. Simpson nemohl sehnat doktora, protože má pochroumanou nohu a nevím, co bych si počal, nebýt vás. Už je to dobré, starouši. Posad' se.“

Monkhouse Lee se zvedl na rukou a zděšeně se rozhlížel kolem.

„Co se děje?“ zeptal se. „Byl jsem ve vodě. Ach ano, už si vzpomínám.“

V očích se mu objevil strach a pak si zakryl obličej rukama. „Jak se stalo, že jsi tam spadl?“

„Nespadl jsem tam.“

„A co tedy?“

„Byl jsem tam shozen. Stál jsem na břehu řeky, když tu mě něco popadlo zezadu, zvedlo mě to jako pírko a hodilo do vody. Nic jsem neslyšel ani neviděl. Ale vím, co to bylo a proč se to stalo.“

„Já taky,“ zašeptal Smith.

Lee se na něj podíval překvapeně.

„Tak ses to dozvěděl?“ řekl. „Pamatuješ si na radu, kterou jsem ti dal?“

„Ano, a začínám přemýšlet, co s tím udělám.“

„Nevím, o čem se to bavíte,“ řekl Hastie, „ale myslím si, že Harrington by měl Leeho uložit do postele. Bude dost času na diskuse, až se trochu vzpomene. Myslím, Smithi, že bychom je teď měli nechat v klidu. Vracím se na kolej, jestli máš cestu tím směrem, můžeme jít spolu a popovídat si.“

Avšak hovor, který vedli po cestě domů, byl dost skrovný. Smith měl plnou hlavu večerní události, zmizení mumie z bytu jeho souseda, kroky, které slyšel na schodech, znovuobjevení – nepochopitelné, neobvyklé objevení strašné věci – a pak ten útok na Leeho, související tak těsně s předchozím útokem na muže, kterého Bellingham nenáviděl.

Všechna tahle fakta spolu s drobnými indiciemi, které rovněž ukazovaly na jeho souseda, se uspořádaly v řetěz, vinoucí se od podivných okolností, za kterých se poprvé setkali. Nejasné podezření, zmatené a fantastické dohady dostaly náhle formu a zazářily v jeho mysli jako jasná skutečnost, domněnka, kterou nebylo možno popřít.

Avšak jak příšerná věc to byla! Jak neslýchaná! Jak nekonečně vzdálená veškeré lidské zkušenosti. Nestranný soudce nebo i přítel, který tíhl na jeho stranu, by mohl jednoduše říct, že mladý Lee spadl do řeky stejně, jako tam může spadnout kdokoli jiný, a že modré pilulky jsou nejlepší na porouchaná játra. Ale on by mohl přísahat, že Bellingham má spády vraha a používá k tomu zbraň, jakou ještě žádný člověk v dějinách zločinu nepoužil.

Hastie odešel do svého pokoje, poté co prohodil několik znechucených poznámek o nespolečenském chování svého přítele, a Abercombie Smith prošel dvorem ke své vížce s divným pocitem odporu pro její místnost a svého souseda. Měl by poslechnout Leeho rady a najít si jiný byt. Jak má studovat, když ho neustále ruší kroky a mumlání o patro níž? Jak procházel přes trávník, všiml si, že světlo v Bellinghamově okně stále svítí. Když šel jeho patrem, dveře se otevřely a Bellingham vyhlédl. Jeho tlustá, zlá tvář připomínala nějakého vypaseného pavouka, číhajícího ve své jedovaté pavučině.

„Dobrá večer,“ řekl. „Nezastavíš se?“

„Ne,“ odsekl Smith zuřivě.

„Ne? To máš tolik práce? Chtěl jsem se tě zeptat na Leeho. Zarmoutilo mě, když jsem slyšel, že se mu stala nějaká nehoda.“

Výraz jeho tváře byl vážný, ale skrývala se v něm radost, která se dala odhalit v jeho očích a tónu řeči. Smith si toho všiml a měl sto chutí srazit ho za to k zemi.

„Zarmoutí tě ještě víc, až se dozvíš, že Monkhouse Leemu se daří docela dobře a je mimo nebezpečí.“ odpověděl. „Tvoje ďábelské čáry ti tentokrát nevyšly. Ach, nemusíš se snažit přetvařovat. Vím o tom všechno.“

Bellingham ucouvl před rozzuřeným studentem zpět do pokoje a napůl zavřel dveře, jako by na obranu.

„Ty ses zbláznil,“ řekl. „Co tím chceš říct? Chceš snad tvrdit, že mám něco společného s Leeem nehodou?“

„Ano!“ zahřměl Smith. „Ty a ten pytel kostí za sebou; je to vaše vina. Řeknu ti, co si o tom myslím, pane B., lidi jako jsi ty, by měli pálit na hranicích. Ale pořád ještě máme šibenici a u Jiřího! Jestli někoho z koleje potká smrt, pokud tady budeš, udám tě a nebude to moje chyba, jestli se z toho vykroutíš. Zjistíš, že tvoje všivě egyptské čary ti v Anglii nevyjdou!“

„Jsi zuřivý šílenec,“ řekl Bellingham.

„V pořádku. Hlavně si pamatuj, co jsem řekl, nebo poznáš něco účinnějšího než pouhá slova.“

Dveře se zabouchly a Smith zamířil do svého pokoje, kde zamkl dveře zevnitř a strávil půlku noci kouřením ze své staré bryerky a přemýšlením o podivných událostech toho večera.

Příštího rána neslyšel Abercombie Smith nic o svém sousedovi, ale odpoledne mu zavolal Harrington, aby mu řekl, že Lee už je zase v pořádku. Celý den strávil Smith studiem, ale večer se rozhodl vykonat návštěvu u svého přítele doktora Petersona, ze které minulý večer za tak pohnutých okolností sešlo. Příjemná procházka a přátelský rozhovor – to bylo přesně to, co jeho nervy potřebovaly.

Když šel kolem Bellinghamových dveří, všiml si, že jsou zavřené, ale když se po několika krocích od věže ohlédl, uviděl v okně sousedovu hlavu osvětlenou září petrolejky, jak s obličejem přitíštěným těsně ke sklu upřeně hledí do temnoty. Bylo to požehnání dostat se z jeho blízkosti, třeba jen na pár hodin, a Smith svižně vyrazil a nasál do plic svěží jarní vzduch. Půlměsíc visel na západě mezi dvěma gotickými vízkami a stříbřil svým světlem tmavou cestičku, vinoucí se parkem. Vál svěží vánek a po nebi se honily lehké mráčky. Stará kolej byla na samém okraji města a během pěti minut se Smith ocitl mezi živými ploty vonícími květy, na Oxfordském venkově.

Byla to osamělá a málo používaná cesta, která vedla k domku jeho přítele. Často se stávalo, že na ní Smith nepotkal živou duši. Šel svižně, dokud nepřišel k stromořadí, které se otevíralo na dlouhou šterkovou cestu, stoupající k Farlingfordu. Přímě před sebou viděl útulné, červené světlo oken zářících skrz listoví. Zastavil se s rukou na železné klice branky a ohlédl se na cestu, po které přišel. Něco rychle běželo za ním.

Pohybovalo se to ve stínu živého plotu, tiše a kradmo, tmavá, přikrčená postava, nejasně se rýsující proti černému pozadí. Ve chvíli, kdy se ohlédl, byla vzdálená asi dvacet kroků a teď už byla skoro těsně za ním. Viděl, jak se v temnotě zableskl tenký krk a dvojice očí, které ho budou ještě dlouho pronásledovat ve snu.

Obrátil se na cestičku a s křikem hrůzy se rozběhl o život. Před sebou, skoro na dosah ruky, viděl červené světlo znamenající bezpečí, ale ještě nikdy neběžel tak jako této noci.

Těžká brána se otevírala směrem od něj, ale on ji násilím mrštil proti svému pronásledovateli. Jak běžel zoufale a divoce nocí, slyšel za zády rychlé, suché chřestění, a když vrhl pohled přes rameno, zahlédl, jak se ta hrůza vrhá jako tygr po jeho hrdle, s planoucíma očima a jednou rukou napřaženou. Těsně za sebou uslyšel drsné chrčení. Díky bohu, dveře byly pootevřeny. Uviděl tenký paprsek světla z lampy v předsíni. Chřestění se stále ozývalo těsně za ním. S výkřikem se vrhl proti dveřím, přibouchl je za sebou a zastrčil závoru a pak, napůl v bezvědomí, sklesl na židli.

„Můj bože, Smithi, co se děje?“ zeptal se Peterson, který se objevil ve dveřích pracovny.

„Nabídni mi koňak.“

Peterson zmizel, aby se za chvíli vrátil se sklenicí a karafou.

„Potřebuješ to,“ řekl, když jeho host vypil, co před něj postavil. „Jsi bledý jako sýr.“

Smith postavil sklenici, zvedl se a zhluboka se nadechl.

„Je mi, jako bych se znovu narodil,“ řekl. „Nikdy předtím jsem neměl takový strach. Pokud ti to nevádí, Petersone, přespím tu raději do rána, protože nemyslím, že bych se měl odvážit pustit se domů za tmy. Asi je to slabošství, ale nemůžu si pomoci.“

Peterson se podíval na svého návštěvníka pohledem, který byl plný otázek.

„Samozřejmě, že tu můžeš přespát, když si přeješ. Řeknu paní Burneyové, aby ti připravila postel. Odkud jsi přišel?“

„Pojď se mnou k oknu, ze kterého je vidět na vchod. Chci, abys viděl to, co jsem viděl já.“

Vydali se k oknu v horní hale, odkud mohli vidět na průčelí domu. Cesta a pole na obou stranách byly tiché a nehybné, koupající se v světle.

„Skutečně, Smithi,“ poznamenal Peterson. „Znám tě dobře jako odvážného muže. Nevím, co v širém světě tě dokázalo tak vystrašit?“

„To ti řeknu za chvíli. Ale kam se to mohlo ztratit? Ah, teď, podívej, podívej! Podívej se na tu zatáčku právě před tvou brankou.“

„Ano, vidím. Nemusíš mi kvůli tomu vykloubit ruku. Vidím někoho odcházet. Řekl bych, že je to muž, spíše štíhlý a vysoký, velmi vysoký. Ale co je s ním? A co je s tebou? Pořád se třeseš jako osika.“

„Vyzábl jsem o vlas ze spárů d'ábla, to je vše. Ale pojďme do tvé pracovny a já ti to všechno povím.“

Šli. V příjemném světle lampy, s lahví vína na stole a spolehlivou tváří svého přítele před sebou začal vyprávět, popořádku, všechny souvislosti, drobné i vý-

znamné, které tvořily jednoduší řetěz s počátkem v noci, kdy našel Bellinghama v bezvědomí před sarkofágem s mumii, až do strašlivého zážitku z minulé hodiny.

„A to je celá ta pekelná záležitost,“ řekl na závěr. „Je to monstrózní a neuvěřitelné, ale je to pravda.“

Doktor Plumtree seděl po celou dobu vyprávění tiše, se značně rozpačitým výrazem v obličeji.

„Nikdy v životě jsem něco takového neslyšel, nikdy!“ řekl konečně. „Řekl jsi mi fakta. Teď mi řekni svůj názor na to všechno.“

„Můžeš si vytvořit vlastní!“

„Přesto bych slyšel raději tvůj. Určitě už jsi o tom přemýšlel a já ne.“

„Dobře, bude to možná trochu nejasné v podrobnostech, ale hlavní body se mi zdají dostatečně jasné. Ten chlap Bellingham se při svých studiích na východě dozvěděl jakési pekelné tajemství, pomoci něhož mumie – nebo snad jen tahle určitá mumie – mohla být přivedena dočasně k životu. Snažil se o tu hnusnou věc právě tu noc, co jsem ho viděl v bezvědomí. Nepochybuji, že pohled na pohybující se stvůru musel silně zapůsobit na jeho nervy, třebaže to očekával. Pamatuji si, že prvními slovy, která po svém vzkříšení pronesl, se sám označil za hlupáka.

Podrobnosti probereme později a soustředíme se na to, co se stalo potom. Vitalita, kterou mohl mumii dodat, byla očividně pomíjivá záležitost, proto jsem ji mohl vidět hned poté mrtvou v sarkofágu na stole. Znal nějaký pracný postup, předpokládám, kterým ji mohl oživit a zase umrtvit. Když se mu to zdařilo, přirozeně začal myslet na to, použít mumii jako svého prostředníka. Byla inteligentní a silná.

Z nějakých důvodů si vybral Leeho jako společníka, ale Lee jako dobrý křesťan nechtěl mít s tou záležitostí nic společného. Pohádali se a Lee sliboval, že odhalí před svou sestrou pravou Bellinghamovu povahu. Bellingham mu v tom chtěl zabránit a zařídil to tak, že vyslal svou stvůru po jeho stopě. Předtím už vyzkoušel její sílu na jiném muži – Nortonovi – na kterého byl nahněvaný. Mnoho nechybělo a mohl mít na svědomí dvě vraždy. Pak, když jsem se přiznal, že všechno vím, získal pádný důvod, aby mne odstranil dřív, než to řeknu někomu jinému.

Dostal příležitost, když jsem šel ven, protože znal mé zvyky a věděl, kam půjdu. Unikl jsem o vlas, Petersone, a bylo to velké štěstí, že jsi mne nenašel ráno přede dveřmi. Obvykle nebývám nervózní a nikdy jsem si nepomyslel, že na mne padne takový strach ze smrti jako dnešní noci.“

„Můj drahý hochu, bereš to všechno příliš vážně,“ řekl jeho přítel. „Máš pocuchané nervy z přemíry práce. Copak by se taková věc mohla pohybovat ulicemi Oxfordu, třeba i v noci, bez toho, aby ji někdo zahlédl?“

„Ale oni ji viděli. Po celém městě se povídá o uprchlé opici, za kterou tu přišeru mají. Určitě jsi o tom slyšel.“

„Ah, to je náhodná shoda okolností. Musíš připustit, příteli, že každá z nich má své přirozené vysvětlení.“

„Cože? I mé dnešní dobrodružství?“

„Samozřejmě. Vyšel jsi z domu s nervy napnutými k prasknutí a po cestě jsi přemýšlel o svých teoriích. Nějaký vyzáblý, vyhladovělý tulák se plížil za tebou, a když viděl, že utíkáš, dodalo mu to odvahy a začal tě pronásledovat. Tvůj strach a představivost vytvořily zbytek.“

„Nepřesvědčil jsi mě, Petersone, zdaleka ne.“

„A v případě, kdy jsi našel sarkofág prázdný a pak, o chvíli později, zase se svým nájemníkem – je jisté, že to způsobilo špatné světlo. Lampa byla napůl stažená a ty jsi neměl žádný zvláštní důvod, aby ses díval právě do sarkofágu. Je velmi pravděpodobné, že jsi v prvním případě mumii prostě přehlédl.“

„Ne, ne, to je naprosto vyloučeno.“

„Lee mohl být hosen do řeky a Norton uškrcen. Je to strašné podezření, které máš vůči Bellinghamovi, ale běž s ním na policejní stanici a oni se ti jednoduše vysmějí do obličeje.“

„To vím. Právě proto budu muset vzít celou záležitost do svých rukou.“

„Eh?“

„Ano, cítím, že budu muset jednat ve veřejném zájmu a navíc se musím postarat o vlastní bezpečnost, jestli nechci připustit, aby mne ta bestie pronásledovala pokaždé, když se vzdám z bytu, a to určitě nechci. Musím si pořádně promyslet, co bych měl udělat. Ale nejdřív, mohl bych asi hodinu využít tvého papíru a pera?“

„Samozřejmě. Všechno, co potřebuješ, najdeš na stolku u zdi.“

Abercombie Smith se posadil před čtvrtku papíru a hodinu – a po ní i druhou – nechal své pero po ní běhat. Stránka po stránce byla dopsána a odložena stranou, zatímco jeho přítel odpočíval v křesle a díval se na něj se starostlivou zvědavostí. Konečně, s výkřikem uspokojení, vyskočil Smith na nohy, sebral popsané papíry a položil je na Petersonův stůl.

„Laskavě to podepiš jako svědek.“

„Svědek? Čeho?“

„Mého podpisu a data. Datum je velmi důležité. Víš, Petersone, může na něm záviset můj život.“

„Můj drahý Smithi, mluvíš poněkud záhadně. Nech se přesvědčit a jdi do postele.“

„Naopak. Ještě nikdy v životě jsem nemluvil tak rozvážně. A do postele půjdu hned, jak to podepíšeš.“

„Ale proč to všechno?“

„Je tam vylíčeno vše, co jsem ti vyprávěl dnes v noci. Chci, abys to dosvědčil.“

„Jistě,“ řekl Peterson a připojil své jméno pod podpis svého přítele. „A je to! Ale jaký to má smysl?“

„Ponecháš si to laskavě u sebe a zveřejníš to v případě, že bych byl zatčen.“

„Zatčen? Proč?“

„Pro vraždu. Je to spíš pro strýčka Příhodu. Chci být připraven na každou možnost. Vidím před sebou jen jediný možný postup a jsem rozhodnut ho použít.“

„Proboha, nedělej nic ukvapeně!“

„Věř mi, že mnohem pošetilejší by bylo udělat cokoli jiného. Věřím, že nebude nutné tě obtěžovat, ale budu klidnější, když budu vědět, že existuje prohlášení vysvětlující mé pohnutky. A teď jsem připraven akceptovat tvůj návrh a vydat se do postele, abych byl ráno ve formě.“

Abercombie Smith nebyl muž, kterého je příjemné mít jako nepřítele. Rozvážný a chladnokrevný, byl hrozný, když se pustil do boje. Každé rozhodnutí ve svém životě prováděl s touž rozvahou a rozhodností, která z něj dělala vynikajícího studenta. Věnoval se studiu velmi důsledně a považoval za samozřejmé, že nesmí promarnit ani den. O svých plánech neřekl svému hostiteli ani slovo, a přesně o deváté se vydal na cestu do Oxfordu.

Na Hight Street se stavil do Cliffordova zbrojírství a koupil si velkorážní revolver s krabičkou nábojů. Šest z nich zasunul do zásobníku a nabitou zbraň si dal do kapsy kabátu. Pak zamířil k Hastieho bytu, kde velký veslař právě odpočíval po snídani se Sporting Times opřenými o konvici s kávou.

„Haló, co se děje?“ zeptal se. „Dáš si kávu?“

„Ne, děkuji. Chtěl bych, abys šel se mnou, Hastie, a udělal, co ti řeknu.“

„Jistě, příteli.“

„A vezmi si s sebou těžkou hůl.“

„Haló!“ Hastie se zatvářil překvapeně. „Škoda rány, která padne vedle.“

„A ještě něco. Máš určitě sadu amputačních nožů. Dej mi ten nejdelší z nich.“

„Tady jsou. Vypadá to, že se připravuješ do války. Ještě něco?“

„Ne, to je vše.“ Smith si strčil nůž do kapsy a vyrazil přes dvůr. „Žádný z nás není nějaký slaboch, Hastie,“ řekl. „Myslím, že bych to zvládl sám, ale беру si tě jako pojistku. Potřebuju si trochu promluvit s Bellinghamem. Jestli půjde všechno podle plánu, nebudu tě vůbec potřebovat. Pokud uslyšíš výstřel, vyběhni nahoru a přijď mi na pomoc. Je to jasné?“

„Jistě. Přijdu, až zavoláš.“

„Tak tedy počkej tady. Může to chvíli trvat, ale zůstaň, dokud se nevrátím.“

„Spolehni se.“

Smith vyšel po schodech, otevřel dveře Bellinghamova bytu a vstoupil. Bellingham seděl za stolem a psal. Vedle něj, mezi zmetím různých podivných předmětů, se tyčil sarkofág se svým dražebním číslem 249, stále přilepeným na víku, a s ohyzným nájemníkem, strnule ležícím uvnitř. Smith se pozorně rozhlédl, zavřel dveře a pak přistoupil k hořáku, škrtl sirkou a zapálil světlo. Bellingham se napřiml na židli, v tlustém obličejí výraz údivu a vzteku.

„Výborně, chováš se tu jako doma,“ zasyčel.

Smith se rozvážně posadil proti němu, položil na stůl své hodinky, pak vytáhl revolver, natáhl kohoutek a položil si ho na klín. Z kapsy vyjmul dlouhý chirurgický nůž a hodil ho před Bellinghama.

„Pust' se do práce,“ řekl klidně, „a rozřež mumii.“

„Ah, o to ti jde?“ ušklíbl se Bellingham.

„Ano, právě o to. Řekli mi, že zákon na tebe nemůže. Ale můj zákon působí přímo. Jestliže do pěti minut nezačneš pracovat, přísahám při bohu, který mne stvořil, že ti proženu kulku hlavou.“

„Ty bys mě zavraždil?“

Bellingham se napůl zvedl a jeho obličej získal barvu sklenářského kýtu.

„Ano.“

„A proč?“

„Abych zastavil zlo, které pácháš. Jedna minuta už uplynula.“

„Ale co jsem udělal?“

„To víš dobře sám.“

„Ale to je násilí!“

„Dvě minuty uplynuly.“

„Nemáš přece důvod. Jsi šílenec, nebezpečný šílenec. Proč bych měl ničit svůj vlastní majetek? Je to cenná mumie.“

„Musíš ji rozřezat a musíš ji pak spálit.“

„Nic takového neudělám.“

„Čtyři minuty už uplynuly.“

Smith zvedl pistoli a nemilosrdně namířil na Bellinghamův obličej. Díval se mu přitom do očí s ukazováčkem na spoušti. Sekundy mýjely.

„Ne, ne! Udělám to!“ vykřikl Bellingham.

V divokém spěchu popadl nůž a zasedl jej do mumie, ohlížeje se po svém návěštníkovi, který ho neustale sledoval hlavní revolveru. Příšera praskala a lámala se pod každým úderem nože a sypal se z ní jemný, nažloutlý prach. Koření a vysušené silice se sypaly na zem. Náhle, s hlasitým zapraskáním, se zlomila páteř a mumie se zřítíla na hnědou hromadu propletených údů.

„A teď do ohně,“ přikázal Smith.

Plameny plápolaly a hučely, když do nich hodil na troudu vysušené pozůstatky. Malý pokoj záhy připomínal kotelnu parníku a po čelech obou mužů stékal pot, ale jeden z nich nepřestával pracovat, zatímco ho druhý pozoroval s nehybnou tváří. Z ohně se vyvalil hustý dusivý kouř a místnost zaplavil zápach pálené pryskyřice a lidských vlasů. V čtvrt hodině zbylo z předmětu č. 249 jen trochu uhlí a několik křehkých tyčinek.

„Doufám, že už jsi spokojen,“ zavrčel Bellingham s nenávistí i strachem ve svých malých šedých očích, když se znovu podíval na svého trýznitele.

„Ne, musím udělat důkladný pořádek ve všech tvých věcech. Nestojím o žádné další ďábelské čáry. Do ohně se vším tím listím! Možná s tím má taky něco společného.“

„A co teď?“ zeptal se Bellingham, když naházел sušené listy do plamenů.

„Ty svitky papyru, které jsi měl té noci na stole. Jsou v zásuvce, pokud vím.“

„Ne, ne,“ zvolal Bellingham. „Nepal je! Nemáš ani tušení, co na nich je! Jsou to unikáty; obsahují vědomosti, jaké nikde jinde nenalezneš.“

„Pryč s tím!“

„Podívej, Smithi, to nemůžeš myslet vážně. Rozdělím se s tebou o ty znalosti. Všechno tě naučím. Nebo mě aspoň nech udělat kopie, než je spálíš!“

Smith se zvedl a otočil klíčem v zámku. Vytáhl zažloutlé, zkroucené svitky papyru, hodil je do ohně a rozhrnul je pohrabáčem. Bellingham zaječel a chňapl po nich, ale Smith ho odstrčil a držel ho od krbu, dokud se papyrus nezměnil na beztvary šedý popel.

„A teď, pane B.,“ řekl, „myslím, že jsem ti vytrhal všechny jedovaté zuby. Jestli se pokusíš vrátit ke svým starým způsobům, uslyšíš o mně znovu. Teď se s tebou rozloučím, protože se musím vrátit ke svému studiu.“

A to je celé vyprávění Abercombieho Smitha o záhadných událostech na staré koleji v Oxfordu na jaře roku 1884. Bellingham opustil univerzitu ihned poté a poslední zprávy o něm přišly ze Súdánu, a tak není nikdo, kdo by mohl jeho tvrzení popřít. Ale lidské vědomosti jsou malé a cesty Přírody podivné a kdo může popřít existenci temných věcí, jež nalézá ten, kdo po nich pátrá?

O AUTORECH

Arthur Charles Clarke

(1917 -

Patří u nás k nejznámějším autorům SF vůbec – základní informace o tomto autorovi jsme spolu s jeho kratičkou povídkou uvedli ve třetím čísle tohoto časopisu v loňském roce. Kromě svých velmi úspěšných prací beletristických je znám také pracemi popularizujícími vědu a techniku, za něž mu byla v roce 1962 mezinárodní organizací UNESCO udělena cena Kalinga, kterou si velmi považuje. Nejnovějšími díly, které u nás v poslední době vyšly, jsou další pokračování Vesmírné odysey – 2010: Druhá odysea a 2061: Třetí odysea.

John Wyndham

(1903 – 1969)

Je pseudonym anglického spisovatele Johna Wyndhama Parkese Lucase Beyona Harrise. Psát začal v roce 1925 pod pseudonymem John Beyon. Psal hlavně dobrodružné příběhy do různých pulpu. Teprve po válce se začal věnovat SF a na tomto poli si vydobyl úspěch. Nejproslulejší je jeho román „*Den trifidů*“ (*The Day of the Trifids*), který napsal v roce 1951, a který byl do dnešního dne přeložen do více než čtyřiceti jazyků. Napsal okolo deseti románů a několik desítek povídek. Poslední román *Chocky* vyšel rok před jeho smrtí. Některé z jeho románů byly úspěšně zfilmovány.

William Tenn

(1920 –

Vlastním jménem Philip Klass je jedním z autorů, které neuvádíme v našem magazínu poprvé. O jeho románech jsme se již zmiňovali. Povídky, které vytvořil, jsou plné nápadů, vtipu a ironie. Vyšly v šesti sbírkách: *The Seven Sexes* (*Sedmero pohlaví*), *Time in Advance* (*Čas jako závdavek*), *Of all Possible Worlds* (*Ze všech možných světů*), *The Human Angle* (*Lidský pohled na věc*), *The Square Root of Man* (*Druhá odmocnina z člověka*) a *The Wooden Star* (*Dřevěná hvězda*).

Petr Vyhlídka

(1967 –

Vystudoval Vojenskou střední odbornou školu leteckou v Prešově a nějaký čas se živil jako profesionální voják. Pokouší se psát všechno, co alespoň trochu zavání fantazií – SF, fantasy i horror. Do dnešního dne se mu podařilo otisknout v Rodokapsu č. 6/1990 povídku *Zabíječ*. V roce 1989 získal první místo v soutěži O stříbrtíř lesklý halmochron s povídkou *Průšvih*. Povídka *Noc čarodějnic* je součástí volného cyklu šesti povídek, z nichž další by měly vyjít v časopise Poutník.

Narodil se v Edinburgu, kde rovněž studoval medicínu. Dlouhá léta strávil jako námořní lékař. Jeho nejznámější literární postavou byl Sherlock Holmes, jehož příběhy psal od roku 1887 až do roku 1927. Vycházely nejprve časopisecky a později v mnoha vydáních knižně. Důležité místo v jeho tvorbě zaujímá fantastika – je autorem sedmi fantastických románů a mnoha povídek, v nichž se mísí SF, hrůza a okultismus. Jeho vůbec nejznámějším SF románem je *The Lost World* (*Ztracený svět*). Hlavním hrdinou je zde profesor Challenger, který se objevuje i v dalších dílech např.: *The Poison Belt* (*Jedovatý pás*), *When the World Screamed* (*Když Země vykřikla*) aj. Z hororových povídek jsou nejznámější *Playing with Fire* (*Hra s ohněm*), *The Horror of the Heights* (*Hrůza Heightsu*) a také *Lot No. 249* (*Předmět číslo 249*) uveřejněný v tomto čísle. Kromě beletrie psal i literaturu faktu, např. historii burské války nebo šestisvazkové dějiny I. světové války. Psal i knihy o spiritismu, zejména na sklonku života.

EXALTICON – časopis pro milovníky Science Fiction, Fantasy, Horroru a vzrušující četby vůbec, vám ve svých příštích číslech nabídne povídky z per těchto autorů:

Aldise, Andersona, Anthonyho, Asimova, Ballarda, Blishe, Blocha, Bradburyho, Browna, Clarka, Campbella, Clementa, Delanyho, Dicka, Dishe, Ellisona, Gorman, Golda, Harrisona, Heinleina, Howarda, Kessela, Keyse, Knighta, Kornblutha, Kuttnera, Laffertyho, Le Guinové, Leiberta, Lema, Lovecrafta, Lundwalla, Mathersona, Millera, Nivena, Nolana, Nourseho, Padgetta, Pohla, Robinetta, Russela, Saberhagena, Shawa, Sheckleye, Silverberga, Simaka, Simmonse, Sladeka, Spinrada, Sturgeona, Tenna, Tiptreeho, Tolkiena, Vonneguta, Watsona, Weinbaum, Wellse, Wilhelmové, Williamse, Wintera, Yarbrové, Zelaznyho a mnoha dalších.

EXALTICON – časopis příznivců napětí, humoru a dobré zábavy.

